

Pro gradu –tutkielma

**Yhteisölliset vapaa-ajankalastuspalvelut –
kohtaavatko kysyntätarpeet ja tarjontavalmiudet**

Tommi Rautiainen

Jyväskylän yliopisto

Bio- ja ympäristötieteiden laitos

Akvaattiset tieteet

1.4.2014

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO, Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

Bio- ja ympäristötieteiden laitos

Akvaattiset tieteet

RAUTIAINEN TOMMI: Yhteisölliset vapaa-ajankalastuspalvelut – kohtaavatko kysyntätarpeet ja tarjontavalmiudet

Pro gradu: 60 s. + 6 liitettä.

Työn ohjaajat: FT Timo Marjomäki, Dos. Matti Sipponen

Tarkastajat: FT Timo Marjomäki, FT Jorma Tiitinen

Huhtikuu 2014

Hakusanat: Osakaskunta, vapaa-ajankalastaja, vapaa-ajankalastuspalvelut

TIIVISTELMÄ

Vapaa-ajankalastusta tukevia palveluita on tutkittu ja kehitetty suunnitelmallisesti hämmästyttävän vähän, kun otetaan huomioon, että sillä on jopa 1,7 miljoonaa harrastajaa Suomessa. Tässä tutkimuksessa selvitettiin yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden nykytilaa, kehitystarpeita ja -valmiuksia. Tutkimuksen kohderyhminä olivat asiakkaista potentiaaliset ja varsinaiset vapaa-ajankalastuksen harrastajat sekä palveluntuottajista osakaskunnat. Tutkimuksen tutkimusstrategiana oli soveltava tutkimus, joka toteutettiin lomakekyselyinä. Kyselyihin saatiin yhteensä 662 vastausta. Tuloksissa näkyvät selkeästi informaatiopalveluiden kehittämisen tarve ja mahdollisuudet. Informaatiopalveluiden kehittämisen näkivät tärkeäksi niin asiakkaat kuin palveluntuottajatkin. Lisäksi tuloksissa ilmenee myös muiden palveluiden sisältämä potentiaali: kysyntää esiintyy niin erilaistettuja kohteita kuin kalastusta tukevia ja kalastuksen elämyksellisyyttä korostavia oheispalveluita kohtaan. Tarjontavalmiutta löytyi ensisijaisesti informaatiopalveluihin, kuten myös erityyppisten oheispalveluiden kehittämiseen. Palvelukehityksessä tulisi huomioida erityyppisten asiakasryhmien erilaiset tarpeet. Samoin palveluntuottajien tarjontavalmiuksien ja -asenteiden erot tulisi tunnistaa ja tunnustaa. Palveluiden kehittämisessä tulisikin edetä suunnitelmallisesti ottaen huomioon asiakkaiden ja palveluntuottajien näkemykset ja tarpeet. Tulosten pohjalta ensisijaisena käytännön kehitystoimenpiteenä olisi vapaa-ajankalastusta tukevan informaatiokokonaisuuden luominen.

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ, Faculty of Mathematics and Science

Department of Biological and Environmental Science

Aquatic Sciences

RAUTIAINEN TOMMI: Communal recreational fishing services – do supply and demand meet

Master of Science Thesis: 60 p.

Supervisors: PhD Timo Marjomäki, Docent Matti Sipponen

Inspectors: PhD Timo Marjomäki, PhD Jorma Tiitinen

April 2014

Key Words: recreational fishers, recreational fishing services, shareholders' fishery association

ABSTRACT

Considering the fact that there are up to 1.7 million recreational fishers in Finland, it is surprising how little research and development exists for services supporting recreational fishing. The purpose of this study was to research the current state of communal recreational fishing services as well as needs and readiness for further development. Target groups for the study are potential and actual recreational fishers as customers, as well as shareholders' fishery associations as service providers. The study was performed as an applied research, which was conducted using a questionnaire. In total 662 questionnaire responses were received. The results clearly demonstrate that both customers and service providers see the need and the opportunities for the development of information services. The results also show the potential for other services: there is demand for differentiated fishing resorts, services supporting recreational fishing, and also for ancillary services that emphasize fishing as experience. There is a high level of readiness to develop and provide information services, as well as to develop different types of ancillary services. Service development should take into account the different segments of customers with different needs. Similarly, the differences in service providers' readiness and attitudes in providing new services should be identified and recognized. The development of services should proceed systematically taking into account the views and needs for both customers and service providers. Based on the findings of this study, first practical development activity would be to create an information system to support recreational fishing.

Sisältö

1. JOHDANTO	6
2. TUTKIMUKSEN TAUSTA	6
2.1. Vapaa-ajankalastus	6
2.1.1. Vapaa-ajankalastuksen ekologiset vaikutukset	7
2.1.2. Vapaa-ajankalastuksen taloudelliset vaikutukset	7
2.1.3. Vapaa-ajankalastuksen sosiaaliset vaikutukset	8
2.2. Vapaa-ajankalastuksen palveluntuottajat	9
2.2.1. Osakaskuntajärjestelmä	10
2.2.1.1. Kalastuskuntien suhtautuminen vapaa-ajankalastajiin.....	11
2.3 Vapaa-ajankalastajat.....	11
2.3.1. Vapaa-ajankalastajat asiakkaina	12
2.4. Vapaa-ajankalastus palvelutuotteena	13
2.4.1. Vapaa-aika Suomessa	13
2.4.2. Vapaa-ajankalastus ekosysteemipalveluiden hyödyntäjänä	14
2.4.3. Vapaa-ajankalastuskokemus palvelutuotteena	15
2.5. Tutkimuksen metodologinen tausta.....	17
2.5.1. Tutkimusstrategiana soveltava tutkimus	17
2.5.2. Määrällinen ja laadullinen tutkimus	18
2.5.3. Kyselylomaketutkimus aineistojen keruumenetelmänä	18
2.5.3.1 Käytettyjen kyselymenetelmien erityispiirteet.....	19
3. TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	19
4. AINEISTO JA MENETELMÄT	19
4.1. Aineiston keruu	20
4.1.1. Asiakaskyselyt.....	20
4.1.1.1. Potentiaalisten harrastajien kyselylomakkeet	20
4.1.1.2. Varsinaisten harrastajien kyselylomakkeet	21
4.1.2. Palveluntuottajien kysely ja kyselylomakkeet.....	21
4.2. Aikataulu ja vastaajaryhmien tarkastelu	22
4.3. Aineiston jatkokäsittely	22
5. TULOKSET JA TARKASTELU	23
5.1. Kokemuksia web-kyselystä aineiston keruumuotona	23
5.2. Vastaajien taustan tarkastelu	23
5.2.1. Sukupuoli.....	24
5.2.2. Ikä	24
5.2.3. Asuinkuntatyyppi.....	25
5.2.4. Harrastus- ja osakaskuntatoimijatausta	26
5.2.4.1. Potentiaaliset harrastajat	26
5.2.4.2. Varsinaiset harrastajat	26
5.2.4.2.1. Varsinaisten harrastajien osaryhmät	28
5.2.4.3. Palveluntuottajat.....	32
5.4. Kalastuskohteet	32
5.4.1. Matalan kynnyksen ja lähikalastuskohteet	32
5.4.2. Mielikalastuskohde	32
5.4.2.1 Yhteenveto mielikalastuskohteesta	33
5.4.3 Pienimuotoinen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohde	34
5.4.3.1. Asiakasnäkökulma	34
5.4.3.2. Palveluntuottajanäkökulma	36

5.4.3.3. Yhteenveto pienimuotoisesta pyydystä päästä -kohteesta	37
5.4.4. Venekalastukseen soveltuva seisovan veden erityislupakohde	38
5.4.4.1. Asiakasnäkökulma	38
5.4.4.2. Palveluntuottajanäkökulma	40
5.4.4.3. Yhteenveto venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteesta	42
5.5. Oheispalvelut	42
5.5.1. Potentiaaliset harrastajat	42
5.5.2. Varsinaiset harrastajat	43
5.5.3. Palveluntuottajat	44
5.5.4. Yhteenveto oheispalveluista	46
5.6. Vesistön saavutettavuus	46
5.6.1. Pysäköintipaikat kalavesien äärellä	47
5.6.1.1. Asiakasnäkökulma	47
5.6.1.2. Palveluntuottajanäkökulma	47
5.6.2. Veneenlaskupaikat	48
5.6.2.1. Asiakasnäkökulma	48
5.6.2.2. Palveluntuottajanäkökulma	49
5.6.3. Yhteenveto vesistön saavutettavuudesta	50
5.7. Harrastuksen merkitys	50
5.8. Päätelmät	52
5.8.1. Yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden jatkotutkimus	52
5.8.2. Yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittäminen	53
5.8.2.1 Ajatuksia käytännön toimiksi	54
Kiitokset	56
Kirjallisuus	56
Liitteet	61

1. JOHDANTO

Vapaa-ajankalastus on yksi suosituimmista suomalaisten luontoliikuntaharrastuksista. Vapaa-ajankalastusta harrasti vuonna 2010 noin 1,7 miljoonaa suomalaista (Anonyymi 2011a). Vapaa-ajankalastuksen suosio ja merkitys ovat kuitenkin muutoksessa (Anonyymi 2010, Seppänen ym. 2010). Harrastajamäärät ovat laskeneet 2000-luvulla noin kahdesta miljoonasta edellä mainittuun noin 1,7 miljoonaan (Anonyymi 2011a). Lisäksi vapaa-ajankalastus on kehittynyt viimeisten vuosikymmenten aikana saaliskeskeisestä kotitarvekalastuksesta kohti virkistätymiselementtiä korostavaa vapaa-ajanharrastusta (Anonyymi 2013a). Harrastajavetoisesti edennyt kehitys ja siitä johtuva kysynnän muutos on osittain jäänyt palveluntuottajilta huomaamatta. Voidaan todeta, että nykyinen vapaa-ajankalastusta tukeva palvelurakenne vastaa paremmin aikaa, jolloin kalastukselle oli leimallista paikallinen kotitarvepyynti.

Maa- ja metsätalousministeriön vapaa-ajankalatalouden kehittämisstrategiassa on esitetty kehityskohtia, joita ovat esimerkiksi monipuolisten kalastusmahdollisuuksien turvaaminen sekä harrastajapohjan säilyttäminen (Anonyymi 2001). Kuluttajien tietoisuuden lisääntyessä he ovat valvutuneempia vaatimaan laadukasta palvelua (Anonyymi 2010). Palveluiden kuluttamisessa korostuvat vaivattomuus, yksilöllisyys ja palveluiden korkea valmiusaste (Pantzar & Shove 2005). Yksi keino vapaa-ajankalastuksen laskevan suosion kääntämiseksi takaisin nousuun olisikin vapaa-ajankalastusta tukevien palveluiden suunnitelmallinen ja määrätietoinen kehittäminen.

Suuresta harrastajajoukosta huolimatta vapaa-ajankalastusharrastusta tukevia palveluita ei ole kuitenkaan juurikaan kehitetty suunnitelmallisesti. Suunnitelmallisen kehittämisen tueksi tarvitaan tietoa niin asiakkaiden palvelutarpeista kuin palveluntuottajien tarjontavalmiuksista. Aiemmassa tutkimuksessa vapaa-ajankalastusta on tutkittu asiakasnäkökulmasta lähinnä kalastusmatkailun viitekehyksessä (Anonyymi 2008b). Kalastusmatkailututkimuksessa asiakkaiden segmentointi on nähty tärkeäksi, ja eri segmenteille on ehdotettu tarjottavaksi personoituja palvelukokonaisuuksia. Omatoimista kalastusharrastusta tukevia palveluita ei ole sen sijaan juurikaan tutkittu.

Laajan harrastajajoukon vuoksi vapaa-ajankalastus pitää sisällään suuren, tällä hetkellä vielä osittain hyödyntämättömän taloudellisen potentiaalin (Anonyymi 2001). Vapaa-ajankalastuksen taloudellisesta potentiaalista kertoo mm. aiempi tutkimus, jonka mukaan vapaa-ajankalastajat olisivat valmiita maksamaan enemmän nykyisestä kalastusharrastuksestaan. Tämä taloudellinen potentiaali luonnollisesti kasvaisi, mikäli palveluita kehitettäisiin määrätietoisesti ja asiakaslähtöisesti.

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus tutkia yhteisöllisiä vapaa-ajankalastuspalveluita asiakas- ja palveluntuottajanäkökulmista. Tutkimuksessa pyritään löytämään mahdollisia palvelutarpeita ja tarjontavalmiuksia. Näitä tuloksia voidaan mahdollisesti hyödyntää myös palveluiden kehittämisen tukena.

2. TUTKIMUKSEN TAUSTA

2.1. Vapaa-ajankalastus

Tässä tutkimuksessa vapaa-ajankalastuksella tarkoitetaan RKTL:n määritelmää mukailten (Anonyymi 2011a) kaikkea Suomessa harjoitettua kalastusta (mukaan luettuna ravustus) lukuun ottamatta ammattikalastajien harjoittamaa kalastusta. Vapaa-

ajankalastuksen harrastajaksi voidaan määritellä henkilö, joka on käyttänyt jotain pyyntimuotoa edes yhden kerran tarkasteltavana ajanjaksona eli tässä tutkimuksessa vuonna 2012. RKTL:n määritelmän mukaan henkilön katsotaan myös kalastaneen, vaikka hän olisi vain soutanut tai ohjannut venettä toisen kalastaessa. Muita tutkimuksessa käytettyjä keskeisempiä käsitteitä ja termejä on selvitetty liitteessä 1.

Vapaa-ajankalastus on ilmiönä monisyinen, ja pelkästään termin ”vapaa-ajankalastus” sisällöstä vallitsee toisistaan eroavia tulkintoja. Hemmin (2005a) tulkinnan mukaan kotitarvekalastus kuuluu vapaa-ajankalastukseen. Osakaskuntien edunvalvojana toimivan Kalatalouden Keskusliiton tulkinnan mukaan kotitarvekalastus olisi sen sijaan rinnastettavissa elinkeino- ja vapaa-ajankalastuksen kanssa (Anonyymi 2013b). Kalatalouden Keskusliiton tulkinnan voi arvella ainakin osittain johtuvan vapaa-ajan käsitteen erilaisista määrittelyistä. Liikkasen (2009) mukaan vielä nykyäänkin, lähinnä maatalousyhteiskunnan ajattelutavan perintönä, vapaa-aikaa voidaan pitää myös laiskuutena ja turhana aikana, vaikka yleisesti vapaa-aikaan yhdistetään jotain tavoiteltavaa, hyvää, omaa ja iloa tuottavaa.

Vapaa-ajankalastuksella on monia vaikutuksia, jotka on nykyisin ryhmitelty ekologisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin.

2.1.1. Vapaa-ajankalastuksen ekologiset vaikutukset

Vapaa-ajankalastuksella on merkittäviä ekologisia vaikutuksia. Kotimaassa vapaa-ajankalastajat pyydystävät arvioiden mukaan sisävesien kalansaaliista jopa yli 80 % (Anonyymi 2011a, Anonyymi 2012b). Joidenkin vapaa-ajankalastajaryhmien kalastuksen suuntautuminen uhanalaisiin tai esimerkiksi yksipuolisesti suuriin petokaloihin on luonut tarpeita ekologiselle ohjaukselle. Esimerkiksi Saimaan alueella ollaan toteuttamassa hanketta, jonka tarkoituksena on alueen lohikalojen kestävä kalastuksen edistäminen (Anonyymi 2012c).

Vapaa-ajankalastajat ympäri Eurooppaa osallistuvat joko suoraan tai järjestöjensä kautta poliittiseen päätöksentekoon vesiluonnon hyväksi (Parkkila ym. 2010). Vapaaehtoinen työpanos on myös merkittävä voimavara: esimerkiksi Ruotsissa vuonna 2004 käytettiin 900 000 vapaaehtoistyöpäivää erilaisten kalastukseen liittyvien vesiluontokohteiden ennallistamis- ja palautustöihin (Brainerd 2010). Vapaa-ajankalastukseen kuuluu vahvasti luonnon kunnioittaminen ja arvostaminen (Anonyymi 2001). Vapaa-ajankalastajat muodostavat maamme suurimman vesiympäristön tilaa seuraavan ja ympäristönsuojelusta kiinnostuneen harrastajakunnan.

EIFAC:n (Anonyymi 2008a) Code of Practice (CoP) for Recreational Fisheries -ohjekokonaisuudessa käsitellään myös ekologista ohjausta. Ohjekokonaisuudessa vapaa-ajankalastuksen harrastajille annetaan lukuisia konkreettisia neuvoja mm. ekologisesti kestävään vapaa-ajankalastukseen. Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö julkisti vastuullisen vapaa-ajankalastajan hankkeensa syksyllä 2012 (Anonyymi 2012d). Hankkeen tarkoituksena on ohjata suomalaista vapaa-ajankalastusta yhä kestävämpään ja eettisempään suuntaan. Pääasiallisena toimintatapana on vapaa-ajankalastajien neuvonta kohti oikeita omia valintoja. Kotimaassa metsästyksen puolella on jo kokemuksia harrastajien eettisestä ja ekologisesta ohjauksesta (Anonyymi 2012e).

2.1.2. Vapaa-ajankalastuksen taloudelliset vaikutukset

Vapaa-ajankalastus tuottaa yksilöllisten hyvinvointivaikutusten lisäksi kansantaloudellista ja aluetaloudellista lisäarvoa ja siten myös aineellista perustaa hyvälle elämälle (Seppänen ym. 2010). Vapaa-ajankalastuksen osuus kalatalouden arvosta on

merkittävä. Pelkästään saaliin tuottajahintaisen arvon perusteella vapaa-ajankalastus tuottaa enemmän kuin ammattimainen kalastus tai kalastusmatkailu (Muje ym. 2010). Vaikka saaliin arvolla voidaan oletettavasti mitata vain pientä osaa vapaa-ajankalastuksen taloudellisesta arvosta (Rahkonen & Railo 2000), jo pelkästään sen arvo oli vuonna 2010 Suomessa 55 milj. € (Anonyymi 2011a).

Toinen mitattavissa oleva suure on vapaa-ajankalastajien vuotuisten kalastuskustannusten määrä, joka oli Suomessa vuoden 2000 kyselyn mukaan 186 milj. € (Toivonen ym. 2004). Tämä korjattuna kuluttajahintaindeksin kokonaisindeksillä (Anonyymi 2012f) vuoden 2010 luvuksi tarkoittaa 217 milj. € Vapaa-ajankalastajat kuluttivat esimerkiksi vuonna 1995 Keski-Suomen alueella harrastukseen välilliset kulut mukaan lukien 100 miljoonaa markkaa vuoden 1995 hinnoilla (Lehtinen 1998). Korjattuna kuluttajahintaindeksin kokonaisindeksillä vuoden 2010 luvuksi tämä tarkoittaa 21,2 miljoonaa €

European Fishing Tackle Trade Association (EFTTA) on arvioinut, että Euroopan vapaa-ajankalastusvälinekaupan ja -valmistuksen vuotuinen liikevaihto on arviolta 5 miljardia € (Brainerd 2010). Eri harrastajaryhmien rahankäyttötottumukset kuitenkin vaihtelevat, ja esimerkiksi taloudelliset panostukset voivat vaihdella mm. kohdekalojen mukaan (Arlinghaus et al. 2008, Butler ym. 2009).

Kalastuslupatulot ovat yksi kotimaisen kalataloussektorin merkittävistä rahoituslähteistä (Muje ym. 2010). Kalastuksenhoitomaksutulot ovat olleet 2000-luvulla suuruusluokaltaan 5,5 miljoonaa € vuodessa (Toivonen & Eskelinen 2007). Kalastusluvista saatavat tulot ovat vain osa (10 %) vapaa-ajankalatalouden rahavirroista (Anonyymi 2001).

Vapaa-ajankalastuksella on paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia taloudellisia vaikutuksia (Arlinghaus & Cooke 2009). Hyvin järjestetyn kalastuksen ja kalavesien hoidon on todettu olevan olennainen osa maaseudun elinvoimaisuutta (Hyytinen & Kupiainen 1995). Suomessa vuonna 2005 tehdyn tutkimuksen mukaan vapaa-ajankalastajat olisivat valmiita maksamaan jopa 30 % enemmän nykyisestä kalastusharrastuksestaan (Toivonen & Eskelinen 2007). Onkin sanottu, että ”vapaa-ajankalatalous toimialana on taloudellisesti vielä ’nukkuva jättiläinen’” (Anonyymi 2001).

2.1.3. Vapaa-ajankalastuksen sosiaaliset vaikutukset

Suomessa vapaa-ajankalastustutkimusten mukaan suurimmat syyt kalastuksen harrastamiseen löytyvät emotionaalisista kokemuksista. Luonnon läheisyys, kauniit maisemat ja rentoutuminen löytyvät tärkeimpien syiden joukosta, kun kysytään, miksi joku harrastaa vapaa-ajankalastusta (Mikkola & Yrjölä 2003). Myös kansainvälisissä tutkimuksissa (Schramm & Gerard 2004, Arlinghaus 2006a, Anonyymi 2009) vapaa-ajankalastuksen harrastamisen syyt löytyvät saaliista riippumattomien emotionaalisten tekijöiden saralta. Mainittuja syitä ovat olleet rentoutuminen, arkirutiinien katkaisu, ulkoilemaan pääsy sekä kalastusmatkan kokonaisvaltainen nautinnollisuus. Kansainvälisessä kirjallisuudessa on kuitenkin esitetty tarve myös vapaa-ajankalastusspesifisten motivaatioiden tutkimiselle (Parkkila ym. 2010). Parkkila ym. nimeävät vapaa-ajankalastusspesifisiksi motiiveiksi mm. kalasaaliin ja kalasaaliin ravintokäytön. Muita vapaa-ajankalastusspesifisiä motiiveja voisivat olla mm. saaliin odotus ja tärppihetki.

Arlinghausin ym. (2009) mukaan joissain kehittyneissä maissa vapaa-ajankalastuksen eettisyys on saanut osakseen yhä enemmän kriittistä keskustelua. Kotimaassa kalastusta on perinteisesti pidetty luonnonläheisenä harrastuksena, eikä maassamme ole ainakaan toistaiseksi käyty julkista kiistelyä vapaa-ajankalastuksen

oikeutuksesta (Toivonen ym. 2003). Eläinsuojeluliike on tosin ottanut kielteisen kannan pyydystä ja päästä -kalastusta kohtaan, mutta on samalla myös korostanut kalan oikeaa käsittelyä ja kalastuksen virkistyksellisiä hyötyjä (Anonyymi 2013a). Luonnon virkistyskäytöllä, johon vapaa-ajankalastuskin kuuluu, on tutkimuksin todennettuja terveys- ja hyvinvointivaikutuksia sekä sosiaalisia hyötyjä (Sievänen 2001, Sievänen & Neuvonen 2011).

2.2. Vapaa-ajankalastuksen palveluntuottajat

Suomessa vapaa-ajankalastukseen liittyviä palveluntuottajia on laaja joukko (Anonyymi 2008b, Kolari 2012). Tässä tutkimuksessa palveluntuottajista tutkittiin osakaskuntia, koska niillä on keskeinen rooli kalastuksen järjestäjänä.

Yhteisäluelain (758/1989) 3§:ssä määritellään osakaskunta seuraavasti: ”Yhteisen alueen tai yhteisen erityisen etuuden osakkaita ovat kiinteistöjen omistajat. Osakkaat muodostavat osakaskunnan. Kalastuslaissa (286/1982) tarkoitettuna kalastuskuntana toimii tämän lain mukainen osakaskunta. Milloin osakaskiinteistöillä on useita omistajia, pidetään näitä yhdessä tämän lain tarkoittamana omistajana.” Saman lain 4§:ssä määritellään osakaskunnan tehtävät: ”Osakaskunnan tehtävänä on huolehtia yhteisen alueen tai yhteisen erityisen etuuden hallinnosta ja aluetta tai etuutta koskevien muiden asioiden hoidosta.” Kalastuslain (286/1982) 2§:n perusteella kalastusoikeuden haltija, eli osakaskunta, on ensi kädessä velvollinen järjestämään kalastuksen ja kalakannan hoidon niin, että kalastuslain 1 §:ssä mainitut tavoitteet otetaan asianmukaisesti huomioon.

Osakaskunnilla on merkittävässä määrin valtaa ja vastuuta myös toisessa keskeisessä kalatalouden yhteisöllisen tason organisaatiossa eli kalastusalueessa. ELY-keskus määrittelee kalastusalueelle lailla annetun tehtäväkentän seuraavasti (Anonyymi 2013e): ”Kalastusalue on kalastuslaissa määritelty hallinnollinen organisaatio, jonka jäseninä ovat vesialueiden omistajien lisäksi ammatti- ja vapaa-ajankalastajien järjestöjen edustajat. Käytännön toiminnasta vastaa kalastusalueen hallitus ja isännöitsijä. ELY-keskusten kalatalousviranomaiset ohjaavat ja valvovat kalastusalueiden toimintaa. Suomessa on kaikkiaan 223 kalastusaluetta. Kalastusalueiden tavoitteena on edistää ja yhtenäistää vesialueiden kalataloudellista käyttöä ja hoitoa. Niiden tärkeimmät tehtävät ovat toimialueensa kalavesien käyttö- ja hoitosuunnitelman laadinta ja toteuttaminen, kalastuksen säätelyminen (esim. alamitat, pyyntikiellot, pyydysrajoitukset), kalastuksen seurannan järjestäminen sekä usein kalastuslupien myynti kalavedenomistajien antamin valtuuksin.”

Kunnat ovat lainsäädännön kautta velvoitettuja tarjoamaan ulkoilupalveluita (Anonyymi 2013f). Kansalaisten mahdollisuudet ulkoiluun turvataan jokamiehenoikeuksien säilyttämisellä sekä riittävällä ja tarkoituksenmukaisella virkistysalueiden ja ulkoilupalveluiden rakentamisella (Puttonen 2011). Kunnat voisivat tosin olla nykyistä merkittävämmässäkin roolissa vapaa-ajankalastusta tukevien palveluiden tuottajana. Kunnissa ei ole ehkä riittävästi tiedostettu vapaa-ajankalastuksen mahdollisuuksia yhtenä kuntalaisten hyvinvointipalveluna.

Kuntien tämänhetkinen vapaa-ajankalastukseen liittyvä palvelutarjonta keskittyy pääasiallisesti tukipalveluihin, kuten veneluiskien ja venesatamien ylläpitoon. Kaavoituksen kautta on pyritty turvaamaan vesistön saavutettavuus rakentamattomien ranta-alueiden avulla. Jotkin kunnat, kuten esimerkiksi Jyväskylän kaupunki, tarjoavat kuitenkin myös suoria vapaa-ajankalastuspalveluita kalastuskohteiden muodossa.

2.2.1. Osakaskuntajärjestelmä

Tässä tutkimuksessa käytetään termejä kalastus- ja osakaskunta, sillä viitteenä olevissa aiemmissa tutkimuksissa on käytetty molempia termejä. Tässä yhteydessä osakaskunnan katsotaan tarkoittavan samaa kuin kalastuskunta silloin, kun se käsittelee kalastusasioita. Kalastuslain (286/1982) 2§:n perusteella kalastusoikeuden haltija, esim. osakaskunta, on ensi kädessä velvollinen järjestämään kalastuksen ja kalakannan hoidon niin, että kalastuslain 1 §:ssä mainitut tavoitteet otetaan asianmukaisesti huomioon.

Osakaskuntien tarkastelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, miten osakaskunnat ovat kehittyneet nykyisenkaltaisiksi toimijoiksi. Kalavesien hallintajärjestelmä on säilynyt peruserämuotonsa samanlaisena yli sata vuotta. Vesialueiden hallinto, johon luetaan mukaan myös kalastuksen hallinta, on Suomessa 1800-luvulta lähtien perustunut yksityiseen maanomistukseen. Osakaskuntajärjestelmä (aiemmin kalastuskunta) muodostui laajassa mittakaavassa vesialueiden hallinnon perustaksi 1950-luvulla (Muje & Tonder 2002). Kalaveden omistuksen päälle on sittemmin rakennettu yhä vahvemmin kalastusasioita säänteleviä ylempiä valtarakenteita. Taustalla vaikuttaa yhteiskunnallinen muutos tuotantolähtöisyydestä kohti virkistys- ja suojelu-painotuksia (Anonyymi 2013a). Järjestäytyneitä osakaskuntia oli vuonna 1999 noin 10 000, joista taloudellista toimintaa harjoitti noin 6 000. Vuonna 2004 kiinteistörekisterissä oli 20 500 yhteistä vesialuetta, joilla oli 1,39 miljoonaa osakaskiinteistöä. Omistusyksikköjen suuri määrä, hajanaisuus ja pieni yksikkökoko ovat monin paikoin ongelmallisia kalavesien käytön ja hallinnan kannalta (Anonyymi 2010).

Osakaskuntatoimijoiden päällimmäisiksi toimintamotiiveiksi on nimetty mm. mahdollisuus oman elinympäristön käytön säätelyyn, päätöksentekoon osallistumisen sosiaalinen ulottuvuus, oman kalastusmahdollisuuden turvaaminen ja kalakantojen hoito (Muje & Tonder 2002). Osakaskunnissa on myös perinteisesti korostettu ammatti- ja kotitarvepyynnin edellytysten turvaamista (Anonyymi 2010). Osakaskuntien innostaminen ja sitouttaminen palvelujen kehittämiseen voidaan nähdä haasteellisena, sillä vesialueen omistajat pitävät vesialueen taloudellista arvoa yleensä vähäisenä tai merkityksettömänä (Muje & Tonder 2002). Osakaskunnista vain 3 % jakoi säännöllisesti kalastuslupatuloja osakkailleen (Salmi ym. 2002).

Kalastuskunnat haluavat pitää toiminnan ohjaket omilla käsissään ja ovat siirtäneet tehtäviään vain vähäisessä määrin muille tahoille, kuten kalastusalueille, toiselle kalastuskunnalle tai kalastusseuroille (Salmi ym. 2002). Yleisimmin siirrettyjä tehtäviä ovat olleet kalastuksen valvonta, kalaistutukset ja luvan myynti. Kalastuskuntien luvanmyynti tapahtuu edelleen pääosin osakkaan kotoa käsin. Kalastuskuntien passiivisesta suhtautumisesta verkostojen luontiin kertoo se, että valtaosa kalastuskunnista ei ollut lainkaan asioinut matkailuyrittäjien, kunnan tai kaupungin, vapaa-ajankalastajien tai ammattikalastajien seurojen tai järjestöjen kanssa.

Kalastuskuntien osakaskoostumus on muuttunut kaupungistuminen seurauksena (Muje 1995). Nykyisin osakkaista suuri osa on ei-paikallisia. Kalastuskuntien osakkaiden asenteiden ennustetaan muuttuvan ajan myötä yhä avoimemmiksi osakaskuntiin kuulumattomien henkilöiden toimesta tapahtuvaa kalavesien käyttöä kohtaan. Varsinaisessa osakaskuntatoiminnassa tämä muutos ei välttämättä näy yhtä nopeasti. Osakaskuntiin kuulumattomien henkilöiden toimesta tapahtuvaan kalavesien käyttöön avoimemmin suhtautuvat osakkaat ovat useimmiten ei-paikallisia osakkaita, joiden aktiivisuus ja painoarvo kalastuskuntatoiminnassa ovat paikallisia osakkaita heikompia. Nykyisin päätöksenteko hoidetaankin valtaosin paikallisten osakkaiden toimin. Päätöksentekoon vaikuttavista ihmissuhdetekijöistä yhdeksi merkittävimäksi on mainittu

ns. leikkuupuimuri-ilmiö (Hyytinen & Kupiainen 1995). Tällä tarkoitetaan sitä, että paikkakunnalla suuren talon isännällä tai muuten aktiivisella henkilöllä on alueen toiminnassa suhteettoman suuri vaikutusvalta. Onkin todettu, että kalastuskuntien sisällä näyttäytyy paikallisten ja ei-paikallisten osakkaiden välillä tavallaan pienoiskoossa kalastuskuntien ja ulkopuolisten vapaa-ajankalastajien suhde (Muje 1995).

2.2.1.1. Kalastuskuntien suhtautuminen vapaa-ajankalastajiin

Tässä luvussa käytetään termejä virkistyskalastaja ja vapaa-ajankalastaja, sillä viitteenä olevissa aiemmissa tutkimuksissa on käytetty molempia termejä. Tässä yhteydessä virkistyskalastajan katsotaan tarkoittavan samaa kuin vapaa-ajankalastaja.

Kalastuskunnat pitävät virkistyskalastusta pääosin ekologisesti kestäväenä, mutta suhtautuminen virkistyskalastajiin on riippuvainen virkistyskalastajien kalastusmuodosta (Salmi ym. 2002). Uistinkalastus on joutunut useissa kalastuskunnissa erityishuomion kohteeksi, ja esimerkiksi virvelikalastus on hinnoiteltu muita kalastusmuotoja kalliimmaksi (Muje 1995). Salmen ym. (2002) tutkimuksen mukaan kalastuskuntien edustajat ovat yleisesti ”lähes samaa mieltä” väitteestä, että virkistyskalastusta voidaan lisätä kalakantoja vaarantamatta. Tätä mieltä ovat olleet varsinkin järviseutujen kalastuskunnat. Joka kolmannen kalastuskunnan mielestä vapakalastajat aiheuttavat kalavesillä huomattavaa häiriötä, mutta vain joka seitsemäs koki pilkkijät merkittävää haittaa aiheuttavana osapuolena. Kalastuskuntien toiminnassa korostuukin pyrkimys päättää itse omilla vesillään tapahtuvasta kalastuksesta ja turvata paikallisten osakkaiden kalastusoikeudet varsinkin seuduilla, joilla ammattikalastuksella on vahvat perinteet.

Vapaa-ajankalastuskentän ristiriidat ovat usein kytkeytyneet maata omistamattomien kalastajien pyyntioikeuksien laajentamiseen (Anonyymi 2013a). Esimerkiksi vuonna 1997 käyttöön otettu läänikohtainen viehekalastusmaksujärjestelmä aiheutti alueellisia ristiriitoja kalavedenomistajien ja vapaa-ajankalastajien välillä. Vapaa-ajankalastajien kalastusmahdollisuuksia huomattavasti helpottanut järjestelmä koettiin kalavedenomistajien näkökulmasta paikallisen päätöksenteon mahdollisuuksia ja motivaatiota heikentäväksi muutokseksi. Lisäksi ristiriitoja on esiintynyt myös vapaa-ajankalastajien keskuudessa. Tällöin vastakkain ovat yleensä olleet paikallisten vapaa-ajankalastajien tai kotitarvekalastajien, eli usein kalavedenomistajien, sekä ulkopaikkakuntalaisten kalastajien edut ja oikeudet.

2.3 Vapaa-ajankalastajat

Vuotta 2010 koskevan tutkimuksen mukaan maamme 1,7 miljoonan harrastajan joukosta kalastus oli tärkein tai lähes tärkein harrastus noin 50 000:lle ja melko tärkeä harrastus noin 200 000 kalastajalle. Lisäksi kalastus oli harrastus muiden joukossa 1,2 miljoonalle henkilölle. Näiden edellä mainittujen lisäksi vapaa-ajankalastuksen harrastajiin on laskettu vielä 215 000 henkilöä, jotka osallistuivat kalastamiseen ainoastaan soutamalla tai venettä ohjaamalla (Anonyymi 2011a).

Kesämökkien lähivesistöt ovat tärkeä kalastusympäristö, sillä vuonna 2005 julkaistun tutkimuksen (Neuvonen ym. 2005) mukaan 37 % kotitalouksista kalasti vain mökeillä. Ensimmäiset kalastuskokemukset hankitaan varsin varhain, sillä puolet kalastaneista oli käynyt ensimmäisen kerran kalassa jo ennen kouluikää (Mikkola & Yrjölä 2003). Tärkein kalastusalue kalastuspäivien lukumäärän perusteella arvioituna on järvi tai lampi kesämökin lähellä (Mikkola & Yrjölä 2003). Suurin osa vapaa-ajankalastajista harrastaa kalastusta useilla eri kalastustavoilla (Neuvonen ym. 2005). Suosituimpia kalastustapoja ovat onginta, verkko-, katiska- tai nuottakalastus, virvelöinti tai vetouistelu ja pilkintä.

Vapaa-ajankalastuksen ja sen merkitysten, kehityksen ja eri käyttäjäryhmien tutkimuksessa tulee huomioida se kehityskulku, jonka vapaa-ajankalastus on käynyt läpi kehittyessään nykyisen kaltaiseksi vapaa-ajanharrastukseksi. Kalastuskulttuurin muutoksessa keskeistä on ollut yhteiskunnan siirtyminen omavaraisesta maatalousyhteiskunnasta rahataloudelliseen teollisuus- ja palveluyhteiskuntaan sekä maaseutumaisesta asumismuodosta kaupunkimaiseen. Kalastuskulttuurin, kalastusresurssien käytön ja hallinnan ylipaikallistuminen, jossa harrastajat ovat osittain siirtyneet kotivesiään laajemmille alueille ja keskusjohtoisen kontrollin voimistuminen, on ollut avaintekijä modernin vapaa-ajankalastuksen kehityksessä (Lappalainen 2010). Kehitys on kulkenut ja kulkee eri ryhmissä eri tahtiin: maaseudun vanhempi ikäpolvi harrastaa ja arvostaa perinteistä vapaa-ajankalastusta, kun taas kaupungeissa asuvat nuoremmat harrastajat ovat omaksuneet uusia tapoja nauttia vapaa-ajankalastuksesta (Neuvonen ym. 2005). Kansainvälisessä kirjallisuudessa vapaa-ajankalastuksen suosion hiipumisen syyksi on esitetty myös kaupungistumista ja samalla tapahtunutta vieraantumista ns. maanläheisistä harrastusmuodoista (Arlinghaus 2006b).

Vapaa-ajankalastuksen harrastajat eroavat toisistaan mm. kalastustapojen (Neuvonen ym. 2005, Arlinghaus & Cooke 2009) ja vapaa-ajankalastusharrastukselle osoitetun merkityksen (Mikkola & Yrjölä 2003) osalta. Vapaa-ajankalastajilla on erilaisia toiveita niin saatavana olevista kalalajeista (Arlinghaus ym. 2008) kuin kalakantojen hoidosta (Lehtonen 2002). Arlinghausin tutkimuksessa (2006a) saalisorientoituneet vapaa-ajankalastajat olivat merkitsevästi tyytymättömpiä edellisen kauden kalastuskokemuksiinsa kuin vähemmän saalisorientoituneet.

Markuksela (2009) tarkastelee lisensiaattityössään sitoutuneita vapaa-ajankalastuksen harrastajia. Hän erottelee sitoutuneet moottorivetouistelijat neljään eri ryhmään. Nämä ryhmät ovat satunnaiset moottorivetouistelijat, taitavat monikalastajat, miltei specialistit ja moottorivetouistelun specialistit. Näillä ryhmillä on erilaisia preferenssejä kalastusmatkailun kohteiden, matkan keston ja onnistuneen matkan osatekijöiden suhteen. Sitoutuneille moottorivetouistelijoille usko siihen, että on ylipäättään mahdollista saada saalista ja jopa suurta sellaista, on olennaista. Moottorivetouistelun specialistien harrastus on niin intensiivistä, että sen voi katsoa vaikuttavan jo harrastajan elämäntyylisiin (Markuksela 2009).

2.3.1. Vapaa-ajankalastajat asiakkaina

Vaurauden lisääntyessä kulutus kasvaa mutta myös eriytyy (Anonyymi 2010). Ihmiset ovat tiedostavia: he tietävät, mitä haluavat, ja nykyaikaisten viestintävälineiden avustuksella ovat myös tietoisia siitä, miten asiat ovat muualla. Kulutuksessa arvostetaan kokemuksellisuutta ja elämyksellisyyttä. Aineeton palveluiden ja elämysten kulutus syrjäyttäne osin tavaroiden kulutuksen. Myös kalastuksessa elämyksellisyys korostuu. Vauraasta ikääntyvästä väestöstä syntyy uudenlainen kuluttajien ryhmä, joka voi olla mielenkiintoinen vapaa-ajankalastuspalveluiden potentiaalinen käyttäjäryhmä.

Vapaa-ajankalastajia on tarkasteltu asiakasnäkökulmasta lähinnä kalastusmatkailun viitekehityksessä. Maa- ja metsätalousministeriön Kalastusmatkailun kehittämisen valtakunnallinen toimenpideohjelma 2008–2013 -raportissa (Anonyymi 2008b) on tutustuttu laajasti Suomen mahdollisuuksiin erityisesti kansainvälisenä kalastusmatkailumaana. Raportissa on mm. segmentoitu kalastusmatkailijoita, ja heille on hahmoteltu segmenttikohtaista tuotteistusta. Myös Pirkanmaalla toteutettu Kansainvälisesti kalavesillä (Anonyymi 2012g) -hanke kohdentui kansainvälisten kalastusmatkailijoiden houkuttelemiseen alueen kalavesille. Airaksinen & Valkeajärvi (2005) jaottelivat Keski-

Suomen koskikalastuskohteita niiden asiakassegmenttien perusteella. Kalaston laatu, kalastusjärjestelyt ja lupapolitiikka selittivät asiakaskunnan vaihtelua eri koskikohteilla.

Neuvonen ym. (2005) arvioivat että laaja vapaa-ajankalastajien joukko muodostaa potentiaalisen asiakasryhmän luontomatkailupalveluja tarjoaville yrittäjille. Samaten he arvioivat, että kalastusmatkailuharrastajaryhmä voisi mahdollisesti kasvaa, jos kalastusta harrastavien ulkoilijaprofiilit tunnettaisiin paremmin. Myös Parkkila ym. (2010) mainitsevat, että olisi hyödyllistä tietää tarkemmin erilaisten vapaa-ajankalastajien erilaisista tarpeista, jotta niihin voitaisiin vastata paremmin.

Vapaa-ajankalastajista asiakkaina kilpailevat yhteisöllisistä palveluntarjoajista muun muassa eri kalastuskohteet. Varsinaista kilpailua esiintyy kuitenkin lähinnä erityis- ja yhteislupakohteiden välillä, joista aktiivisimpia ovat virtavesikohteiden erityislupakohteiden ylläpitäjät. Osa erityiskohteista on yksityisen palveluntarjoajan hallinnoimia, jolloin niitä ei voi lukea kuuluviksi yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden piiriin.

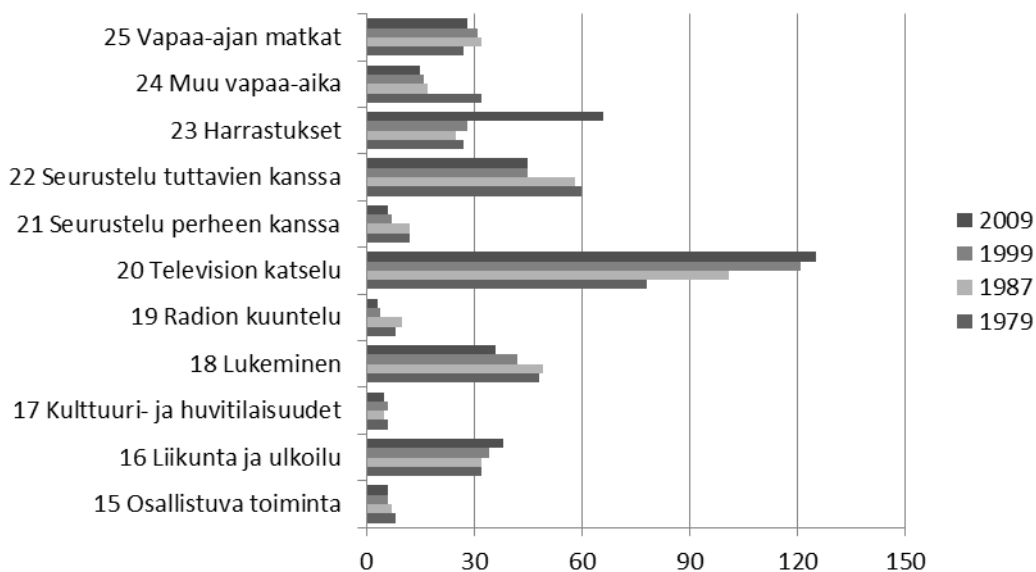
2.4. Vapaa-ajankalastus palvelutuotteena

Jo etukäteen oli tiedossa, että vapaa-ajankalastuskokemus palvelutuotteena on vähemmän käytetty näkökulma vapaa-ajankalastuspalveluihin, eikä kyseinen näkökulma juurikaan näy nykyisillä markkinoilla. Tutkimuksessa tarkastellaankin enemmän sitä palvelutuotepotentiaalia, jota yhteisölliset vapaa-ajankalastuspalvelut sisältävät, ja mitä kehitystarpeita ja -edellytyksiä palveluita kohtaan esitetään. Potentiaalinen merkityksestä kertoo mm. tuore tutkimus, jonka mukaan vapaa-ajan lisääntyminen ja varallisuuden kasvu lisäävät oletettavasti myös maksullisten kalastuspalveluiden käyttöä (Anonyymi 2013a).

2.4.1. Vapaa-aika Suomessa

Vapaa-ajan merkityksen ja merkitysten muutosten ymmärtämiseksi tarvitaan useita mittareita (Pantzar & Shove 2005). Vapaa-ajanarvostus on selkeästi kasvanut viime vuosikymmenien aikana. Itse vapaa-ajan määrä ei ole oleellisesti kasvanut, mutta siihen liittyvät kulutusmenot ovat kasvaneet merkittävästi. Vapaa-aika onkin muuttunut tuoteintensivisempään ja tuotteistetumpaan suuntaan. Ihmiset haluavat vapaa-ajaltaan vaivattomuutta sekä yhä valmiimpia tuotteita ja palveluita, joista he ovat valmiita myös maksamaan. Tämä on hyvä ottaa huomioon myös vapaa-ajankalastuspalveluiden kehityksessä.

Suomalaisten vapaa-ajankäytöstä kilpailevat kaikki vapaa-ajantoimet television katselusta ulkoiluharrastuksiin. Vapaa-ajankäyttötutkimusten mukaan suurimman osan ihmisten vapaa-ajasta vie television katselu, jonka suosio tosin on kääntynyt laskuun (Kuva 1). Tietokoneiden käyttö on lisännyt viime aikoina suosiotaan voimakkaasti. Liikunta ja ulkoilu ovat säilyttäneet ja jopa hiukan lisänneet suosiotaan vapaa-ajanviettotapana.

Kuva 1. Suomalaisten vapaa-ajan käyttö (min/vrk) vuosina 1979–2009 (Anonyymi 2013g).

Ulkoilututkimuksessa (Sievänen & Neuvonen 2011) luetellaan kaikkiaan 21 eri ulkoiluharrastusryhmää, joiden voidaan katsoa kilpailevan vapaa-ajankalastuksen kanssa aktiivisista ulkoilua harrastavista asiakkaista.

2.4.2. Vapaa-ajankalastus ekosysteemipalveluiden hyödyntäjänä

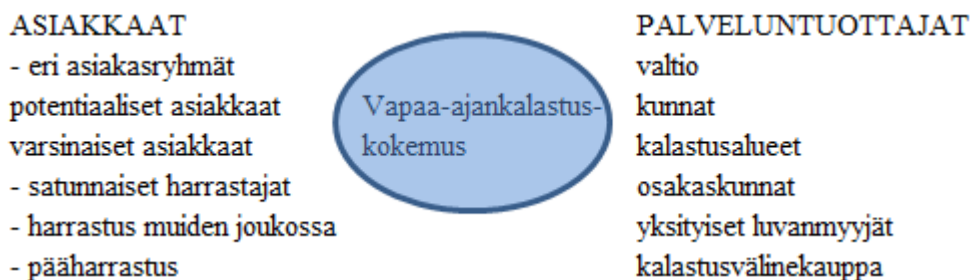
Vuonna 2005 julkaistussa vuosituhannen ekosysteemi-arvioinnissa (Anonyymi 2005) ekosysteemipalvelut määritellään yksinkertaisesti hyödyiksi, joita ihmiset saavat ekosysteemeistä. Paikallisille yhteisöille ja yksilöille ekosysteemipalvelut luovat täysin uudenlaisia hyvinvointimahdollisuuksia – myös sellaisia, jotka ovat suoraan hyödynnettävissä (Hiedanpää ym. 2010). Arvioinnin mukaan ekosysteemipalvelut voidaan jakaa tuotanto-, säätely-, kulttuuri- ja tukipalveluihin (Anonyymi 2005). Vapaa-ajankalastuksen voidaan katsoa hyödyntävän ekosysteemipalveluista sekä tuotanto- (kalat ravintona) että kulttuuripalveluja (mm. virkistys luonnossa).

Hiedanpään ym. (2010) mukaan ekosysteemipalvelut tulevat markkinoille ilman valtiovallan ohjausta, mikäli niiden tuottamiselle on taloudellista kysyntää. Yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden ekosysteemipalveluiden hyödyntäjänä voidaan katsoa täyttävän tämän ehdon. Asiakkaiden puolelta esiintyy taloudellista kysyntää (Toivonen & Eskelinen 2007), jolloin palveluiden voisi olettaa kehittyvän ja tulevan markkinoille. Samaan aikaan kuitenkin taloudelliset kannustimet puuttuvat tuottajapuolelta (Muje & Tonder 2002), jolloin palveluiden päätyminen markkinoille ei ole lainkaan varmaa.

Vapaa-ajankalastus on yksi lukuisista suomalaisista luontopalveluista. Hemmi (2005b) tarkastelee ihmisen luontosuhdetta luontomatkailemisen perustana. Samaa luontosuhteen tarkastelua voidaan hyödyntää myös vapaa-ajankalastuksen perustana. Hemmin mukaan ihmisen luontosuhteen ymmärtäminen ja sen filosofinen pohtiminen on luontomatkailemisen kehittämissä sekä sen keskeisten tavoitteiden oivaltamisen perusedellytys. Hemmin mukaan luontomatkailemisen tuotekehityksen, markkinoinnin ja segmentoinnin kannalta on olennaista havaita, että eri sukupolvilla on erilainen luontosuhde.

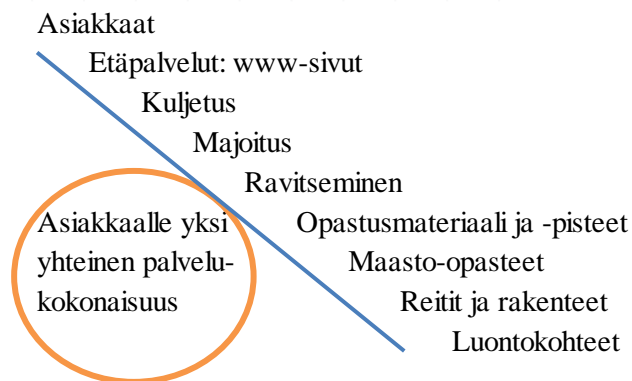
2.4.3. Vapaa-ajankalastuskokemus palvelutuotteena

Hemmi (2005b) esittää Hornea et al. (2002) mukailleen ulkoilukokemuksen muodostuvan aistimellisesta, toiminnallisesta ja eettisestä kokemuksesta. Myös vapaa-ajankalastuksen yhtenä ulkoilukokemuksena voidaan katsoa muodostuvan näistä kokemuksista. Vapaa-ajankalastuskokemus palvelutuotteena on monisyinen ilmiö, jossa asiakkaat jakaantuvat moniin eri segmentteihin ja yksittäisen kokemuksen mahdollistamiseksi tarvitaan monien eri palveluntuottajien tarjoamia palveluita. Kuvassa 2 asiakkaat on jaoteltu karkeasti yhden mahdollisen segmentointikriteerin eli tässä tapauksessa harrastuksen merkityksellisyyden perusteella.

Kuva 2. Vapaa-ajankalastuskokemuksen asiakassegmentit (jaotteluperusteena harrastuksen merkityksellisyys) ja palveluntuottajat.

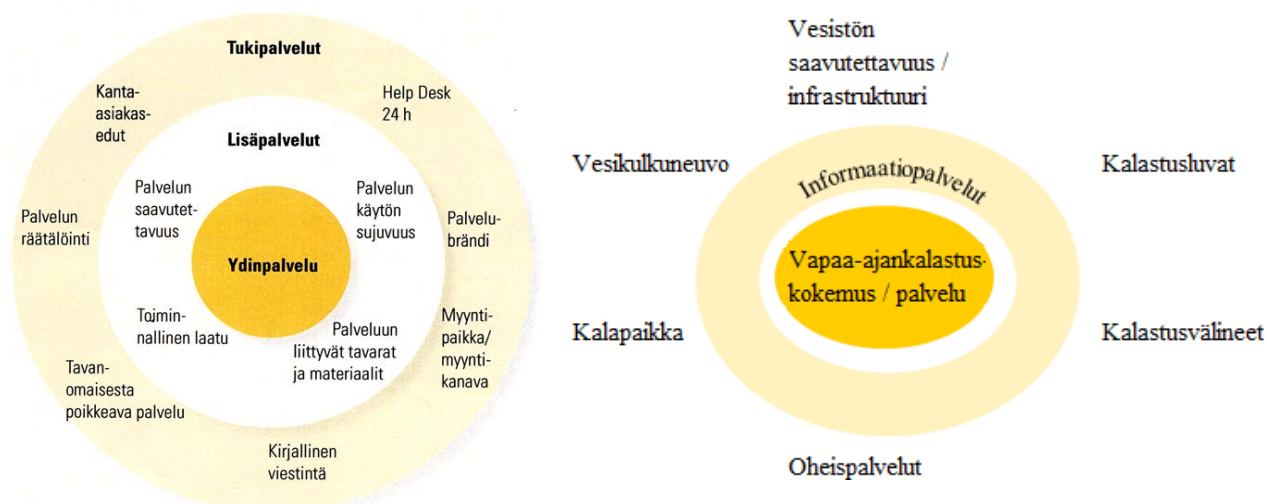
Asiakkaalle yksittäinen vapaa-ajankalastuskokemus on uniikki palvelukokemus, jossa yhdistyy kaikkien palveluntuottajien panos. Hemmi (2005b) on koonnut Arniota (2001) mukailleen luontomatkailupalvelukokonaisuuden osatekijät yhdeksi kokonaisuudeksi (Kuva 3). Tämän palvelukokonaisuuden eri osa-alueita käyttävät ainakin osittain myös vapaa-ajankalastajat.

Kuva 3. Luontomatkailupalvelukokonaisuuden osatekijät (Hemmi 2005b).

Palvelutuote voidaan jakaa osiin, jossa ydinpalvelua ympäröivät siihen liittyvät lisäarvoa tuottavat lisä- ja tukipalvelut (Kuva 4). Vapaa-ajankalastuskokemuksessa ydintuotteen muodostaa kalastuskokemus, jonka lisä- ja tukipalveluiden saavuttamiseksi asiakkaan täytyy hallita niihin liittyvä informaatorajapinta.

Palvelutuotteena ajatellen yksittäisen vapaa-ajankalastuspalveluasiakkaan tilanne on tarvetilanteeltaan varsin selkeä. Asiakas haluaa käydä kalassa, eli hän haluaa vapaa-ajankalastuskokemuksen, joka voidaan tulkita vapaa-ajankalastuspalveluksi. Yksittäisen kokemuksen mahdollistamiseksi asiakkaan on hallittava useita kokemukseen sisältyviä osa-alueita sekä niihin liittyviä informaatioisältöjä.

Kuva 4. Palvelutuotteen (Bergström & Leppänen 2005) ja vapaa-ajankalastuskokemuksen kerrokset.

Taulukossa 1 on havainnollistettu tilanteen monitahoisuutta asiakkaan näkökulmasta. Taulukossa on listattuna palveluntuottajasidosryhmät, joiden kanssa esimerkin kalastajan täytyy olla tekemisissä ennen kuin vapaa-ajankalastuskokemus on mahdollista toteuttaa. Palveluntuottajat toimivat eri lähtökohdista ja erilaisilla toimintamotiiveilla.

Taulukko 1. Asiakkaan vapaa-ajankalastuskokemuksen mahdollistavat palveluntuottajasidosryhmät. Esimerkin kalastaja on täysi-ikäinen, ja hän aikoo harjoittaa heittouistinkalastusta läheisellä järvellä.

Palveluosa	Asiakas	Informaatorajapinta	Palveluntuottaja
Kalastusvälineet	Vapaa-ajankalastaja tarvitsee heittouistinkalastuksen vaatiman välineistön (mm. virveli, siima, vieheet, haavi, kalankäsittelyvälineet, yms.). Nämä asiakas voi joko ostaa, vuokrata tai lainata.	Esimerkin kalastaja tarvitsee informaatiota erityyppisistä kalastusvälinevaihtoehdoista ja niiden hankintapaikoista.	Palveluntuottajina toimivat kalastusvälineiden jälleenmyyjät. Tuottajilla on suora taloudellinen intressi palvelun kehittämiseen. Myyntipalveluja on tarjolla laajasti, mutta kalastusvälineiden vuokraus- tai lainaustoimintaa ei ole juurikaan tarjolla.
Kalapaikan vesistön saavutettavuus / infrastruktuuri.	Esimerkin kalastaja ei omista venettä, joten hän valitsee paikan, johon pääsee autolla lähelle ja jossa on kalastukseen soveltuvaa avointa rantaa.	Esimerkin kalastaja tarvitsee tietoa paikoista, jonne voi parkkeerata auton, sekä paikoista, joissa on kalastukseen soveltuvaa avointa rantaa. Ottipaikkatieto olisi myös miellyttävä aloittelevan kalastajan kannalta.	Palveluntuottajina toimivat mm. valtio ja kunnat. Tuottajat eivät saa panostuksistaan suoria hyötyjä. Palvelut tuotetaan osana muita kokonaisuuksia esim. liikuntapalveluiden, kaavoituksen ja muun teknisen toimen yhteydessä.

Kalastusluvut	Ikänsä puolesta esimerkin kalastaja tarvitsee viehekalastukseen kalastusluvan. Tarvittavat luvat ovat valtion kalastuksenhoitomaksu sekä läänikohtainen viehekalastusmaksu tai omistajakohtainen kalastuslupa.	Esimerkin kalastaja tarvitsee tietoa tarvitsemistaan kalastusluvista, niiden hinnoista ja jakelukanavista. Kalastuskieltoalueiden sijainnit kuuluvat myös olennaisesti ostettavan tuotteen informaatiokokonaisuuteen.	Palveluntuottajina toimivat valtio, kalastusalueet, osakaskunnat ja yksityiset luvanmyyjät. Palveluntuottajien saamat hyödyt vaihtelevat voimakkaasti. Valtio ei saa kalastuksenhoitomaksuymyynnistä taloudellista hyötyä – ainoastaan korvauksen luvan myynnistä aiheutuvista kuluista. Osakaskunnat saavat myymistään luvista suoran hyödyn, mutta yksittäiset osakkaat eivät juuri hyödy taloudellisesti näistä myyntituloista. Yksityiset luvanmyyjät ja kalastusalueet saavat suoran hyödyn myymistään luvista.
Oheispalvelut	Esimerkin kalastaja pitää evästaukoa olennaisena osana luontokokemusta, joten hän käyttää alueella sijaitsevaa laavua evästaukopaikkana.	Esimerkin kalastaja tarvitsee tietoa kalastuskohteen oheispalveluista. Tietyille asiakassegmentille oheispalvelut voivat olla kohteen valinnassa määräävä tekijä.	Palveluntuottajina toimivat valtio, kunnat ja esimerkiksi yksityiset yhdistykset. Tuottajat eivät pääsääntöisesti saa panostuksistaan suoria hyötyjä. Palvelut tuotetaan valtaosin osana muita kokonaisuuksia.
Vesikulkuneuvo	Esimerkin kalastaja ei ollut tyytyväinen kalansaaliiseensa ja pitää osasyynä sitä, ettei hän päässyt rannalta kalastaessaan riittävän lähelle ottipaikkoja. Seuraavalla kerralla hän aikoo kalastaa vesikulkuneuvosta käsin. Vesikulkuneuvon esimerkin kalastaja voi joko ostaa, vuokrata tai lainata.	Esimerkin kalastaja tarvitsee informaatiota erityyppisistä vesikulkuneuvoista ja niiden hankintapaikoista.	Palveluntuottajina toimivat vesikulkuneuvojen jälleenmyyjät tai vuokraajat. Tuottajilla on suora taloudellinen intressi palvelun kehittämiseen. Myyntipalveluja on tarjolla laajasti, mutta kalastukseen soveltuvien vesikulkuneuvojen vuokraustoiminta on vielä suhteellisen pienimuotoista.

Esimerkissä on käyty läpi vapaa-ajankalastuskokemus vain yhden vapaa-ajankalastajan näkökulmasta. Kysyntätarvetilanne monipuolistuu, kun kuvaan otetaan mukaan asiakkaita eri segmenteistä. Asiakkaiden aiemmasta harrastuneisuudesta ja muista henkilökohtaisista tekijöistä riippuu palveluiden ja informaatiotarpeen määrä ja laatu.

2.5. Tutkimuksen metodologinen tausta

2.5.1. Tutkimusstrategiana soveltava tutkimus

Alkula ym. (1995) linjaavat tutkimuksen olennaiseksi osaksi ongelmanratkaisun ja tutkimuksen mahdollisen kytkeytymisen kysymyksen ”miten jokin asia pitäisi toteuttaa” ympärille. Tällöin heidän mielestään lähestytään jo tutkimuksen käyttöä suunnittelun apuvälineenä. Vakiintuneen määritelmän mukaan (Rolin ym. 2006) soveltava tutkimus on omaperäistä uuden tieteellisen tiedon etsintää, jossa tutkimustulosten odotetaan palvelevan jotain käytännön elämän päämäärää. Heidän mukaansa soveltavan ja perustutkimuksen ero on liukuva. Hirsjärvi ym. listaavat (1999) Robsonia (1995) mukailleen soveltavan tutkimuksen piirteiksi mm. ongelmien ratkaisun, vaikutusten ennustamisen, palvelujen ym.

kehittämisen ja testaamisen, empirian vahvan merkityksen sekä metodien yhdistelyn. Heidän mielestään soveltava tutkimus kärsii akateemisen arvostuksen puutteesta.

2.5.2. Määrällinen ja laadullinen tutkimus

Määrällisen eli kvantitatiivisen analyysin peruspiirteisiin kuuluu lukujen ja niiden välisten systemaattisten tilastollisten yhteyksien avulla tapahtuva argumentointi (Alasuutari 2011). Tämän lähtökohtana on aineiston saattaminen taulukkomuotoon, jolloin kullekin tutkimusyksikölle annetaan arvoja eri muuttujilla. Alkulan ym. (1995) mukaan kvantitatiivisen tutkimuksen mielekkyyden peruskysymys on se, missä määrin tutkittavasta ilmiöstä voidaan eristää mitattavia osia ja missä määrin tutkittavan ilmiön peruspiirteet ovat systemaattisesti mitattavissa.

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä (Hirsjärvi & Huttunen 1995). Ymmärtämisellä tarkoitetaan ilmiön merkitysten tai tarkoituksen selvittämistä sekä kokonaisvaltaisen ja syvemmän käsityksen saamista. Laadullisen tutkimuksen menetelmäsuuntausta käytetään ihmistieteissä määrällisen tutkimuksen lisäksi. Hakala (2001) määrittelee laadullisen tutkimuksen ensisijaiseksi tavoitteeksi tutkimuksen kohteena olevien toimijoiden omien tulkintojen esille nostamisen. Alasuutari (2011) on koonnut kaavion, jonka avulla määrällisen lomaketutkimuksen ja laadullisen tutkimuksen eroja voidaan selvittää (Taulukko 2).

Taulukko 2. Lomaketutkimuksen ja laadullisen tutkimuksen eroavaisuudet (Alasuutari 2011).

	lomaketutkimus	laadullinen tutkimus
arvoitusten ratkaiseminen	kausaalianalyysi, tilastollisten yhteyksien tulkinta, muuhun tutkimukseen ja hypoteeseihin viittaaminen	”ymmärtävä selittäminen”, muuhun tutkimukseen ja teoreettisiin viitekehyksiin viittaaminen
havaintojen tuottaminen	muuttujien määrittely ja koodaaminen, keskiarvojen tilastollisten yhteyksien etsiminen	havaintojen pelkistäminen: ”olennaiseen” keskittyminen ja raakahavaintojen yhdistäminen

Tässä tutkimuksessa sovelletaan enimmäkseen lomaketutkimuksen menetelmiä. Lisäksi pyritään selittämään tutkimusaineistoa tietyiltä osin laadullisen tutkimuksen ”ymmärtävällä” tavalla.

2.5.3. Kyselylomaketutkimus aineistojen keruumenetelmänä

Kyselylomaketutkimuksen etuja ovat mahdollisuus suureen otoskokoan, aika- ja paikkariippumattomuus sekä kohtuullinen kontaktihinta. Kyselytutkimukseen sisältyy myös heikkouksia (Hirsjärvi ym. 1999). Tavallisimmin aineistoa pidetään pinnallisena ja tutkimuksia teoreettisesti vaatimattomina. Haitoiksi ja haasteiksi Hirsjärvi ym. (1999) luettelevat myös mm. seuraavat:

- Kyselytutkimuksessa ei ole mahdollista varmistua siitä, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen
- Tutkimuksessa ei ole myöskään selvää, miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat
- Hyvän lomakkeen laatiminen vie aikaa ja vaatii tutkijalta monenlaista tietoa ja taitoa.

Kyselylomaketutkimuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota kysymysten tekoon, sillä jos vastaaja ei ymmärrä kysymystä niin kuin kysymysten asettaja on sen tarkoittanut, tulokset vääristyvät. Kysymysten määrä tulee optimoida siten, että tarvittava tieto saadaan minimimäärällä kysymyksiä, koska mitä suurempi on kysymysten määrä, sitä vähemmän vastauksia tulee ja sitä epäluotettavampia vastaukset voivat olla (Valli 2001). Kysymysten asettelussa tuleekin tehdä kompromissi halutun tiedon ja saatavilla olevan luotettavan tiedon välillä.

2.5.3.1 Käytettyjen kyselymenetelmien erityispiirteet

Tutkimuksessa käytettiin sekä maapostin kautta lähetettyä kyselyä että virtuaaliympäristössä levitettyä web-kyselyä. Maapostin kautta levitettävän kyselyn etuina ovat mahdollisuus otantaan sekä lomakkeen täyttämisen tuttuus erityisesti iäkkäimmillä henkilöillä, jotka eivät ole tottuneet web-kyselyihin. Huonoina puolina voidaan pitää vastausten tallentamisen työläyttä, mahdollisia aineiston tallennusvirheitä sekä niin sanottuja ei-tarkoituksenmukaisia vastauksia. Web-kyselyiden etuina ovat sen sijaan nopeus ja taloudellisuus (Valli 2001) sekä mahdollisuus päivittää lomaketta julkaisun jälkeen. Huonoina puolina voidaan pitää puolestaan otokseen perustuvan kyselyn tekemisen vaikeutta tai suoranaista mahdottomuutta sekä matalampaa vastausaktiivisuutta kuin perinteisessä postin välityksellä tapahtuvassa kyselyssä. Samoin vanhemman väen valmiudet ja innostus vastata web-kyselyyn voivat olla nuorempia heikommat (Valli 2001).

3. TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella yhteisöllisiä vapaa-ajankalastuksen palveluita palvelutuotteen ja palvelutuotekehityksen näkökulmista. Tutkimuksen tutkimuskysymys on jaettu kahteen osaan. Tutkimuksen ensimmäisessä osassa tarkastellaan sitä, millaisia yhteisöllisiä vapaa-ajankalastuksen palveluita vapaa-ajankalastajat kokevat asiakkaina tarvitsevansa. Palveluiden kehittämisen ja tuottamisen tueksi selvitetään myös, millaisia merkityksiä vapaa-ajankalastajat harrastukselleen osoittavat. Tutkimuksen toisessa osassa tarkastellaan sitä, miten osakaskunnat asennoituvat näihin tarpeisiin ja millaiset valmiudet niillä on palveluntuottajana vastata esitettyihin tarpeisiin. Tutkimuksen empiirisen osuuden muodostavat kyselyt, joiden avulla näitä asiakastarpeita ja tuottajavalmiuksia osaltaan selvitetään.

4. AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimuksen tutkimusstrategiana toimii soveltava tutkimus, jossa käytetään hyväksi määrällisten eli kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien käytänteitä sekä laadullisia eli kvalitatiivisia menetelmiä. Koska eri asiakaspalvelutarpeita ja palveluntuottajien näkemyksiä haluttiin löytää mahdollisimman kattavasti, aineistojen keruutavaksi valittiin kyselylomaketutkimus. Kyselykutsun saaneita pyrittiin motivoimaan vastaamaan kyselyyn erillisten saatekirjeiden avulla. Tutkimusstrategian ja aineiston keruutavan vuoksi kyselyjen vastauksia ei pyritä laajentamaan perusjoukkoja koskeviksi. Tärkeämmäksi koetaan monipuolisten näkökulmien löytäminen ja niiden hyödynnettävyys mahdollisten jatkosuunnitelmien pohjana.

4.1. Aineiston keruu

4.1.1. Asiakaskyselyt

Asiakasnäkökulma jaettiin aineiston keruuvaiheessa kahteen osaan: potentiaalisiin ja varsinaisiin harrastajiin. Molemmille asiakasryhmille tehtiin omat web-kyselylomakkeet (liite 2 ja liite 3), jotta vastaaminen olisi mahdollisimman vaivatonta. Erilliset lomakkeet oli helpompi laatia toimiviksi kokonaisuuksiksi. Mikäli molemmat ryhmät olisivat vastanneet samalla lomakkeella, lomakkeelle olisi pitänyt sisällyttää lukuisia hyppyjä tai reitityksiä, jotka vaikeuttavat kyselyyn vastaamista ja siten madaltavat vastausaktiivisuutta ja vastausten luotettavuutta. Etenkin kalastamattomien, eli henkilöiden, joiden vastaushalukkuus on jo lähtökohtaisesti matalampi, vastaaminen olisi muodostunut työlääksi. Web-kysely laadittiin siten, että vastaukset tallentuivat automaattisesti tiedostoon, josta aineisto voitiin siirtää suoraan Excel-tiedostoon. Näin minimoitiin aineiston koodauksen aikana tapahtuvien virheiden mahdollisuus ja vähennettiin tallennustyön osuutta merkittävästi.

Asiakaskyselyssä perusjoukon muodostivat suomenkieliset yli 18-vuotiaat henkilöt. Osoyksikkö oli yksittäinen kalastuksen harrastaja tai potentiaalinen harrastaja. Asiakaskyselykutsu levitettiin tutkijan omien sähköpostikontaktien sekä muutamien kalastusfoorumien kautta. Kalastusfoorumit, joille kyselykutsu lähetettiin, olivat kalastus.com, kalamies.com, perhokalastajat.net sekä vetouistelu.com. Tämän lisäksi Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö julkaisi kyselykutsun omilla verkkosivuillaan. Tällä tavoin suoritettua aineistonkeruuta ei voida pitää otantana, joten asiakaskyselyn tuloksien ulkoinen validiteetti on heikko. Asiakaskyselyn tunnuslukuja ja niiden jakaumia ei siis voida tilastollisesti yleistää aineiston ulkopuolelle.

4.1.1.1. Potentiaalisten harrastajien kyselylomakkeet

Potentiaalisella harrastajalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa henkilöä, joka ei ollut kalastanut tarkastelua koskevana ajankohtana eli vuonna 2012. Tästä ryhmästä tarkoituksena oli tarkastella kiinnostusta vapaa-ajankalastuksen harrastamiseen ja mahdollisen kiinnostavan kalastusharrastuksen muotoja. Vaikka ryhmää tarkasteltiin pääosin kokonaisuutena, tutkittiin myös sitä, onko ryhmästä mahdollista erottaa aidosti potentiaaliset harrastajat sekä ne, jotka eivät kalastusta harrasta eivätkä tule harrastamaan. Lisäksi tarkasteltiin sitä, mitä syitä harrastamattomuuteen löytyy ja voidaanko harrastusedellytyksiä joidenkin potentiaalisten harrastajaryhmien kohdalla parantaa yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittämisen näkökulmasta.

Potentiaalisilta harrastajilta selvitettiin seuraavat asiat:

- henkilökohtainen kalastushistoria
- vapaa-ajankalastusta tukevat oheispalvelut
- mielikalastuskohteen ominaisuudet ja maksuhalukkuus siihen liittyen.

Potentiaalisten harrastajien kyselylomake suunniteltiin siten, että vastaamisen maksimiaika olisi 5–10 minuuttia. Kyselylomakkeen sisällöllinen ja tekninen toiminnallisuus testattiin ennen varsinaista kyselyä. Palautteiden perusteella lomaketta viimeisteltiin. Kyselykutsu, joka toimi samalla saatekirjeenä (liite 4), levitettiin sähköpostin ja kalastusfoorumien välityksellä. Varsinaisesta kyselystä saatujen palautteiden ja vastausten tulkinnan perusteella potentiaalisten harrastajien kyselylomaketta voi pitää onnistuneena.

4.1.1.2. Varsinaisten harrastajien kyselylomakkeet

Varsinaisella harrastajalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa henkilöä, joka oli kalastanut vuonna 2012. Tarkoituksena oli tarkastella harrastuksen ilmentymismuotoja, harrastuksen merkityksiä sekä palvelutarpeita. Ennako-odotuksena oli, että vapaa-ajankalastusharrastajien joukosta löytyy todennäköisesti toisistaan eroteltavia osaryhmiä. Näitä osaryhmiä pyrittiin myös löytämään tästä aineistosta käyttämällä erilaisia osituskriteereitä, kuten sitoutuminen vapaa-ajankalastukseen, kalastusmuodot ja rahankäyttö. Aineiston tarkastelu ja analysointi tehtiin niin koko ryhmälle kuin mielekkäästi tulkittaville osaryhmille. Koko ryhmän ja osaryhmien erityyppisiä preferenssejä tarkasteltiin pääosin yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittämisen näkökulmasta.

Varsinaisilta harrastajilta selvitettiin seuraavia seikkoja:

- henkilökohtainen kalastushistoria
- vapaa-ajankalastuksen merkitys
- vapaa-ajankalastusta tukevat oheispalvelut
- vesistön saavutettavuus
- erityiskalastuskohteet.

Varsinaisten harrastajien kyselylomake suunniteltiin siten, että vastaamisen maksimiaika olisi noin 15 minuuttia. Kyselylomakkeen sisällöllinen ja tekninen toiminnallisuus testattiin ennen varsinaista kyselyä. Palautteiden perusteella myös tätä lomaketta viimeisteltiin. Kyselykutsu, joka toimi samalla saatekirjeenä (liite 4), levitettiin sähköpostin ja kalastusfoorumien välityksellä. Varsinaisesta kyselystä saatujen palautteiden ja vastausten tulkinnan perusteella varsinaisten harrastajien lomake oli kohtuullisen onnistunut. Tästä huolimatta lomaketta voi pitää hiukan liian pitkänä ja jossain kohdin väärin tulkittavana.

4.1.2. Palveluntuottajien kysely ja kyselylomakkeet

Palveluntuottajakyselyssä perusjoukkona olivat Keski-Suomen Kalatalouskeskuksen jäseninä olevat osakaskunnat. Osoyksikkö oli alueen yksittäinen osakaskunta. Palveluntuottajakyselyn yhteystiedot saatiin Keski-Suomen Kalatalouskeskukselta. Kyselyssä oli tavoitteena saada noin 50–75 vastausta. Aiempien osakaskunnille suunnattujen kyselyiden perusteella vastausprosentin arvioitiin olevan 50–75 %:n suuruusluokkaa. Tämän perusteella osakaskuntakysely päätettiin lähettää 50 %:lle alueen 190 osakaskunnasta. Oso kerättiin valitsemalla Kalatalouskeskuksen osakaskuntien jäsenlistalta joka toinen osakaskunta. Jäsenlista oli ryhmitelty ensisijaisesti osakaskuntien kotikuntien mukaan kunnittain aakkosjärjestykseen ja toissijaisesti osakaskuntien nimen mukaan aakkosjärjestykseen.

Osakaskuntien kyselylomake (liite 5) lähetettiin maapostin välityksellä, ja lomakkeen mukana oli myös oma saatekirjeensä (liite 6). Perinteistä maapostin kautta levitettävää kyselyä käytettiin siitä syystä, että kyselyn vastaajakunnan tiedettiin koostuvan pääosin iäkkäimmistä henkilöistä, joiden vastaushalukkuutta internet-ympäristössä oleva kysely olisi voinut vähentää. Osakaskuntakyselyn ensimmäiseen postitukseen vastaamatta jättäneille lähetettiin kertaalleen karhukirje, jonka mukana lähetettiin uusi lomake ja vastauskuori.

Palveluntuottajakyselyn tarkoituksena oli selvittää osakaskuntien tämänhetkiset vapaa-ajankalastuspalvelut sekä kiinnostus palveluiden kehittämistä kohtaan. Aiemman tutkimuksen mukaan osakaskuntien suhtautuminen vapaa-ajankalastajiin on riippuvainen kalastajien kalastusmuodosta (Salmi ym. 2002). Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, näkyykö tämä suhtautuminen osakaskunnan tarjoamissa palveluissa ja esimerkiksi niiden hinnoittelussa. Ryhmää tarkasteltiin pääosin yhtenä ryhmänä, mutta lisäksi tarkasteltiin, voidaanko koko ryhmästä erottaa tarjontaan ja sen kehittämiseen eri tavalla suhtautuvia osaryhmiä.

Palveluntuottajilta selvitettiin seuraavia seikkoja:

- vapaa-ajankalastusta tukevat oheispalvelut
- osakaskuntakohtaiset kalastusluvut
- vesistön saavutettavuus
- erityiskalastuskohteet.

Palveluntuottajien kyselylomake suunniteltiin siten, että vastaamisen maksimiaika olisi noin 15 minuuttia. Varsinaisesta kyselystä saatujen palautteiden ja vastausten tulkinnan perusteella palveluntuottajien lomaketta ei voi pitää onnistuneena. Lomake oli liian pitkä, työläs täyttää sekä osittain epäselvä.

4.2. Aikataulu ja vastaajaryhmien tarkastelu

Aineistot kerättiin vuoden 2013 alussa. Asiakaskyselyjen web-lomakkeet olivat verkossa 11.1.–31.1.2013. Tällä aikavälillä seurattiin vastausmäärien kehitystä sekä tehtiin varmuuskopioita vastausdatatiedostosta. Palveluntuottajien kysely lähetettiin maapostin välityksellä 7.2.2013 yhteensä 95:lle Keski-Suomen maakunnan alueella sijaitsevalle osakaskunnalle. Karhukirjeet lähetettiin 11.3.2013. Palveluntuottajien kyselyyn vastasi 48 osakaskuntaa, jolloin vastausprosentti oli 50,5. Kyselyihin saatiin kaikkiaan yhteensä 662 vastausta. Eniten vastaajia keräsi odotetusti varsinaisten harrastajien kysely, johon vastasi 552 henkilöä. Potentiaalisten harrastajien kyselyyn vastasi 62 henkilöä.

4.3. Aineiston jatkokäsittely

Varsinaisten harrastajien ryhmäkohtaisessa tarkastelussa on yhdistetty mato-onginnan ja pilkinnän harrastajaryhmät onki & pilkki -osaryhmäksi. Samoin verkkokalastus ja katiskakalastusryhmät on yhdistetty verkko & katiska -osaryhmäksi. Yhdistämisen perusteena on em. alkuperäisten ryhmien pieni koko.

Tutkimuksessa esitettyjen kohteiden muuttujien arvojen kiinnostus- tai soveltuvuuserojen havainnollistamisen apuna on käytetty indeksi- ja indeksisuhdelukua. Indeksiluvut on muodostettu siten, että kohteen (esim. potentiaalisten harrastajien mielikalastuskohde) muuttujien (esim. kohdekala) arvon (esim. ahven) saamat kiinnostavin tai soveltuvin äänet laskettiin yhteen ja kerrottiin kolmella (3). Arvon saamat toiseksi kiinnostavin tai toiseksi soveltuvin äänet laskettiin yhteen ja kerrottiin puolellatoista (1,5). Arvon saamat kolmanneksi kiinnostavin tai kolmanneksi soveltuvin äänet laskettiin yhteen ja kerrottiin yhdellä (1). Kunkin arvon lopullinen indeksiluku saatiin laskemalla nämä painokerrotut luvut yhteen. Indeksisuhdeluku on muodostettu laskemalla kohteen muuttujan arvojen indeksiluvut yhteen ja niistä on laskettu kunkin arvon suhteellinen kiinnostus- tai soveltuvuusuhdeluku (indeksisuhdeluku I (%)). Kohteiden muuttujien kiinnostusta tai soveltuvuutta kuvaavissa taulukoissa on esitetty muuttujien kolme

kiinnostavinta tai soveltuvinta arvoa. Painotettua indeksilukua käytettiin siitä syystä, että suosituimmuusjärjestyksissä kiinnostavimmat arvot saivat enemmän painoarvoa.

Eri maksuhalukkuuskysymyksissä (esim. maksuhalukkuus erityiskohteen käytöstä) on esitelty maksuhalukkuuden keskiarvo, alakvartiili, mediaani ja yläkvartiili. Mediaani esitetään siitä syystä, että varsinkin pienissä aineistoissa muista poikkeavat yksittäiset havainnot voivat vaikuttaa keskiarvoon huomattavasti. Ala- ja yläkvartiili esitetään siitä syystä, että aineistot eivät ole normaalisti jakautuneita.

Jäljempänä esitetyissä väittämätaulukoissa (esim. palveluntuottajien asenteet erityiskohteita koskeviin väittämiin) ”samaa mieltä” ja ”eri mieltä” luokkiin on yhdistetty kyselylomakkeella olleet luokat ”täysin ja jokseenkin samaa mieltä” sekä ”täysin ja jokseenkin eri mieltä”. Väittämätaulukoissa olevaan ”ei mielipidettä” luokkaan on yhdistetty kyselylomakkeilla olleet luokat ”ei samaa eikä eri mieltä” ja ”en osaa sanoa”.

5. TULOKSET JA TARKASTELU

5.1. Kokemuksia web-kyselystä aineiston keruumuotona

Web-kyselyiden avulla pystyttiin tutkimaan kyseisen tiedonkeruutavan soveltuvuutta vapaa-ajankalastuskyselyihin. Saatujen kokemusten perusteella web-kysely soveltuu vapaa-ajankalastustutkimukseen tilanteessa, jossa tarvitaan tietoa nopeasti ja aktiivisilta vapaa-ajankalastajilta. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa varsinaisten harrastajien kyselyyn vastanneista 552 henkilöstä 69 % (381) oli vastannut kyselyyn viikon sisällä kyselyn julkaisusta, ja vastaajista 53 % (290) vastasi ensimmäisen kolmen päivän aikana. Internet-ympäristö ja sähköposti ovat pullollaan erilaisia kyselyitä, joten vastaajilla pitää olla jokin erityinen motiivi vastata kyselyyn. Tässä tapauksessa pääasiallinen motiivi oli ”rakkaus lajiin”, josta suorana seurauksena oli aktiivisten kalastajien suuri määrä vastaajissa.

Myös viestinnän sisällöllä on suuri vaikutus vastausaktiivisuuteen ja siten kyselyiden onnistumiseen. Esimerkiksi tämän tutkimuksen tiimoilta saatiin satunnaisilta kalastajilta palautetta, jonka mukaan jo pelkkä kyselyn saatekirje oli niin pitkä, ettei sitä viitsinyt lukea kokonaan – saati sitten vastata varsinaiseen kyselyyn. Samaa viestinnän hiomisen tarvetta lienee ollut RKTL:n keskustelufoorumiavauksessa, jossa tiedusteltiin mielipiteitä vapaa-ajankalastustutkimuksen nykytilasta ja tulevaisuuden tarpeista. Kolmen kuukauden foorumilla oloaikana kyselyyn oli saatu yhteensä 12 vastausta (Seppänen ym. 2010), jota tämän tutkimuksen kirjoittaja itse aktiivisesti vapaa-ajankalastusfoorumeita seuranneena pitää varsin vähäisenä määränä.

Web-kyselyissä kannattaa myös hyödyntää tekniikan mukanaan tuomia mahdollisuuksia. Esimerkiksi tämän tutkimuksen suunnitteluvaiheessa kaavailtiin, että ketjukirjeen ja eri kalastusfoorumeiden kautta levitettävä kysely olisi ohjattu sisällöiltään samanlaisille mutta eri osoitteissa oleville kyselylomakkeille. Näin olisi voitu analysoida eri levitystapojen vaikutusta vastausaktiivisuuteen ja vastaajaprofiileihin. Eriytettyä kyselyä ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa käytetty. Samoin web-kyselyiden julkaisua voidaan porrastaa siten, että julkaisu tapahtuu esimerkiksi aiemmin yhden aktiivisen kanavan kuin muiden kanavien kautta. Tällöin tätä ”ennakkojulkaisua” voidaan hyödyntää kyselylomakkeen lopulliseen testaukseen varsinaisella kohderyhmällä.

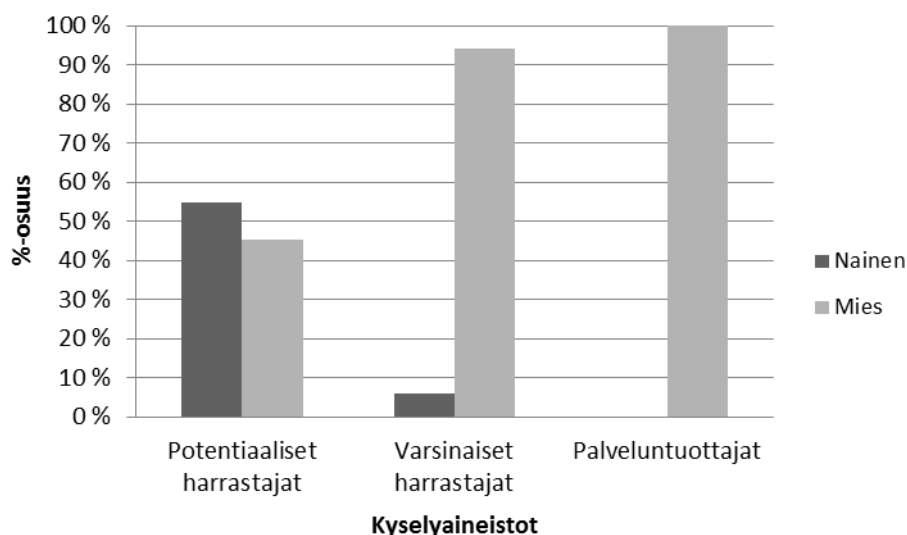
5.2. Vastaajien taustan tarkastelu

Eri vastaajaryhmät erosivat niin sosiodemografisten profiiliensa kuin harrastus- ja osakaskuntatoimijataustojen osalta voimakkaasti toisistaan. Taustojen eroihin vaikuttavat

niin eri ryhmien varsinaiset erot kuin erot kyselyiden toteutustavoissa. Harrastajakyselyt toteutettiin web-kyselyillä, joiden kutsut levitettiin omien sähköpostikontaktien ja muutamien vapaa-ajankalastusfoorumien kautta. Omien sähköpostikontaktien käytöstä johtuen vastaajissa painottui nuorehkojen Keski-Suomessa asuvien vastaajien osuus. Kalastusfoorumien käytöstä kutsujen levittämiseen seurasi aktiivisten vapaa-ajankalastajien suuri osuus. Eri harrastusmuotofoorumien käyttämisen takia myös tietyt kalastusmuodot korostuivat vastauksissa. Esimerkkinä voidaan mainita vetouistelijoiden ja varsinkin perhokalastajien huomattavasti korkeammat vastaajaosuudet verrattuna RKTL:n otokseen perustuvaan Vapaa-ajankalastus 2010 tutkimukseen (Anonyymi 2011a). Palveluntuottajakyselyt toteutettiin sen sijaan satunnaisotannalla, joten vastaajien taustojen voi olettaa noudattavan perusjoukon vastaavia taustoja. Eri profiilit ja taustat vaikuttavat suhtautumiseen vapaa-ajankalastusta, sen merkitystä ja palvelukehitystä kohtaan, joten ennen varsinaisten tulosten tarkastelua on syytä tarkastella näitä vastaajaprofiileita tarkemmin.

5.2.1. Sukupuoli

Eri kyselyaineistot erosivat toisistaan voimakkaasti aineistojen sukupuolijakauman osalta (Kuva 5). Potentiaalisten harrastajien kyselyyn oli vastannut tasaisesti sekä naisia että miehiä. Varsinaisten harrastajien aineiston muodostivat puolestaan valtaosin miesvastaajat, eli kyselyn aineisto oli sukupuolijakauman osalta vino. Palveluntuottajakyselyyn vastanneista kaikki olivat miehiä. RKTL:n vuotta 2010 koskevaan otokseen perustuvassa kyselyssä (Anonyymi 2011a) vapaa-ajankalastajista naisia oli 35 % ja miehiä 65 %. Varsinaisten harrastajien aineiston sukupuolijakaumaan on oletettavasti vaikuttanut kalastusfoorumien käyttö kyselykutsun levityskanavana. Kalastusfoorumien kautta vastaajaksi on oletettavasti valikoitunut aktiivisia kalastuksen harrastajia, joista enemmistö on aiemman tutkimuksen mukaan miehiä (Mikkola & Yrjölä 2003).

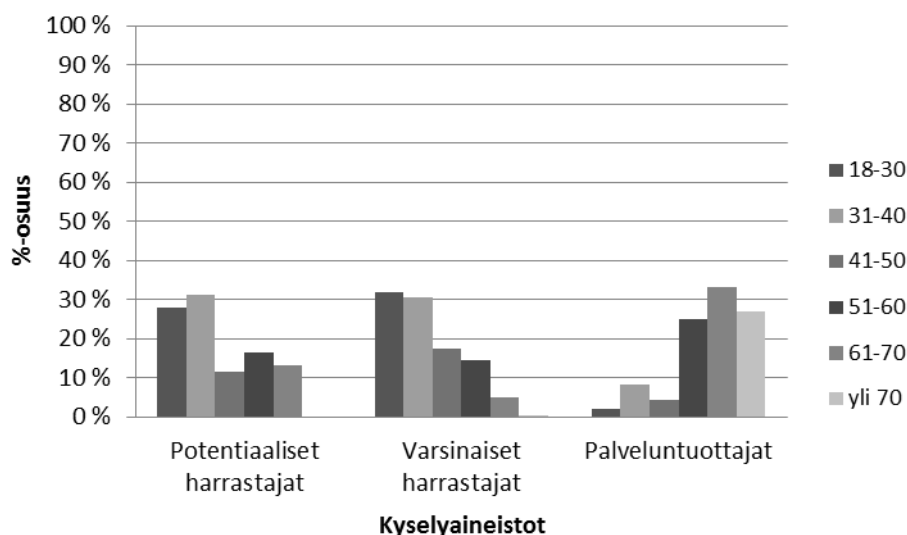
Kuva 5. Vastaajien sukupuolijakaumat.

5.2.2. Ikä

Eri kyselyaineistot erosivat toisistaan voimakkaasti aineistojen ikäryhmäjakauman osalta (Kuva 6). Potentiaalisten ja varsinaisten harrastajien aineistot painottuivat vahvasti nuorempiin ikäryhmiin, sillä molempien ryhmien vastaajista noin 60 % oli 18–40-

vuotiaita. Palveluntuottajien aineisto painottui puolestaan vahvasti vanhempiin ikäryhmiin, sillä vastaajista noin 60 % oli yli 60-vuotiaita. RKTL:n vuotta 2010 koskevaan otokseen perustuvaan kyselyyn (Anonyymi 2011a) vastanneet vapaa-ajankalastajat olivat hivenen vanhempia. Kyselyissä käytetyt erilaiset iän luokittelut vaikeuttavat kuitenkin tulkintaa.

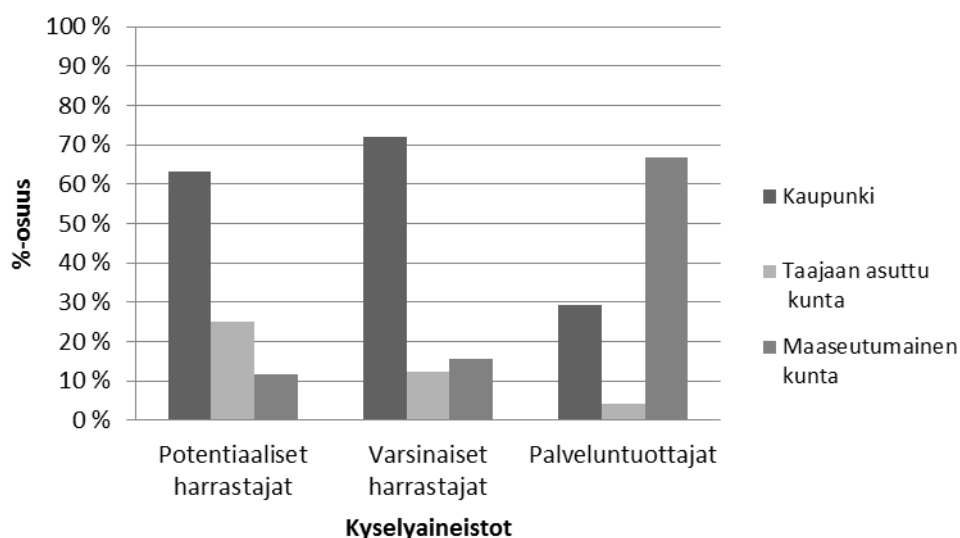
Harrastajien aineiston ikäjakaumaan on oletettavasti vaikuttanut kalastusfoorumien ja omien sähköpostikontaktien käyttö kyselykutsun levityskanavana. Vapaa-ajankalastusfoorumien käyttäjien ikäprofiilit painottuvat oletettavasti nuorehkoihin vastaajaryhmiin. Samoin omien sähköpostikontaktien ja näiden ensivaiheen verkostot edustanevat nuorehkoa ikäryhmää.

Kuva 6. Vastaajien ikäryhmäjakaumat.

5.2.3. Asuinkuntatyyppi

Eri kyselyaineistot erosivat toisistaan voimakkaasti myös aineistojen asuinkuntatyyppin osalta (Kuva 7). Potentiaaliset ja varsinaiset harrastajat asuivat pääosin kaupungeissa, palveluntuottajat sen sijaan maaseudulla. Kyselykutsun levitystavan voi arvioida vaikuttaneen vain vähän tai ei ollenkaan asuinkuntatyyppin jakaumiin.

Kuva 7. Vastaajien asuinkuntatyyppijakaumat.

5.2.4. Harrastus- ja osakaskuntatoimijatausta

5.2.4.1. Potentiaaliset harrastajat

Potentiaalisista harrastajista kaikki olivat joskus kokeilleet kalastusta. Kokeilluimpia kalastusmuotoja olivat kalastusmuodot johon ei tarvita maksullista kalastuslupaa, eli onginta (92 % kokeillut) ja pilkintä (77 % kokeillut). Heittouistin- ja katiskalastusta oli kokeillut 60 % ja vetouistelua 52 % vastaajista. Yksikään potentiaalinen harrastaja ei ilmoittanut, ettei aio missään nimessä harrastaa kalastusta tulevaisuudessa, joten kaavailtua erittelyä aidosti potentiaalisten ja ei-potentiaalisten harrastajien välillä ei tehty. Tyypillisimmin mainittuja syitä kalastuksen harrastamattomuuteen olivat ajan ja kiinnostuksen puute. Muita mainittuja syitä olivat välineistön ja harrastuksessa vaaditun tiedon puute.

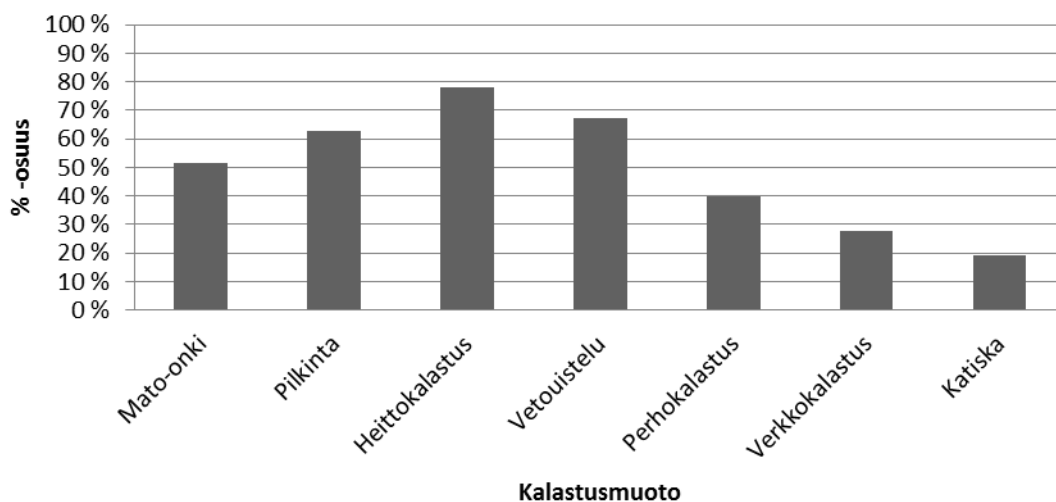
5.2.4.2. Varsinaiset harrastajat

Aiemmat tutkimukset viittasivat siihen, että kalastusta harrastavat vastaavat eritoten ensimmäisellä kyselykerralla aktiivisemmin kalastuskyselyihin kuin kalastusta harrastamattomat (Kekäläinen 2002). Koska ketjukirjeeseen ja foorumeilla levitettävään kyselytiedotukseen ei voida käyttää karhukirjemetodia, odotettavaa oli, että vastaajat painottuvat voimakkaasti aktiivisiin vapaa-ajankalastuksen harrastajiin. Tästä huolimatta pääteltiin, että tuloksista voidaan mahdollisesti löytää kysyntätarpeita ja painotuksia, joita voidaan hyödyntää yhteisöllisiä vapaa-ajankalastuspalveluita suunniteltaessa ja kehitettäessä, sillä erityisesti aktiiviset harrastajat ovat yhteisöllisen vapaa-ajankalastuspalveluiden potentiaalisia asiakkaita.

Ennako-oletuksien mukaisesti varsinaisten harrastajien aineiston vastaajaprofiilit painottuivat hyvin vahvasti aktiivisiin vapaa-ajankalastuksen harrastajiin. Esimerkiksi alle kymmenenä vuorokautena vapaa-ajankalastusta oli harrastanut ainoastaan 5 % vastaajista (27 kpl). RKTL:n otokseen perustuvaan Vapaa-ajankalastus 2010 tutkimuksessa keskimääräinen kalastuspäivien määrä oli 8,7. (Anonyymi 2011a). Kalastusfoorumien käyttö lisäsi oletettavasti entisestään aktiivisten harrastajien osuutta vastaajissa.

Kyselyyn vastanneet varsinaiset harrastajat olivat harjoittaneet varsin monipuolisesti eri kalastusmuotoja. Keskiarvoksi sille, kuinka monena vuorokautena vastaaja oli harrastanut eri kalastusmuotoja vuonna 2012, saatiin 68 vuorokautta, kun kaikki eri kalastusmuodot yhdistettiin. Kuitenkin yksittäistä kalastusmuotoa oli harrastettu enimmillään keskimäärin hiukan yli 24 vuorokautena, mikä tarkoittaa sitä, että varsinaiset harrastajat harjoittivat useita eri kalastusmuotoja aktiivisesti. Lukuja tulkittaessa täytyy muistaa, että vastaaja on voinut harrastaa samana vuorokautena eri kalastusmuotoja.

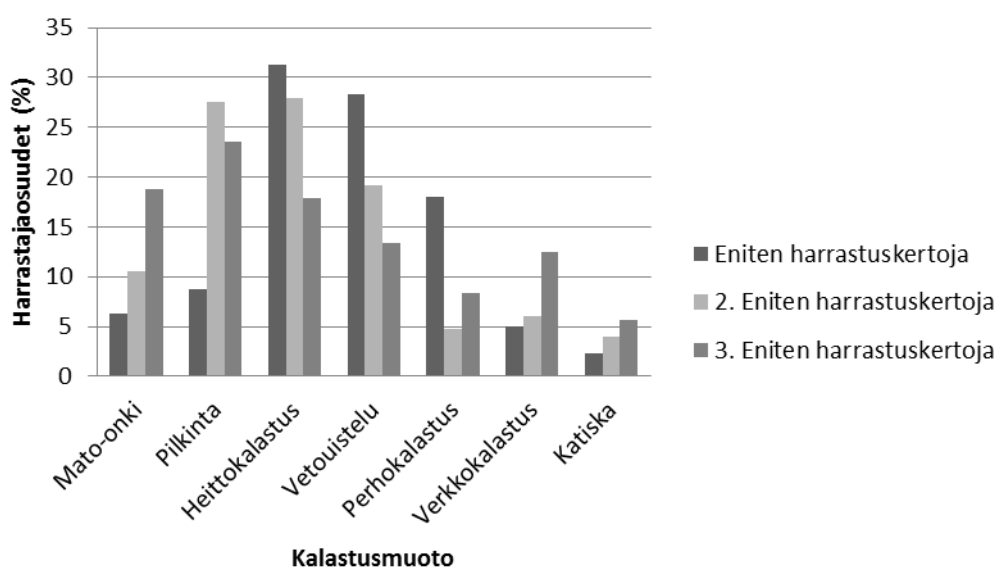
Harrastajamäärin tarkastellen kolme yleisimmin harrastettua kalastusmuotoa olivat heittokalastus, vetouistelu ja pilkintä (Kuva 8). Kalastusmuotojen suosituimmuusjärjestyksen osalta tulokset eroavat RKTL:n vuotta 2010 koskevaan otokseen perustuvan kyselyn tuloksista (Anonyymi 2011a). RKTL:n tutkimuksessa suosituimmat harrastusmuodot olivat onginta, heittokalastus ja pilkintä. Perhokalastus oli RKTL:n tutkimuksessa eritellyistä kalastusmuodosta vähiten suosittu. Tähän eroon on oletettavasti vaikuttanut aktiivisten kalastuksen harrastajien suuri suhteellinen osuus sekä eri kalastusmuotoihin erikoistuneiden kalastusfoorumien käyttö kyselykutsun levityskanavana.

Kuva 8. Varsinaisten harrastajien käyttämät kalastusmuodot.

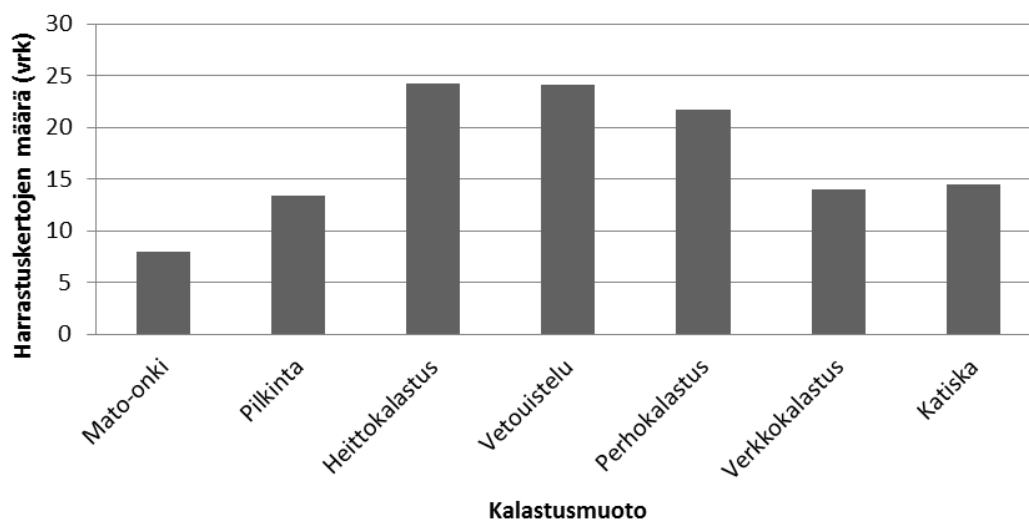
Aiemmin mainitusta vinosta vastaajaprofiilista ja vähän kalastavien vähäisestä määrästä johtuen varsinaisten harrastajien aineiston analysointi eri harrastusaktiivisuusryhmien kesken täytyi jättää tekemättä. Tämä on sinänsä harmillista, sillä vähän kalastava harrastajaryhmä olisi ryhmän perusjoukon suuren koon (1,2 miljoonaa harrastajaa) (Anonyymi 2011a) vuoksi äärettömän mielenkiintoinen tutkimuskohde.

Luokittelukriteeriksi valittiin eri harrastusmuodot, johon kyselytavan arvioitiin vaikuttavan vähän tai ei ollenkaan. Eri vastaajien luokittelu eri harrastusmuotojen harrastajiksi tehtiin siten, että kukin vastaaja luokiteltiin sen harrastusmuodon edustajaksi, jolle hän oli merkinnyt eniten kalastusvuorokausia (Kuva 9). Mikäli vastaaja oli merkinnyt kahdelle tai useammalle kalastusmuodolle eniten kalastusvuorokausia, hänet luokiteltiin näiden kaikkien kalastusmuotojen harrastajaksi (esim. mikäli vastaaja oli merkinnyt harrastaneensa pilkintää ja vetouistelua 25 vuorokautena ja heittokalastusta 15 vuorokautena, vastaaja merkittiin pilkinnän ja vetouistelun harrastajaksi).

Kuva 9. Varsinaisten harrastajien kalastusmuotojen harrastajaosuudet (%) harrastuskertojen mukaan eriteltyinä.

Omaa kalastusmuotoaan aktiivisimmin harjoittavat harrastajat löytyivät heittokalastuksen ja vetouistelun parista, joiden harrastajat olivat harrastaneet kyseistä kalastusmuotoa hiukan yli 24 vuorokautena (Kuva 10).

Kuva 10. Eri kalastusmuotojen keskimääräiset harrastuskerrat ko. kalastusmuotojen harrastajien kesken. Luku kertoo, kuinka monena vuorokautena kutakin kalastusmuotoa on keskimäärin harrastettu.

Rahankäytön suhteen tämän tutkimuksen varsinaiset harrastajat eroavat otokseen perustuvan vapaa-ajankalastuksen harrastajan profiilista. Tässä tutkimuksessa 60 % varsinaisista harrastajista oli käyttänyt vapaa-ajankalastukseen yli 500 € lukuun ottamatta suuria hankintoja, ja suurin yksittäinen ryhmä olivat yli 1000 € vuodessa rahaa käyttäneet. Toivosen ja Eskelisen (2007) otokseen perustuvassa tutkimuksessa keskimääräinen rahankulutus oli vuoden 2013 rahanarvoon korjattuna 350 €, joka sisälsi myös suuret hankinnat. Tämä ero on suoraa seurausta aineiston painottumisesta aktiivisiin kalastuksen harrastajiin.

5.2.4.2.1. Varsinaisten harrastajien osaryhmät

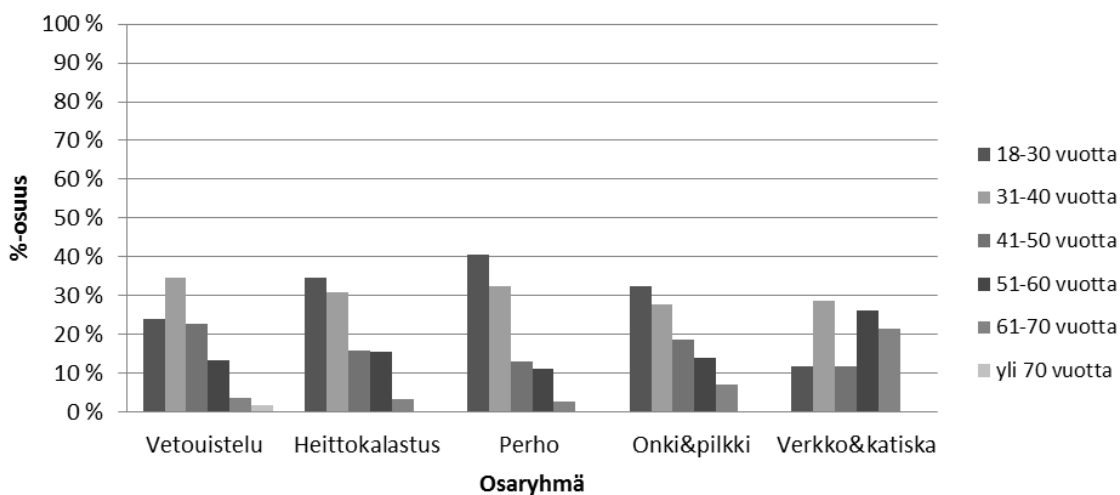
Varsinaisia harrastajia tarkastellaan jatkossa niin koko ryhmän kuin eri osaryhmien osalta. Tarkasteltavat osaryhmät ovat suuruusjärjestyksessä heittokalastus (n=189), vetouistelu (n=171), perho (n=109), onki & pilkki (n=86) ja verkko & katiska (n=42). Eri osaryhmät poikkesivat ryhmien koon ja taustojen osalta toisistaan jonkin verran, joten ennen varsinaisia osaryhmäkohtaisia tarkasteluja tarkastellaan näitä eroja. Osaryhmät noudattivat aineiston sukupuolijakauman osalta suurelta osin koko aineiston jakaumaa. Ainoa poikkeus oli onki & pilkki -ryhmä, jossa vastaajista naisia oli 17 %, kun muissa osaryhmissä naisvastaajia oli enimmilläänkin vain 5 %.

Harrastusaktiivisuudeltaan eri osaryhmät poikkesivat toisistaan. Kaikki kalastusmuodot yhteenlaskettuna eniten kalastusta harjoitti verkko & katiska -ryhmä (keskimäärin 94 kalastusmuotovuorokautta). Muut osaryhmät suuruusjärjestyksessä ovat (suluissa kalastusmuotovuorokausien keskiarvot) heittokalastus (74), vetouistelu (71), perho (56) ja onki & pilkki (55). Osaryhmien kalastusmuotovuorokaudet eivät noudata normaalijakaumaa, joten niistä on esitetty laajempi tunnuslukuyhteenvedo taulukossa 3.

Taulukko 3. Varsinaisten harrastajien kalastusvuorokausien jakaumat osaryhmittäin.

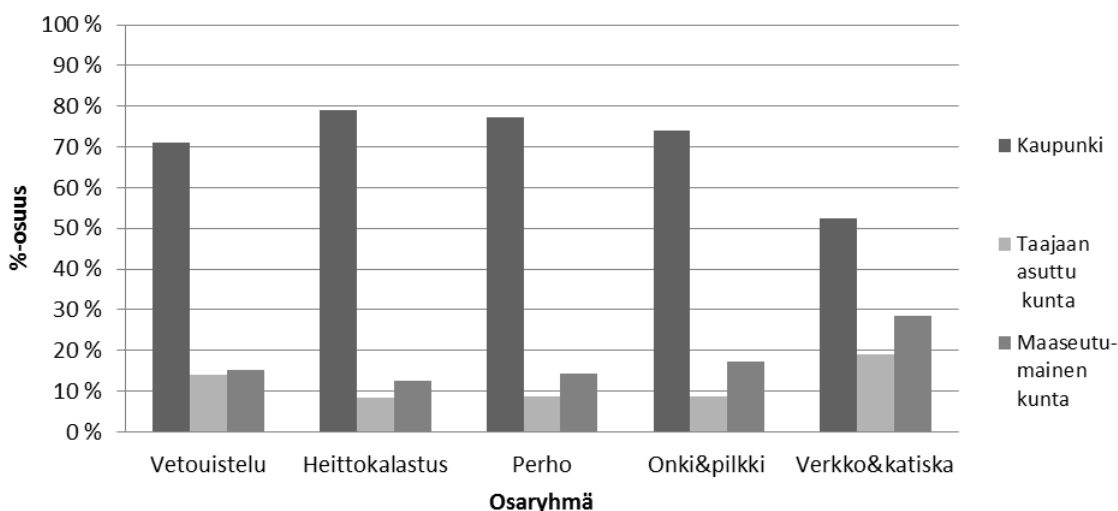
Osaryhmä	Minimi	Maksimi	Moodi	Keskiarvo	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Kaikki	1	280	50	68	30	56	90
Vetouistelu	3	280	45	71	34	60	90
Heittokalastus	1	253	60	74	44	62	100
Perho	3	200	30	56	28	45	70
Onki&Pilkki	1	255	50	55	17	48	73
Verkko&Katiska	2	275	27	94	39	88	132

Varsinaisten harrastajien kyselyn vastaajat painottuivat nuorehkoihin ikäryhmiin, ja näin ollen myös valtaosassa osaryhmistä vastaajat painottuivat nuorehkoihin harrastajiin. Ikäjakaumaltaan osaryhmät erosivat toisistaan (Kuva 11). Ikäjakaumaltaan nuorimmat harrastajat löytyivät perhokalastajien parista: heistä miltei kolme neljäsosaa oli 18–40-vuotiaita. Ikäjakaumaltaan vanhimmat harrastajat löytyivät verkko & katiska -ryhmästä. Verkko & katiska -ryhmän vastaajista miltei puolet oli yli 50-vuotiaita.

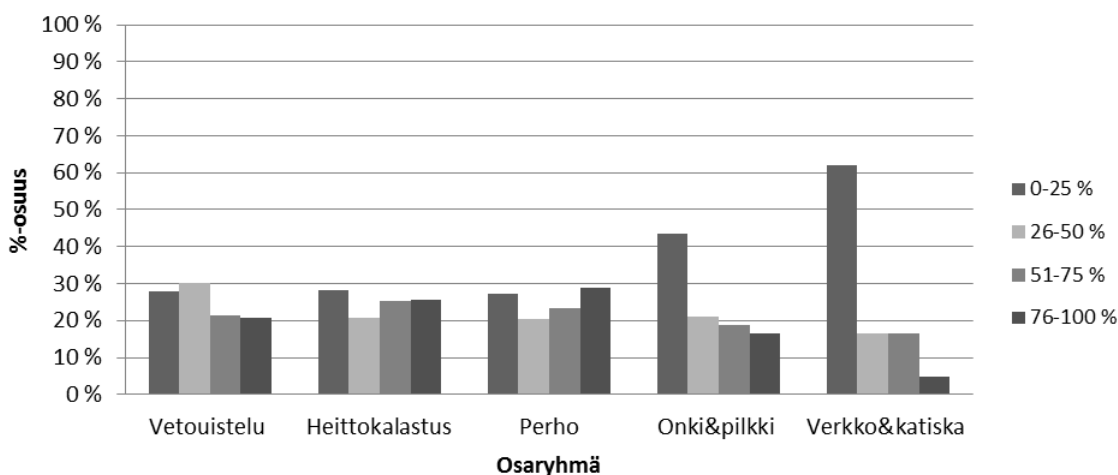
Kuva 11. Varsinaisten harrastajien osaryhmien ikäryhmäjakaumat (vuotta).

Varsinaisista harrastajista valtaosa asui kaupungissa, ja myös kaikissa eri osaryhmissä enemmistö asui kaupungissa (Kuva 12). Selkeimmin muista erottuva osaryhmä oli verkko & katiska -ryhmä, jossa painottui asuinpaikkana muita osaryhmiä enemmän taajaan asuttu ja etenkin maaseutumainen kunta.

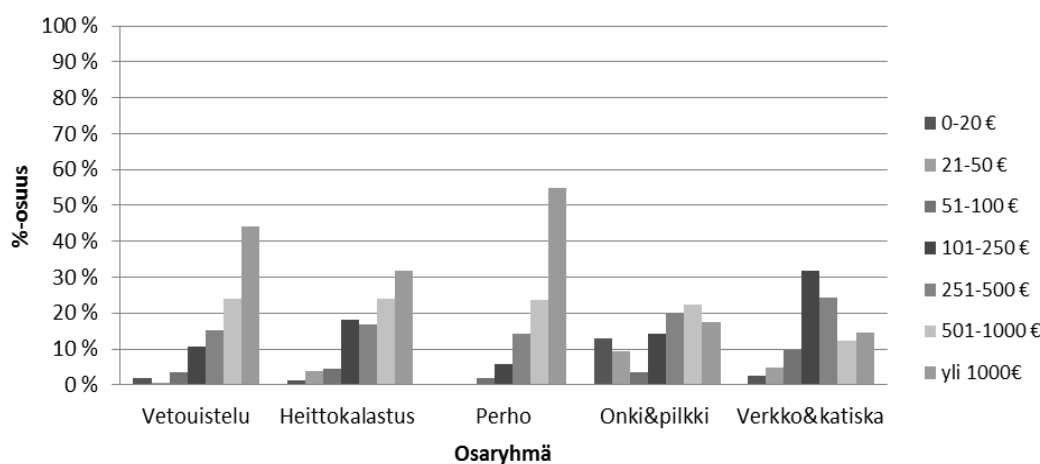
Kuva 12. Varsinaisten harrastajien osaryhmien asuinkuntatyypit.

Varsinaisten harrastajien kalastusharrastukseen käytetyn ajan osuus eri harrastuksiin käytetystä kokonaisajasta jakaantui tasaisesti esitettyjen vaihtoehtojen kesken. Eri osaryhmistä onki & pilkki ja verkko & katiska -ryhmissä kalastukseen käytettiin muita osaryhmiä vähemmän harrastuksiin käytettävästä ajasta (Kuva 13). Mielenkiintoinen yksityiskohta löytyy verkko & katiska -ryhmästä, jossa käytettiin kalastusharrastukseen suhteessa vähiten harrastuksiin käytettävissä olevasta ajasta, vaikka samaan aikaan ko. ryhmällä oli kuitenkin selkeästi eniten varsinaisia kalastusmuotovuorokausia. Yksi selitys tähän voi olla virheellisesti merkityissä pyyntimäärissä. Kyselylomakkeella pyydettiin passiivisten pyydysten käyttäjiä merkitsemään pyydystensä kokemiskertojen määrä. On kuitenkin mahdollista, että osa vastaajista on merkinnyt kokemiskertojen sijaan pyyntöjen vedessä olojen aikamäärät. Toinen selitys löytyy passiivisten ja aktiivisten kalastusmenetelmien erilaisesta filosofiasta. Passiivisten pyydysten kokemiskertaan ei välttämättä käytetä aikaa paljoakaan kun taas aktiiviset kalastusmenetelmät ovat luonteeltaan enemmän ajanviettoharrastuksia. Kolmas selitys löytyy verkko & katiska -ryhmän muista poikkeavasta sosiodemografisesta profiilista. Verkko & katiska -ryhmässä on eniten iäkkäämpiä ihmisiä ja siten myös eläkeläisiä, joilla harrastuksiin käytettävää vapaa-aikaa on muita osaryhmiä enemmän. Onki & pilkki -ryhmän vähäisempi suhteellinen ajankäyttö johtuu puolestaan kalastuksen satunnaisuudesta.

Kuva 13. Varsinaisten harrastajien osaryhmien kalastukseen käytetyn ajan osuus kaikesta harrastuksiin käytetystä ajasta.

Varsinaisista harrastajista vastaajat painoutuivat runsaasti vapaa-ajankalastukseen rahaa käyttäneisiin, jos aineistoa vertaa Toivosen & Eskelisen (2007) otokseen perustuvaan tutkimukseen. Rahankäytön suhteen osaryhmät kuitenkin erosivat toisistaan (Kuva 14). Selkeästi eniten rahaa käyttänyt osaryhmä olivat perhokalastajat, joista selkeästi yli puolet oli käyttänyt harrastukseensa yli 1000 €vuonna 2012. Onki & pilkki ja verkko & katiska -ryhmät olivat käyttäneet rahaa harrastukseensa muita osaryhmiä vähemmän. Onki & pilkki -ryhmässä oli suhteessa eniten 0–20 €rahaa vuodessa käyttäneitä. Rahankäytön vähyys on osittain selitettävissä maksuttomien yleiskalastusmuotojen harrastamisella. Verkko & katiska -ryhmässä oli vähiten yli 500 €harrastukseen vuonna 2012 käyttäneitä.

Kuva 14. Varsinaisten harrastajien osaryhmien rahankäyttö vapaa-ajankalastukseen.

Yhteenvedona eri osaryhmistä voidaan sanoa, että vetouistelijoitten ja heittokalastajien osaryhmät edustavat tämän kyselyn tyypillistä aktiivista kalastuksen harrastajaa. Perhokalastajissa painottuu nuorten ja paljon harrastukseen rahaa käyttäneiden osuus. Perhokalastajat ovat muita osaryhmiä useammin oman kalastusmuotonsa spesialistiharrastajia: heillä siis painottuu muita osaryhmiä enemmän oman kalastusmuodon osuus kokonaiskalastusmuotovuorokausissa. Onki & pilkki -ryhmässä painottuu satunnaisten kalastajien osuus, mikä näkyy vähäisen rahan- ja ajankäyttöosuuksien painottumisessa. Verkko & katiska -ryhmässä painottuu puolestaan

iäkkäämpien maaseudun asukkaiden osuus. Vapaa-ajankalastajista verkko & katiska -ryhmä muistuttaa ikä- ja asuinpaikkaprofiililtaan eniten palveluntuottajien vastaavia profiileita.

5.2.4.3. Palveluntuottajat

Palveluntuottajakyselyyn vastanneet olivat keskimäärin varsin kokeneita osakaskuntatoimijoita: toimiaikaa koskevan kysymyksen vastaukset vaihtelivat 1 ja 45 vuoden välillä, ja keskimääräisen toimiaika oli 20 vuotta. Vastaajista hiukan yli puolet (56 %) oli ollut jossain vaiheessa mukana kalastusalueen toiminnassa. Keskimääräinen toimiaika kalastusalueella oli 10 vuotta.

Palveluntuottajakyselyn tuloksia tarkasteltaessa täytyy huomioida myös se, että palveluntuottajat ovat hyvin usein itsekin vapaa-ajankalastajia (Sipponen 1999). Mujen tutkimuksessa (1995) 79 % osakkaista ilmoitti harrastavansa kalastusta. Neuvosen ym. (2005) mukaan vapaa-ajankalastusharrastajaprofiilit eroavat erityisesti nuorten kaupunkilaisten ja iäkkäämpien maaseudun asukkaiden välillä siten, että maaseudun iäkkäämmät asukkaat arvostavat kalastuksessa enemmän saalista kuin nuoret kaupunkilaiset. Mujen tutkimuksessa (1995) osakkaiden yleisin motiivi kalastukseen oli virkistys ja toiseksi yleisin ruokaraaka-aineen saaminen.

5.4. Kalastuskohteet

5.4.1. Matalan kynnyksen ja lähikalastuskohteet

Matalan kynnyksen ja lähikalastuskohteiden ominaisuuksia selvitettiin varsinaisilta harrastajilta. Matalan kynnyksen kalastuskohteilla tarkoitetaan tässä yhteydessä kohteita, jotka ovat vaivattomasti saavutettavissa. Matalan kynnyksen kohteita ovat niin taajamien lähikalastuskohteet kuin helposti saavutettavat luonnontilaiset pienvesistöt. Matalan kynnyksen ja lähikalastuskohteiden määrälliseen tarjontaan taajama-alueilla oltiin suhteellisen tyytyväisiä (Taulukko 4). Matalan kynnyksen kohteisiin toivottiin luonnonkalojen lisäksi myös istutettuja kaloja. Tyytymättömyyttä herättivät sekä tiedon vaikea löydettävyys rantakalastuskohteista että lapset huomioivien kalastuspaikkojen vähäinen määrä.

Taulukko 4. Varsinaisten harrastajien mielipidejakaumat (%) matalan kynnyksen ja lähikalastuskohteista.

Väittämät	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mieltäpidettä
Taajamissa on lähikalastuspaikkoja (mahdollisuuksia kalastaa) riittävästi	61	23	16
Matalan kynnyksen kalastuskohteisiin pitäisi istuttaa luonnonkalojen lisäksi esim. kirjolohia	47	35	18
Tietoa rantakalastuskohteista on helppo löytää	30	50	20
Lapset huomioivia kalastuspaikkoja on riittävästi	21	56	23

5.4.2. Mielikalastuskohde

Mielikalastuskohteen ominaisuuksia selvitettiin potentiaalisilta harrastajilta. Potentiaalisille harrastajille esitettiin ehdollinen kysymys, jossa kysyttiin, mitä seikkoja he arvostaisivat kalastuskohteessa, mikäli he lähtisivät kalastamaan.

Ympäristömuuttujien osalta mielikalastuskohteeksi valikoitui selkeästi luonnonympäristössä sijaitseva luonnontilainen vesistö (Taulukko 5).

Taulukko 5. Potentiaalisten harrastajien mielipidejakaumat (%) mielikalastuskohteen ympäristömuuttujista.

Ympäristömuuttuja	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mielipidettä
Kohde sijaitsee mieluummin luonnonympäristössä kuin taajama-alueella	85	10	5
Kohde on mieluummin luonnontilainen vesistö kuin erityislupakohde	80	8	12

Kiinnostavimmiksi koetuissa kohdekaloissa ei ollut selkeää suosikkia, joka olisi suosiossaan noussut ylitse muiden (Taulukko 6). Järvitaimen tai -lohi ja ahven saivat miltei yhtä paljon ääniä, eroa oli järvitaimenen tai -lohen hyväksi vain hiukan yli 0,1 %. Kuha oli kolmanneksi kiinnostavin kohdekalalaji. Kalastusmuodoista onginta nousi kiinnostavimmaksi. Vetovoimatekijöistä ympäristötekijät nousivat tärkeimmiksi, mistä voi päätellä kalastuksen merkitystä potentiaalisille harrastajille: kalastus on ensisijaisesti rentoutumisharrastus. Kaloihin liittyvät vetovoimatekijät eivät nousseet kolmen kiinnostavimman vetovoimatekijöiden joukkoon.

Taulukko 6. Mielikalastuskohteen muuttujien kolme kiinnostavinta arvoa potentiaalisten harrastajien mielestä. Indeksisuhdeluku I (%) kertoo kunkin arvon suhteellisen suosion. Suhteellisen suosion laskemisessa on käytetty indeksiä, jonka muodostaminen on kuvattu sivulla 22.

Kohteen muuttuja	Kiinnostavin	I	2. Kiinnostavin	I	3. Kiinnostavin	I
Kohdekala	Järvitaimen / -lohi	19	Ahven	19	Kuha	17
Kalastusmuoto	Onginta	24	Heittouistinkalastus	19	Pilkintä	15
Vetovoimatekijä	Kohteen luonnontilaisuus	26	Kohteen rauhallisuus	22	Kohteen sijainti lähellä kotia	18

Potentiaaliset harrastajat eivät halua maksaa kalastusharrastuksesta kovinkaan suuria summia (Taulukko 7). Maksuhalukkuus erityislupakohteesta alittaa varsin selkeästi keskimääräisen Keski-Suomen virtavesien erityislupakohteiden lupamaksun (18 €) (Airaksinen & Valkeajärvi 2005). Maksuhalukkuus luonnontilaisen kohteen käytöstä alittaa niin vuoden 2013 valtion kalastushoitomaksun määrän (22 €) (Anonyymi 2013h) kuin kaavailun koko Suomen viehekalastuslupamaksunkin (35 €) (Anonyymi 2013i).

Taulukko 7. Potentiaalisten harrastajien maksuhalukkuus (€) mielikalastuskohteesta.

Kohde	Keskiarvo	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Erytyislupakohde / vrk Luonnontilainen kohde/kausi	7,6	5,0	5,0	10,0
	13,7	0,0	7,0	20,0

5.4.2.1 Yhteenveto mielikalastuskohteesta

Potentiaalisten harrastajien mielikalastuskohteen toivotaan olevan luonnonympäristössä ja luonnontilainen. Kiinnostavimmaksi kohdekalaksi valikoitui järvitaimen tai -lohi. Lohikalajien valikoituminen kiinnostavimmaksi kalalajiksi kuvastaa vapaa-ajankalastajien lohikalamyönteisyyden (Laakkonen 2006) leviämistä myös kalastusta harrastamattomien pariin. Kohdekaloissa yhdistynevät potentiaalisten harrastajien haavesaalit (järvitaimen ja mahdollisesti kuha) sekä realistinen kohdekala

ahven. Vetovoimatekijöiksi valikoituivat kohteen luonnontilaisuus, rauhallisuus sekä läheinen sijainti kotiin nähden. Niin kohdekaloihin kuin kohteen oheispalveluihin (tulipaikat, yms.) liittyvät tekijät eivät nousseet kolmen suosituimmat vetovoimatekijän joukkoon. Avoimissa vastauksissa tuli myös esiin muutamia mielikalastuskohteen kehittämiseen liittyviä toiveita. Esiin nousseita toiveita olivat kalankäsittelyyn ja kalan säilytykseen liittyvät palvelut, riittävä saalisvarmuus ja kalastuksen säätely.

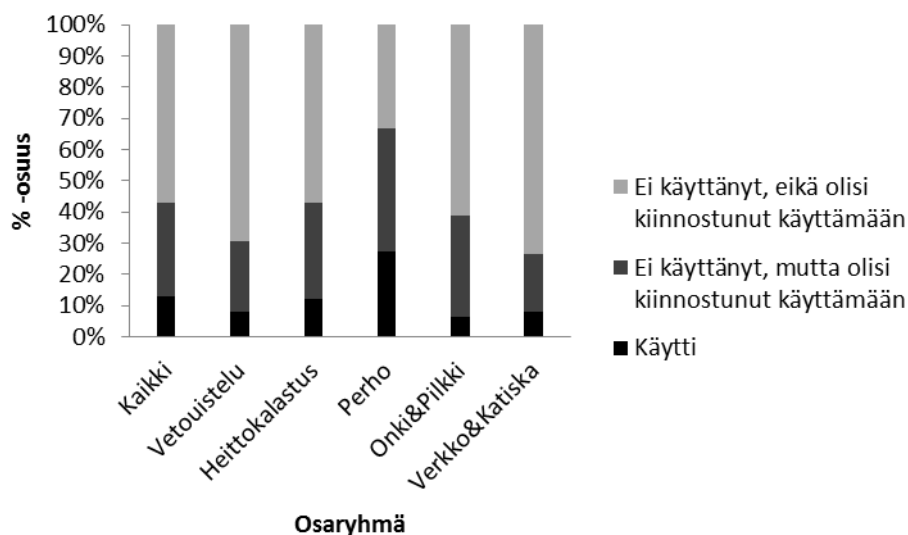
Mielikalastuskohteen vastauksien yhteenvedon voidaan todeta, että ominaisuudet ja maksuhalukkuus huomioiden potentiaalisille harrastajille kannattaa tarjota ensisijaisesti rauhallisia pienimuotoisia ja luonnontilaisia lähikalastuskohteita – sellaisia, jotka nojaavat luonnonkalojen maksuttomaan yleiskalastukseen, kuten ahvenen ongintaan ja pilkintään. Toissijaista tarjontaa voisi pyrkiä kohdentamaan potentiaalisten harrastajien haavesaaliisiin, kuten ohjattuun kuhan heittokalastukseen. Ohjatun toiminnan ongelmaksi kuitenkin nousee potentiaalisten harrastajien matala maksuhalukkuus.

5.4.3 Pienimuotoinen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohde

Pienimuotoisella seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa lampikokoluokan kohdetta, jossa kalastaminen tapahtuisi rannalta tai esim. kelluntarenkaalla. Kohde olisi alueellisesti rajattu, erillisen kalastusluvan edellyttävä kohde, jossa kalastolla on erityisominaisuuksia (saalisvarmuus, lajivalikoima, kalojen koko tai muu laatu) tai jossa kalastusta ohjataan muulla tavoin tavoitteellisesti. Pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteen ominaisuuksia selvitettiin varsinaisilta harrastajilta ja palveluntuottajilta.

5.4.3.1. Asiakasnäkökulma

Pienimuotoista seisovan veden pyydystä ja päästä -kohdetta oli käyttänyt 13 % ja ei ollut käyttänyt, mutta olisi kiinnostunut käyttämään 30 % osioon vastanneista varsinaisista harrastajista (n=499) (Kuva 15). Eri osaryhmistä perhokalastajat olivat sekä eniten käyttäneet (27 %) että eniten kiinnostuneita käyttämään (39 %) pienimuotoista seisovan veden pyydystä ja päästä -kohdetta. Perhokalastajien muita vahvempaan käyttökiinnostukseen vaikuttanee kalastusmuodon soveltuminen ko. kohteeseen. Perhokalastajat ovat myös tottuneet käyttämään maksullisia kalastuskohteita, joten ajatus kalastuskohteen maksullisuudesta ei muodosta heille kynnystä.

Kuva 15. Pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteen käyttö ja käyttökiinnostus eri osaryhmien kesken.

Varsinaiset harrastajat toivoivat pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteen sijaitsevan mieluummin luonnonympäristössä kuin taajama-alueella. Tätä mieltä oli 77 % vastaajista. Eri osaryhmistä vahvimmin tätä mieltä olivat perhokalastajat (87 %) sekä vähiten onki & pilkki (66 %) ja verkko & katiska -ryhmät (60 %). Pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteen ominaisuuksista välittyi varsin nykymuotoinen pienimuotoisen seisovan veden erityiskalastuskohteen kuva (Taulukko 8). Kiinnostavimmat kalat ovat punalihaisia lohikaloja, ja eri osaryhmät jakoivat tämän näkemyksen varsin yksituumaisesti. Kaikilla ryhmillä kolmen kiinnostavimman kohdekalalajin joukossa olivat sekä taimen että kirjolohi. Ainoastaan verkko & katiska -ryhmällä kahden kiinnostavimman kohdekalalajin joukkoon pääsi muu kalalaji (ahven kiinnostavimpana). Hauki oli kolmanneksi kiinnostavimpana sekä heittouistin että onki & pilkki -ryhmillä. Kalastusmuodoista kaksi selkeästi suosituinta muotoa olivat heittouistin ja perhokalastus. Perhokalastajia lukuun ottamatta, joille oma kalastusmuoto oli kiinnostavin, oli heittouistinkalastus vastaajille kaikista kiinnostavin kalastusmuoto kohteessa. Pilkintä ja onginta saivat kohtuullisen tasaisesti ääniä toiseksi ja kolmanneksi kiinnostavimpana kalastusmuotona.

Selkeästi tärkeimpänä vetovoimatekijänä toimivat houkuttelevat kohdekalalajit. Seuraavalla sijalla olevalla kohteen luonnontilaisuudella vastaajat ovat luultavasti tarkoittaneet enemmän kohteen ympäristön luonnontilaisuutta, sillä kiinnostavimmat kohdekalalajit eivät kuulu kohteen luonnontilaisiin kalalajeihin. Eri osaryhmät olivat varsin yksimielisiä houkuttelevien kohdekalalajien merkityksestä vetovoimatekijänä, sillä ainoastaan verkko & katiska -ryhmä piti muuta seikkaa (kohteen luonnontilaisuus) kiinnostavimpana vetovoimatekijänä. Kohteen luonnontilaisuus, rauhallisuus ja kohdekalajien suuri koko olivat yleisesti mainittuja toiseksi ja kolmanneksi kiinnostavimpia vetovoimatekijöitä.

Taulukko 8. Pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteen muuttujien kolme kiinnostavinta arvoa varsinaisten harrastajien mielestä. Indeksisuhdeluku I (%) kertoo kunkin arvon suhteellisen suosion. Suhteellisen suosion laskemisessa on käytetty indeksiä, jonka muodostaminen on kuvattu sivulla 22.

Kohteen muuttuja	Kiinnostavin	I	2. Kiinnostavin	I	3. Kiinnostavin	I
Kohdekala	Taimen	30	Kirjolohi	27	Siika	15
Kalastusmuoto	Heittouistin	35	Perho	35	Pilkintä	15
Vetovoimatekijä	Houkuttelevat kohdekalalajit	28	Kohteen luonnontilaisuus	19	Kohteen rauhallisuus	18

Varsinaisten harrastajien maksuhalukkuus (Taulukko 9) on samaa suuruusluokkaa nykyään olemassa olevien kohteiden kalastusmaksujen kanssa: esimerkiksi Vaajakosken Liekkilammen C&R -vierasluvan vuorokausihinta oli 8 €/vuonna 2013 (Anonyymi 2013j). Eri osaryhmät eroavat toisistaan kuitenkin jonkin verran maksuhalukkuuden osalta. Perhokalastajat ovat valmiita maksamaan kalastuksesta muita enemmän ja verkko & katiska -ryhmä muita ryhmiä vähemmän.

Taulukko 9. Varsinaisten harrastajien maksuhalukkuus (€/ vrk) pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteesta osaryhmittäin.

Osaryhmä	Keskiarvo	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Kaikki	12,6	6,8	10,0	15,0
Vetouistelu	12,1	6,5	10,0	20,0
Heittokalastus	10,7	5,0	10,0	15,0
Perho	16,3	10,0	12,8	20,0
Mato&Pilkki	10,8	5,0	10,0	15,0
Verkko&Katiska	8,5	5,0	8,0	10,0

5.4.3.2. Palveluntuottajanäkökulma

Palveluntuottajien suhtautuminen osakaskuntien pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteen tarjontaan jakaantui kohtuullisen tasaisesti kaikkien esitettyjen vaihtoehtojen kesken (Taulukko 10). Palveluntuottajilla oli varsin kielteinen asenne kohdetta koskeviin tarkentaviin väittämiin. Vajaan kolmanneksen mielestä osakaskunnan alueelta löytyisi sopiva kohde ko. erityiskohteeksi. Osakaskunnan yleinen mielenkiinto itse ylläpitää tai vuokrata kohde toisen tahon ylläpidettäväksi oli laimeaa.

Kun tarkasteltiin erikseen niitä osakaskuntia, jotka ilmoittivat että heidän alueelta löytyisi erityiskohteeksi soveltuva kohde, niin 40–60 % vastaajista suhtautui myönteisesti siihen, että osakaskunta ylläpitäisi kohdetta tai että kohde vuokrattaisiin jonkin toisen tahon ylläpidettäväksi.

Taulukko 10. Palveluntuottajien asenteiden jakauma (%) pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteen tarjontavalmiutta koskeviin väittämiin.

Osakaskunnat yleensä voisivat tarjota MUTTA oman osakaskuntani ei tulisi tarjota	Osakaskunnat yleensä JA oma osakaskuntani voisi tarjota	Osakaskuntien ei tulisi tarjota		
28	31	41		
Tarkentavat väittämät		Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mieltä pidettä
Osakaskuntamme alueelta löytyisi kohde, joka voisi soveltua pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä kohteeksi		30	47	23
Osakaskuntamme voisi ylläpitää pienimuotoista seisovan veden erityislupakohdetta		19	58	23
Osakaskuntamme voisi tarjota vuokralle pienimuotoista seisovan veden erityislupakohdetta ulkopuoliselle taholle (esim. yrittäjä, kalastusseura, tms., joka järjestäisi kalastuksen kohteessa)		19	49	33

Palveluntuottajien näkemyksissä pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteen ominaisuuksissa painottuu kohteen luonnontilaisuus (Taulukko 11). Soveltuvimmiksi kohdekaloiksi valikoituivat ko. kohteissa luonnollisesti esiintyvät ja lisääntyvät valkolihaiset kalalajit sekä kirjolohi. Soveltuvimmat vetovoimatekijät ovat houkuttelevat kalalajit ja rauhallinen luonnonympäristö.

Taulukko 11. Pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä -kohteen muuttujien kolme soveltuvinta arvoa palveluntuottajien mielestä. Indeksisuhdeluku I (%) kertoo kunkin arvon suhteellisen suosion. Suhteellisen suosion laskemisessa on käytetty indeksiä, jonka muodostaminen on kuvattu sivulla 22.

Kohteen muuttuja	Soveltuvin	I	2. Soveltuvin	I	3. Soveltuvin	I
Kohdekala	Ahven	23	Hauki	18	Kirjolohi	17
Vetovoimatekijä	Houkuttelevat kalalajit	29	Kohteen rauhallisuus	24	Kohteen ympäristön luonnontilaisuus	22

Palveluntuottajien näkemykset kalastuslupan hinnasta (Taulukko 12) ovat samaa suuruusluokkaa nykyään olemassa olevien kohteiden kalastusmaksujen kanssa (Anonyymi 2013j). Vuosikohtainen vuokranäkemyks on varsin maltillinen suhteutettuna vuorokausikohtaisiin kalastuslupahintanäkemyksiin. Varsinkin näkemyksessä vuosivuokraa kohtaan oli varsin paljon hajontaa.

Taulukko 12. Palveluntuottajien näkemys vuosivuokrasta ja harrastajien lupamaksusta (€).

Kohde	Keskisarvo	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Vuokra / vuosi	279,1	100,0	125,0	425,0
Käyttömaksu kalastajille / vrk	10,6	4,5	10,0	20,0

5.4.3.3. Yhteenvedo pienimuotoisesta pyydystä päästä -kohteesta

Asiakkailla ja palveluntuottajilla oli varsin samankaltaiset näkemykset kohteen hinnoittelusta ja kohteen vetovoimatekijämuuttujan sisällöstä. Tuloksista on kuitenkin tulkittavissa yksi kynnyskysymys: osakaskuntien suhtautuminen pyydystä ja päästä -

kalastukseen. Palveluntuottajilta olisi ollut järkevää kysyä näkemyksiä pienimuotoisesta kalastuskohteesta yleensä, jolloin yhtenä alakysymyksenä olisi voinut olla kysymys kohteen hyväksyttävyydestä tai soveltavuudesta pyydystä ja päästä -kalastukseen. Näin olisi voitu selvittää tarjontavalmius pienimuotoiseen erityiskohteeseen yleensä, eikä tätä valmiutta olisi vääristänyt pyydystä ja päästä -kalastuksen mahdollisuus. Huomionarvoista on myös palveluntuottajien mielipiteiden tasainen jakaantuminen kohteen tarjontaväittämiä kohtaan, tämä kertoo palveluntuottajien keskinäisistä eroista jotka tulee huomioida mahdollisissa kohteiden luontiprosesseissa.

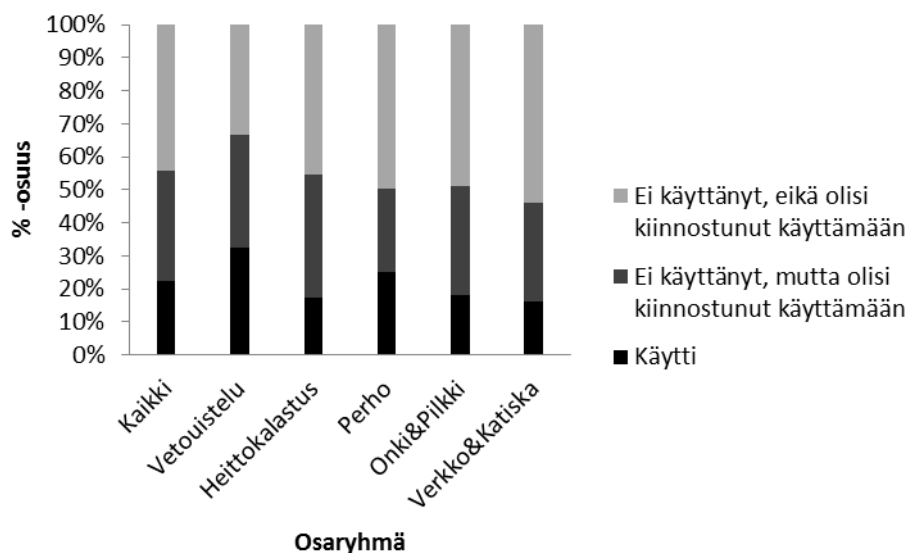
Mikäli pienimuotoista erityiskohdetta lähdetäisiin toteuttamaan, löytyy kysyntätarpeista ja tarjontavalmiuksista ohjenuoraa kohteen suunnitteluun. Ensisijaisena kohderyhmänä voisivat toimia perhokalastajat, jotka ovat kiinnostuneita ko. kohteesta ja valmiita maksamaan sen käytöstä. Kohteen sijainnissa perhokalastajien ja palveluntuottajien näkemykset kohtaavat varsin hyvin. Mikäli kohde ei olisi pelkkä pyydystä ja päästä -kohde, myös palveluntuottajien asenne kohdetta kohtaan voisi olla suopeampi. Palveluntuottajien ja varsinaisten harrastajien vastauksiin ovat voineet vaikuttaa ryhmien erilaiset sosiodemografiset profiilit ja mahdolliset erot harrastustaustoissa (Neuvonen ym. 2005).

5.4.4. Venekalastukseen soveltuva seisovan veden erityislupakohde

Venekalastukseen soveltuvalla seisovan veden erityislupakohteella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa järvikokoluokan kohdetta, jossa kalastaminen tapahtuisi pääasiassa veneestä. Kohde olisi alueellisesti rajattu erillisen kalastusluvan edellyttävä kohde, jossa kalastolla on erityisominaisuuksia (saalisvarmuus, lajivalikoima, kalojen koko tai muu laatu) tai jossa kalastusta ohjataan muulla tavoin tavoitteellisesti. Kohteessa olisi päivälupakäytäntö ja saalisrajoitukset. Venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen ominaisuuksia selvitettiin varsinaisilta harrastajilta ja palveluntuottajilta.

5.4.4.1. Asiakasnäkökulma

Venekalastukseen soveltuvaa seisovan veden erityislupakohdetta oli käyttänyt 23 % ja ei ollut käyttänyt mutta olisi kiinnostunut käyttämään 33 % osioon vastanneista varsinaisista harrastajista (n=501) (Kuva 16). Keskimääräinen yli 20 %:n käyttöaste oli hyvin korkea, sillä venekalastukseen soveltuvia seisovan veden erityislupakohteita on lukumääräisesti maassamme varsin rajallisesti. Asiaan on kiinnitetty huomiota esimerkiksi Keski-Suomen vapaa-ajankalastuksen kehittämisohjelma 2013–2017 -julkaisussa (Anonyymi 2013n). Todennäköistä on, että osa vastaajista on tulkinnut kalastusalueiden yhteislupa-alueet seisovan veden erityislupakohteeksi, vaikka tätä ei kysymyksessä tarkoitettu. Kysymykseen olisi pitänyt sisällyttää tarkennus siitä, että siinä tarkoitetaan selkeästi erilaistettua kohdetta, jossa kalastaminen esimerkiksi lääniluvalla olisi kielletty. Eri osaryhmistä vetouistelijat olivat eniten käyttäneet (32 %) ja heittokalastajat eniten kiinnostuneita käyttämään (37 %) venekalastukseen soveltuvaa seisovan veden erityislupakohdetta.

Kuva 16. Venekalastukseen soveltuvaa seisovan erityislupakohteen käyttö ja käyttökiinnostus eri osaryhmissä.

Varsinaiset harrastajat toivoivat venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen sijaitsevan mieluummin luonnonympäristössä kuin taajama-alueella. Tätä mieltä oli 85 % vastaajista. Eri osaryhmien mielipidejakaumat vaihtelivat 89 %:n (heittokalastajat) ja 81 %:n (perhokalastajat) välillä.

Asiakasnäkökulmasta venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteesta muodostuu paljolti sellainen kuva (Taulukko 13), millaiseksi monia kalastusalueiden hallinnoimia yhteislupa-alueita on nykyisellään kehitetty. Selkeästi kiinnostavimmaksi kohdekalaksi valikoitui taimen. Taimen oli kaikkien osaryhmien mielestä kiinnostavin kohdelaji ko. kohteeseen. Miltei yhtä vahva yksimielisyys osaryhmien kesken vallitsi kuhan sijoituksesta toiseksi ja kirjolohen sijoituksesta kolmanneksi kiinnostavimmaksi kohdelajiksi. Kalastusmuodoista selkeästi kaksi kiinnostavinta olivat heittouistin- ja vetouistelukalastus. Eri osaryhmien osalta vapakalastajat (heittouistin, vetouistelu ja perhokalastajat) pitivät omaa harrastusmuotoaan kiinnostavimpana ko. kohteeseen. Vetovoimatekijöistä houkuttelevat kohdekalalajit koettiin selkeästi kiinnostavimmaksi, ja ne olivat kaikkien osaryhmien osalta kiinnostavin vetovoimatekijä ko. kohteeseen. Kohteen luonnontilaisuus ja kohdekalalajien suuri koko vuorottelivat eri osaryhmillä toiseksi ja kolmanneksi kiinnostavimpana vetovoimatekijänä.

Taulukko 13. Venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen muuttujien kolme kiinnostavinta arvoa varsinaisten harrastajien mielestä. Indeksisuhdeluku I (%) kertoo kunkin arvon suhteellisen suosion. Suhteellisen suosion laskemisessa on käytetty indeksiä, jonka muodostaminen on kuvattu sivulla 22.

Kohteen muuttuja	Kiinnostavin	I	2. Kiinnostavin	I	3. Kiinnostavin	I
Kohdekala	Taimen	32	Kuha	18	Kirjolohi	15
Kalastusmuoto	Heittouistin	31	Vetouistelu	30	Perhokalastus	17
Vetovoimatekijä	Houkuttelevat kohdekalalajit	31	Kohteen luonnontilaisuus	18	Kohdekalalajin suuri koko	16

Varsinaisten harrastajien maksuhalukkuus ylitti (Taulukko 14) Kalakortti.com-palvelusta (Anonyymi 2013k) satunnaisesti valitun kymmenen alueellisen

viehekalastusluvan keskihinnan (8,25 €/ vrk). Eri osaryhmät olivat maksuhalukkuudeltaan erittäin samanmielisiä.

Taulukko 14. Varsinaisten harrastajien maksuhalukkuus (€/ vrk) venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteesta osaryhmittäin.

Osaryhmä	Keskiarvo	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Kaikki	14,3	10,0	10,0	20,0
Vetouistelu	14,0	9,0	10,0	20,0
Heittokalastus	14,0	10,0	10,0	20,0
Perho	14,2	10,0	15,0	19,0
Mato&Pilkki	14,9	10,0	10,0	16,3
Verkko&Katiska	14,4	10,0	10,0	20,0

Avoimissa vastauksissa ensisijaiseksi kehitystarpeeksi nousi laadukkaiden kalastuskohteiden luonti kalastuspalvelutarjonnan monipuolistamiseksi ja parantamiseksi. Vastausten perusteella laadukkaana kalastuskohteena pidettiin useimmiten kohdetta, jossa luonnonvaraista kalastoa tuettaisiin kalastuksensäätelyn avulla. Kuitenkin myös vahvasti muokatuille ja nykyisistä kalastuskohteista selkeästi eroaville kohteille löytyi tarvetta. Muokatuista kohteista mainittiin usein tarve suurien tai harvinaisten kalojen saantimahdollisuuteen. Toinen usein mainittu kehitystarve liittyi kohteen rakenteisiin, lapset tai liikuntarajoitteiset huomioivia kohteita toivottiin olevan nykyistä enemmän. Useissa vastauksissa viitattiin siihen, että koetusta laadusta oltaisiin valmiita myös maksamaan.

5.4.4.2. Palveluntuottajanäkökulma

Palveluntuottajien suhtautuminen osakaskuntien venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen tarjontaan oli kohtuullisen myönteinen (Taulukko 15). Palveluntuottajilla oli varsin kielteinen asenne kohdetta koskeviin tarkentaviin väittämiin. Noin kolmanneksen mielestä osakaskunnan alueelta löytyisi sopiva kohde ko. erityiskohteeksi. Osakaskunnan mielenkiinto olla mukana ylläpitämässä tai vuokrata kohde toisen tahon ylläpidettäväksi oli hyvin laimeaa. Tässä kohdin jää hiukan epäselväksi, minne katoaa tarjontavalmiutta koskevassa kysymyksessä havaittu myönteinen suhtautuminen ko. kohteeseen. Kysymyksessä miltei puolet vastaajista oli sitä mieltä, että oma osakaskunta voisi tarjota tällaista kohdetta.

Kun tarkasteltiin erikseen niitä osakaskuntia, jotka ilmoittivat, että heidän alueeltaan löytyisi erityiskohteeksi soveltuva kohde, niin 40–50 % vastaajista suhtautui myönteisesti siihen, että osakaskunta ylläpitäisi kohdetta tai että kohde vuokrattaisiin jonkin toisen tahon ylläpidettäväksi.

Taulukko 15. Palveluntuottajien asennejakauma (%) venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen tarjontavalmiutta koskeviin väittämiin.

Osakaskunnat yleensä voisivat tarjota MUTTA oman osakaskuntani ei tulisi tarjota	Osakaskunnat yleensä JA oma osakaskuntani voisi tarjota	Osakaskuntien ei tulisi tarjota		
24	49	27		
Tarkentavat väittämät		Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mielipidettä
Osakaskunnallamme on osuuksia sellaisella vesialueella, joka voisi soveltua venekalastukseen soveltuvaksi seisovan veden erityislupakohteeksi		34	44	22
Osakaskuntamme voisi olla mukana ylläpitämässä venekalastukseen soveltuvaa seisovan veden erityislupakohdetta		22	49	29
Osakaskuntamme voisi tarjota, yhdessä muiden osakaskuntien kanssa, vuokralle venekalastukseen soveltuvaa seisovan veden erityislupakohdetta ulkopuoliselle taholle (esim. yrittäjä, kalastusseura, tms., joka järjestäisi kalastuksen kohteessa)		15	51	34

Palveluntuottajien mielipiteet venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen ominaisuuksista painottuivat valkoolihaisen kalan ympärille (Taulukko 16). Soveltuvimmat kohdekalat olivat kuha, ahven ja hauki. Vetovoimatekijöistä soveltuvimmaksi valikoituivat houkuttelevat kalalajit.

Taulukko 16. Venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen muuttujien kolme soveltuvinta arvoa palveluntuottajien mielestä. Indeksisuhdeluku I (%) kertoo kunkin arvon suhteellisen suosion. Suhteellisen suosion laskemisessa on käytetty indeksiä, jonka muodostaminen on kuvattu sivulla 22.

Kohteen muuttuja	Soveltuvin	I	2. Soveltuvin	I	3. Soveltuvin	I
Kohdekala	Kuha	20	Ahven	19	Hauki	18
Vetovoimatekijä	Houkuttelevat kalalajit	29	Kohteen ympäristön luonnontilaisuus	23	Kohteen rauhallisuus	23

Näkemykset kalastusluvan hinnasta (Taulukko 17) ylittivät Kalakortti.com -palvelusta (Anonyymi 2013k) satunnaisesti poimitun kymmenen alueellisen viehekalastusluvan keskihinnan (8,25 € / vrk). Näkemykset vuosivuokrasta vaihtelivat paljon, mikä johtuu osittain vastanneiden osakaskuntien hyvin erikokoisista vesialueista.

Taulukko 17. Palveluntuottajien näkemys vuosivuokrasta, mahdollisesti vuokrattavan vesialueen pinta-alasta ja näkemys harrastajien kalastusluvan hinnasta.

Muuttuja	Keskiarvo	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Vuokra ulkopuolisille / vuosi (€)	726,8	100,0	200,0	1000,0
Vesialueen pinta-ala (ha)	161,2	5,0	20,0	200,0
Vuokra ulkopuolisille vuosi (€) / (ha)	32,5	3,8	10,0	38,3
Käyttömaksu kalastajille / vrk (€)	15,4	6,3	10,0	20,0

5.4.4.3. Yhteenvedo venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteesta

Asiakkailla ja palveluntuottajilla oli varsin samankaltaiset näkemykset kohteen hinnoittelusta ja kohteen vetovoimatekijämuuttujan sisällöstä. Kalastuslupien hinnoittelunäkemyks on sisällöllisesti yhtenevä asiakkaiden ja palveluntuottajien välillä, ja kiinnostavimmaksi vetovoimatekijämuuttujaksi molemmat ryhmät valikoivat houkuttelevat kalalajit. Itse kohdelajin osalta näkemykset poikkeavat siten, että asiakkaat arvostavat ensisijaisesti punalihaisia kohdekalajoja, kun taas palveluntuottajat arvostavat valkolihaisia kalalajeja.

Mikäli venekalastukseen soveltuvaa seisovan veden erityislupakohdetta lähdetäisiin toteuttamaan, yksi vaihtoehto voisi olla toteuttaa se kuhan kalastuksen ehdoilla, sillä sekä asiakkaat että palveluntuottajat arvostivat sen yhdeksi kiinnostavimmista kohdelajeista. Kuhan käytöstä vetovoimatekijänä on jo varsin myönteisiä kokemuksia Pirkanmaalla (Anonyymi 2012e). Haasteena venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen kohdalla on se, että kohde vaatisi useamman osakaskunnan yhteistyötä. Samoin kohteessa nykyisin tapahtuvan kalastuksen kalastusperinteisiin vaadittaisiin muutoksia, joka myös vaikeuttaisi kohteen käytännön toteuttamista.

5.5. Oheispalvelut

Kalastuksen oheispalveluilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa palveluita, jotka madaltavat kynnystä vapaa-ajankalastuksen harrastamisen aloittamiseen ja tukevat varsinaista harrastamista. Oheispalvelutarpeet antavat taustatietoa palveluntuottajille erityyppisten tukipalveluiden tarpeesta erityyppisiä kohteita varten. Oheispalveluiden ominaisuuksia selvitettiin sekä potentiaalisilta ja varsinaisilta harrastajilta että palveluntuottajilta. Väittämiin sisällytettiin oheispalveluvaihtoehtoja niin satunnaisia kuin aktiivisia harrastajia ajatellen, sillä oheispalvelut ja niiden merkitykset oletettavasti vaihtelevat eri harrastajaryhmien välillä. Oheispalveluihin kuuluvia vapaa-ajankalastajien kalastuslupien tietolähteitä on tutkittu vuonna 2007 julkaistussa tutkimuksessa (Toivonen & Eskelinen 2007). Yleisimmät tiedonlähteet olivat tuttavat ja sukulaiset, sanomalehti, internet ja kotiin postitettu materiaali. Samassa kyselyssä selvitettiin itse ostettujen, maksullisten kalastuspalveluiden käyttöä. Suosituinta maksullisia palveluita olivat kalastus kirjolohilammikolla, kalastus koskikalastuskohteessa, kalamökkivuokraus ja venevuokraus kalastusta varten.

5.5.1. Potentiaaliset harrastajat

Potentiaaliset harrastajat olivat varsin kiinnostuneita kaikkien esitettyjen oheispalveluiden käyttöä kohtaan (Taulukko 18). Kiinnostavimmaksi oheispalveluksi nousi perinteinen nuotio- tai taukopaikka, ja myös lasten ehdoilla suunniteltu kalastuspaikka sai kohtuullisen paljon kannatusta. Toinen selkeästi kiinnostava kokonaisuus oli informaatiopalvelut, sillä kiinnostus kalastussääntötietoutta ja tärppipaikkaopasta kohtaan oli voimakasta. Potentiaalisten harrastajien kalastuksen satunnaisuus näkyy myös kiinnostuksena vuokrattavia vesikulkuneuvoja ja kalastusvälineitä kohtaan.

Taulukko 18. Potentiaalisten harrastajien mielipidejakaumat (%) oheispalvelutarpeista.

Palvelutarpeet	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mielipidettä
Kalastuskohteissa oleva nuotio- / taukopaikka	77	11	11
Kalastuskohteeni läheisyydessä oleva infotaulu, jossa olisi tietoa alueen kalastussäännöistä	74	5	21
Kalastuskohteeni läheisyydessä oleva kalan perkauspaikka	40	26	34
Vuokrattavat kalastusvälineet	44	26	31
Vuokrattavat vesikulkuneuvot	52	24	24
Kalastuskohteen vesistön opaskartta, jossa merkittynä esim. mahdollisia "tärppipaikkoja"	61	15	24
Lasten ehdoilla suunniteltu kalastuspaikka (esim. panostettu esteettömään liikkumiseen, turvallisuuteen, oheistoimintamahdollisuuksiin, kuten uimiseen, yms.)	65	13	22

5.5.2. Varsinaiset harrastajat

Varsinaisten harrastajien vastauksista löytyi selkeitä oheispalvelutarpeita sekä sellaisia oheispalveluja, joille ei niinkään ole tarvetta (Taulukko 19). Vastaajien mielestä selkeästi kiinnostavin oheispalvelutarvekokonaisuus liittyy informaation jakeluun. Kiinnostavimmaksi yksittäiseksi oheispalvelutarpeeksi kohosi opaskartta, johon olisi merkitty mm. veneenlaskupaikkoja, parkkipaikkoja ja taukopaikkoja. Vesistön äärellä oleva kalastussäännöistä kertova infotaulu koettiin myös tärkeäksi. Myös nuotio- ja taukopaikkaa pidettiin kiinnostavana oheispalveluna. Vuokrattavat vesikulkuneuvot ja erityisesti vuokrattavat kalastusvälineet koettiin vähemmän tärkeiksi. Myöskään tärppipaikkaopasta varsinaiset harrastajat eivät mieltäneet erityisen tärkeäksi.

Taulukko 19. Varsinaisten harrastajien mielipidejakaumat (%) oheispalvelutarpeista.

Palvelutarpeet	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mielipidettä
Kalastuskohteeni lähellä oleva tilapäinen venepaikka	48	29	23
Kalastuskohteissa oleva nuotio- / taukopaikka	70	15	15
Kalastuskohteeni läheisyydessä oleva infotaulu, jossa olisi tietoa alueen kalastussäännöistä	68	17	16
Kalastuskohteeni läheisyydessä oleva kalan perkauspaikka	45	30	25
Vuokrattavat kalastusvälineet	7	66	27
Vuokrattavat vesikulkuneuvot	36	38	26
Kalastuskohteen vesistön opaskartta, jossa merkittynä esim. mahdollisia "tärppipaikkoja"	31	47	22
Opaskartta, jossa merkittynä veneenlaskupaikkoja, vesistön äärellä olevia parkkipaikkoja, yms.	80	10	10

Avoimissa vastauksissa oheispalveluiden kehitystarpeista mainittiin tyypillisimmin kalastusluvat ja niihin liittyvä informaatio. Kalastuskohteiden säännöt, aluerajat ja lupien jakelukanavat olivat kohteita, joihin toivottiin kehitystä. Samoin näihin liittyvän

informaation löydettävyyteen ja kattavuuteen toivottiin panostusta. Toinen selkeä kehityskohde liittyi vesistön saavutettavuuteen, kuten veneenlaskupaikkoihin ja informaatioon niihin liittyen. Myös vesistön syvyyskarttojen nykyistä parempi saatavuus mainittiin usein kehitystarpeena. Kalastuksen valvonnan tehostaminen ja nuotiopaikkoihin liittyvä kehittäminen saivat myös useita mainintoja. Toisaalta muutamissa vastauksissa pidettiin tärkeänä sitä, että osa kohteista säilyisi vailla palveluita ja mahdollisimman luonnontilaisena.

5.5.3. Palveluntuottajat

Osakaskunnilta tiedusteltiin valmiuksia tarjota tai olla mukana tarjoamassa vapaa-ajankalastusta tukevia oheispalveluita. Osakaskunnat olivat kautta linjan varsin myöntyväisiä ajatukseen oman osakaskuntansa alueella sijaitseviin erityyppisiin vapaa-ajankalastusta tukeviin oheispalveluihin (Taulukko 20). Ylivoimaisesti eniten kannatusta sai informaation jakeluun liittyvä oheispalvelu, joka on tässä tapauksessa osakaskuntakohtaisen kalastusluvan myynnin yhteydessä jaettava kalastussääntötiedote. Seuraavaksi eniten kannatusta saivat osakaskuntakohtaisten kalastuslupien jakelukanavien kehittäminen ja venepaikkatarjonta kalastajien tilapäiseen tarpeeseen.

Taulukko 20. Palveluntuottajien mielipidejakaumat (%) oheispalveluiden tarjonnasta.

Väittämät	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mielipidettä
Osakaskuntamme voisi osoittaa / neuvoa jollekin keskitetylle tietolähteelle alueeltaan helposti saavutettavia luonnontilaisia lampia	50	29	21
Valittuihin luonnontilaisiin kalastuskohteisiin voisi osakaskuntamme alueelle rakentaa nuotio- ja taukopaikkoja	48	21	31
Osakaskuntamme alueelta voisi tarjota venepaikkoja kalastajien tilapäiseen tarpeeseen	56	21	23
Osakaskuntamme voisi tarjota tietoja vesistöalueen opaskarttaan, jossa olisi merkittynä mahdollisia "tärppipaikkoja"	48	8	44
Osakaskuntamme osakaskuntakohtaisen kalastusluvanmyynnin yhteydessä tulisi jakaa tiedotetta, jossa olisi tietoa alueen kalastussäännöistä	91	2	7

Osakaskuntakohtaisten kalastuslupien tarjonnan kehittämiseksi on olemassa varsin hyvät edellytykset. Kalastuslupatulot mielletään varsin yksituumaisesti merkittäväksi tulonlähteeksi osakaskunnan toiminnassa, ja osakaskuntakohtaisten kalastuslupien myyntimääriä tulisi vastausten mukaan pyrkiä kasvattamaan (Taulukko 21). Osakaskuntakohtaisten kalastuslupien jakelukanavien kehittämiseksi on osoitettu tarvetta jo aiemmissa tutkimuksissa (Rautiainen 2009). Avoimessa kysymyksessä osakaskunnat painottivat lupien saatavuutta, luvanmyyjien asiantuntemusta ja luvanmyynnin yhteydessä jaettavan informaation tärkeyttä.

Taulukko 21. Palveluntuottajien mielipidejakaumat (%) kalastuslupien merkittävyydestä ja osakaskuntakohtaisten kalastuslupien myynnin kehittämistä.

Väittämät	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mielipidettä
Kalastuslupatulot ovat merkittävä rahoituslähde osakaskunnallemme	91	2	6
Osakaskuntakohtaisten kalastuslupien myyntimääriä tulisi pyrkiä kasvattamaan osakaskuntamme alueella	72	9	19
Osakaskuntamme osakaskuntakohtaisia kalastuslupia olisi hyvä myydä nykyisten myyntipaikkojen lisäksi myös keskitetysti (esim. internet ja/tai henkilökohtainen asiakaspalvelupiste)	57	23	20

Osakaskuntakyselyssä selvitettiin osakaskuntien suhtautumista erityyppisiin vapakalastuslupiin. Heittokalastusluvaksi määriteltiin kyselyssä lupa, jolla vaparajoitus olisi kaksi vapaa. Lupa olisi veneestä kalastettaessa venekuntakohtainen ja rannalta kalastettaessa henkilökohtainen. Uisteluluvaksi määriteltiin lupa, jolla vaparajoitus olisi kahdeksan vapaa. Lupa olisi venekuntakohtainen.

Osakaskuntien suhtautuminen ajallisesti eripituisiin vapakalastuslupiin noudatteli pääosin nykyisenkaltaisten vapakalastuslupien tarjontaa, jossa vuosi- ja viikkokohtaiset luvat ovat yleisimmin tarjotut vaihtoehdot. Osakaskuntien mielestä kestoiltaan suosituimmat luvat olivat vuosiluvat (Taulukko 22). Avointen vastausten perusteella monipuolista lupavalikoimaa pidettiin työläänä ja monimutkaisena ylläpitää. Tämän perusteella osakaskuntakohtaisten lupien jakelukanavien kehittämiseksi olisi tarvetta myös palveluntarjoajien mielestä.

Osakaskunnat suhtautuivat heittokalastuslupiin suopeammin kuin vetouistelulupiin. Lyhytkestoisissa luvissa (1 vrk ja 1 viikko) heittokalastus- ja vetouisteluluvat olivat mediaanihinnoiltaan samat, mutta pidempikestoisissa (1 kk ja kalenterivuosi) vetouisteluluvat olivat selkeästi kalliimmat.

Taulukko 22. Palveluntuottajien näkemykset erityyppisiin vapakalastuslupiin.

Lupatyyppe	Tarjontavalmius (%)		Luvan hinta (€)			
	Kyllä	Ei	Keskiarvo	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili
Heittokalastuslupa 1 vrk	50	50	7,0	3,5	5,0	10,0
Heittokalastuslupa 1 viikko	64	36	17,9	5,0	10,0	10,0
Heittokalastuslupa 1 kuukausi	48	52	12,4	5,0	12,5	18,8
Heittokalastuslupa kalenterivuosi	86	14	16,5	7,0	15,0	25,0
Vetouistelulupa 1 vrk	26	74	11,9	5,0	5,0	20,0
Vetouistelulupa 1 viikko	46	54	13,5	8,0	10,0	20,0
Vetouistelulupa 1 kuukausi	31	69	23,8	10,0	20,0	30,0
Vetouistelulupa kalenterivuosi	63	37	30,3	20,0	25,0	45,0

5.5.4. Yhteenvedo oheispalveluista

Sekä asiakkailta että palveluntuottajilla oli selkeä tarve informaatiopalveluiden kehittämiseen. Tarvittavien informaatiopalveluiden täsmällinen kehittämistarve luonnollisesti eroaa eri ryhmien kesken, mutta kehittämistarpeiden päälinjojen ollessa näin yhteneväisiä ko. kokonaisuuden kehittämiseksi on realistiset edellytykset. Vastauksista voi selkeästi tulkita, että esimerkiksi laadukkaasta informaation jakelusta hyötyvät kaikki osapuolet.

Informaatiopalveluiden kehittämistarpeita esiintyi myös Sirkan (2008) Metsähallituksen kalastuskohteita selvittäneessä tutkimuksessa. Sirkan tutkimuksen mukaan Metsähallituksen tulisi keskittyä palveluntuottajana opasteiden uusimiseen, saalisvarmuuden ja kalaston hoidon kehittämiseen osassa kohteista sekä kohderyhmälähtöiseen asiakasmarkkinointiin, jossa muun muassa perheet ja eri kalastajaryhmät on huomioitu. Toimimattomat informaatiopalvelut aiheuttavat palveluntuottajille suoria taloudellisia menetyksiä. Esimerkiksi merkittävimmiksi esteiksi kalastusmaksujen maksamiselle on esitetty tiedonpuutetta kalaveden omistajan lupamyyntipaikoista, erikoiskohteiden lupamyyntipaikoista ja myyntiajoista, kalastusmaksuina kerättyjen varojen käytöstä sekä kalastuksenhoitomaksun ja läänikohtaisen viehekalastusmaksun myyntipaikoista ja maksutavoista (Seppänen ym. 2012).

Mikäli informaation jakelua lähettäisiin kehittämään, alkuvaiheen toimina voisivat olla asiakkaille suunnatun karttapohjaisen palvelun sekä osakaskunnille suunnatun kalastussääntöasiakirjapohjan luominen. Karttapalvelusta voisivat selvitä mm. valitun alueen veneenlaskupaikat, kalastusalueen ja osakaskuntakohtaisten kalastuslupien myyntipisteet, vesistön äärellä sijaitsevat parkkipaikat, kalastuslupa-alueiden rajat sekä mahdolliset kalastuskieltoalueet. Osakaskuntien kalastuslupien myynnin yhteydessä jaettavien kalastussääntötiedotteiden sisällöt ja tulostukset ym. käytännön toimet voitaisiin hoitaa keskitetysti vuosittain osakaskuntien sääntöjen vahvistuksen jälkeen esimerkiksi Kalatalouskeskusten toimesta.

Esimerkkinä nykyisin tarjolla olevista vapaa-ajankalastajia ja muita vesillä liikkuja palvelevista informaatiopalveluista voi mainita mm. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafifin ylläpitämän veneetki.fi-palvelun (Anonyymi 2013l). Palvelun tarkoituksena on toimia yhteisöllisenä veneilijöiden ja muiden vesilläliikkujien, palveluntarjoajien ja viranomaisten kohtauspaikkana sekä vastata veneilyn kasvavaan tiedontarpeeseen. Palvelu rakentuu Google Maps -karttapohjalle. Vesillä liikkuja palvelee myös Päijätmark ky:n kustantama Veneilykesä-julkaisu (Anonyymi 2013m), jossa on lueteltu mm. veneluiskia, satamia ja vesiretkikohteita.

Toinen selkeä tarve kohdistui kalastuskokemuksen kokonaiselämyksiä tukevaan infrastruktuuriin eli mm. tauko- ja nuotiopaikkoihin. Tämän kokonaisuuden kehittäminen tapahtunee vaivattomimmin kuntien tai muiden julkisyhteisöjen hallinnoimia alueita hyödyntäen, mutta myös osakaskuntien suhteellisen myönteinen suhtautuminen kyseisten palveluiden kehittämiseksi luo mahdollisuuksia tukeutua niiden hallinnoimien vesialueiden läheisyydessä sijaitseviin maa-alueisiin.

5.6. Vesistön saavutettavuus

Vesistön saavutettavuus on perusedellytys vapaa-ajankalastukselle. Veneenlasku- ja pysäköintipaikat veden äärellä sekä niiden helppo löydettävyyys luovat puitteita onnistuneelle kalastuskokemukselle niin kesä- kuin talviaikaan. Vesistön saavutettavuuteen ja sen parantamiseen on kiinnitetty huomiota niin Maa- ja metsätalousministeriön vapaa-

ajankalatalouden kehittämisstrategiassa (Anonyymi 2001) kuin esim. Keski-Suomen vapaa-ajankalastuksen kehittämisohjelma 2013–2017 -julkaisussa (Anonyymi 2013n). Vesistön saavutettavuutta tarkasteltiin niin vesistön äärellä sijaitsevien pysäköintipaikkojen kuin veneenlaskupaikkojen osalta.

5.6.1. Pysäköintipaikat kalavesien äärellä

Järjestämällä pysäköintipaikkoja vapaa-ajankalastajille voidaan madaltaa kalastamisen kynnystä ja ohjata käyttöpainetta haluttuihin kohteisiin. Laadukas ja helposti löydettävä informaatio edistää olemassa olevien pysäköintipaikkojen tehokasta käyttöä. Kalavesien äärellä sijaitsevien pysäköintipaikkojen ominaisuuksia selvitettiin varsinaisilta harrastajilta ja palveluntuottajilta.

5.6.1.1. Asiakasnäkökulma

Varsinaiset harrastajat olivat hyvin tyytyväisiä pysäköintipaikkojen sijainteihin ja saavutettavuuteen (Taulukko 23). Tyytyväisyys pysäköintipaikkoihin liittyvään informaatioon oli vähäisempää.

Taulukko 23. Varsinaisten harrastajien mielipidejakaumat (%) pysäköintipaikkoja koskeviin väittämiin.

Väittämät	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mielipidettä
Pystyn pysäköimään autoni riittävän lähelle kalastuskohdettani	83	8	9
Tietoa pysäköintipaikoista ja pysäköintipaikkojen sijainnista on saatavilla riittävästi	46	38	17

Varsinaisista harrastajista 44 % oli valmis maksamaan vesistön äärellä olevasta pysäköintipaikasta. Maksuhalukkuuden keskiarvo oli 1,6 € ja neljännes vastaajista oli valmis maksamaan pysäköintipaikan kertaluontoisesta käytöstä 2 €tai enemmän.

5.6.1.2. Palveluntuottajanäkökulma

Palveluntuottajat olivat varsin myönteisiä ajatukseen, että oman osakaskunnan alueelta voisi tarjota pysäköintipaikkoja vapaa-ajankalastajien tarpeisiin (Taulukko 24). Osakaskunnat olivat tyytyväisiä alueellaan olevien vapaa-ajankalastajia palvelevien pysäköintipaikkojen määrään. Vapaa-ajankalastajiin suhtauduttiin varsin myönteisesti, sillä enemmistö koki, ettei vapaa-ajankalastajien autojen pysäköinti häiritse muuta tien tai alueen käyttöä. Yli puolet osakaskunnista oli valmis neuvomaan pysäköintipaikkojen sijainteja muualta saapuville vapaa-ajankalastajille.

Taulukko 24. Palveluntuottajien mielipidejakaumat (%) pysäköintipaikkoja koskeviin väittämiin.

Osakaskunnat yleensä voisivat tarjota MUTTA oman osakaskuntani ei tulisi tarjota	Osakaskunnat yleensä JA oma osakaskuntani voisi tarjota	Osakaskuntien ei tulisi tarjota		
5	75	20		
Tarkentavat väittämät		Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mielipidettä
Vapaa-ajankalastajien käyttöön soveltuvia pysäköintipaikkoja on osakaskuntamme alueella riittävästi		62	23	15
Vapaa-ajankalastajien autojen pysäköinti osakaskuntamme alueella häiritsee muuta tien tai alueen käyttöä		22	48	30
Osakaskuntamme alueelta voisi neuvoa pysäköintipaikkojen sijainteja muualta tuleville vapaa-ajankalastajille		52	26	22
Osakaskuntamme alueella voisi aurata pilkkijöille pysäköintipaikkoja muun tienhoitotyön yhteydessä		28	43	28

Palveluntuottajista 44 %:n mukaan vapaa-ajankalastajien tulisi maksaa osoitetun ja hoidetun pysäköintipaikan käytöstä. Keskimääräinen käyttömaksunäkemys oli 2,2 € ja vastaajista neljänneksen mielestä pysäköintipaikan kertamaksun tulisi olla 5 € tai enemmän.

5.6.2. Veneenlaskupaikat

Veneenlaskupaikat palvelevat etenkin liikkuvia vapaa-ajankalastajia, mutta myös paikallisia asukkaita ja muita vesilläliikkuja. Suunnitelmallisesti sijoitetut veneenlaskupaikat ohjaavat myös käyttöpainetta haluttuihin kohteisiin. Laadukas ja helposti löydettävä informaatio edesauttaa olemassa olevien veneenlaskupaikkojen tehokasta käyttöä. Veneenlaskupaikkojen ominaisuuksia selvitettiin varsinaisilta harrastajilta ja palveluntuottajilta.

5.6.2.1. Asiakasnäkökulma

Varsinaiset harrastajat olivat hyvin tyytyväisiä veneenlaskupaikkojen määrään ja niiden sijanteihin (Taulukko 25). Tyytyväisyyttä herättivät myös veneenlaskupaikkojen ominaisuuksien soveltuminen omaan käytössä olevaan kalustoon. Tyytymättömyyttä taasen herätti veneenlaskupaikkoihin liittyvä informaatio.

Taulukko 25. Varsinaisten harrastajien mielipidejakaumat (%) veneenlaskupaikkoja koskeviin väittämiin.

Väittämät	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mielipidettä
Pystyn laskemaan veneeni riittävän lähelle kalastuskohdettani	89	4	7
Veneenlaskupaikkojen ominaisuudet soveltuvat käyttämäni vene- ja kuljetuskalustoon	85	6	9
Tietoa veneenlaskupaikkojen sijainnista on saatavilla riittävästi	39	43	17

Varsinaisista harrastajista 53 % oli valmis maksamaan veneenlaskupaikan käytöstä. Maksuhalukkuuden keskiarvo oli 2,4 € neljännes vastaajista oli valmis maksamaan veneenlaskupaikan kertaluontoisesta käytöstä 5 €tai enemmän.

5.6.2.2. Palveluntuottajanäkökulma

Palveluntuottajat olivat varsin myöntyväisiä ajatukseen, että oman osakaskunnan alueelta voisi tarjota veneenlaskupaikkoja vapaa-ajankalastajien tarpeisiin (Taulukko 26).

Taulukko 26. Palveluntuottajien mielipidejakaumat (%) veneenlaskupaikkoja koskeviin väittämiin

Osakaskunnat yleensä voisivat tarjota MUTTA Oman osakaskuntani ei tulisi tarjota	Osakaskunnat yleensä JA Oma osakaskuntani voisi tarjota	Osakaskuntien ei tulisi tarjota	
10	68	23	
Tarkentavat väittämät	Samaa mieltä	Eri mieltä	Ei mielipidettä
Vapaa-ajankalastajien käyttöön soveltuvia veneenlaskupaikkoja on osakaskuntamme alueella riittävästi	46	35	20
Osakaskuntamme voisi osoittaa soveltuvia paikkoja, johon veneenlaskupaikkoja voisi rakentaa	44	22	33
Osakaskuntamme voisi rakentaa tai rakennuttaa veneenlaskupaikkoja alueelleen	18	53	29
Osakaskuntamme voisi järjestää alueellaan olevien veneenlaskupaikkojen ylläpidon	18	50	32
Veneenlaskupaikkoja käyttävät vapaa-ajankalastajat voisivat olla osakaskuntamme alueella mukana veneenlaskupaikkojen rakentamisessa ja ylläpidossa	61	20	20
Vapaa-ajankalastajille voisi neuvoa osakaskuntamme alueella olevien veneenlaskupaikkojen sijainteja	74	7	20

Osakaskunnat olivat varsin myöntyväisiä myös neuvomaan alueellaan olevien veneenlaskupaikkojen sijainteja. Veneenlaskupaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon

osakaskuntien voimin suhtauduttiin sen sijaan varsin penseästi. Avointen vastausten perusteella kuntien koettiin olevan ensisijaisesti velvollisia näiden palvelujen luontiin ja ylläpitoon, ja myös vapaa-ajankalastajien katsottiin voivan olla mukana veneenlaskupaikkojen luonnissa ja ylläpidossa.

Palveluntuottajista 49 %:n mukaan vapaa-ajankalastajien tulisi maksaa veneenlaskupaikan käytöstä. Keskimääräinen käyttömaksunäkemys oli 2,9 € ja vastaajista neljänneksen mielestä veneenlaskupaikan kertamaksun tulisi olla 5 € tai enemmän.

5.6.3. Yhteenvedo vesistön saavutettavuudesta

Vesistön saavutettavuuteen eli olemassa oleviin vesistön äärellä sijaitseviin pysäköinti- ja veneenlaskupaikkoihin ollaan varsinaisten harrastajien parissa varsin tyytyväisiä. Saavutettavuutta tukevaan informaatioon ja sen jakeluun suhtaudutaan kriittisemmin. Asiakkaista noin puolella oli maksuvalmiutta vesistön saavutettavuutta kohtaan, ja asiakkaiden euromääräiset maksuvalmiudet sekä palveluntuottajien näkemykset käyttömaksuista ovat sisällöllisesti varsin lähellä toisiaan. Avoimissa vastauksissa varsinaiset harrastajat kohdistivat merkittävimmät kehitystarpeet saavutettavuutta parantavan infrastruktuurin ja informaation kehittämiseen. Päällimmäisiksi infrastruktuurin kehittämiskohteiksi koettiin huomion kiinnittäminen talviaikaisen pysäköinnin sujuvuuteen sekä veneenlaskupaikkojen suunnitelmallinen kehittäminen. Veneenlaskupaikkojen kehitystarpeista mainittiin laskuluiskien parantaminen sekä pysäköintipaikkojen riittävyys veneenkuljetuskalustolle. Pysäköinti- ja veneenlaskupaikkojen sijainteihin ja ominaisuuksiin liittyvän informaation jakeluun toivottiin kehitystä, ja ensisijainen toive oli näistä kertovan internet-palvelun luominen. Toisaalta saavutettavuuden parantamiseen suhtauduttiin osassa vastauksissa varauksella, sillä osa kohteista haluttiin pitää luonnontilaisina ja rauhallisina.

Palveluntuottajat suhtautuivat varsin myönteisesti vesistön saavutettavuuden edistämiseen, joskin samalla ilmaisivat, etteivät koe tämän edistämisen olevan osakaskuntien tehtävä. Avoimissa vastauksissa palveluntuottajat korostivat niin varsinaisen infrastruktuurin kuin vesistön saavutettavuutta tukevan informaation kehittämistä.

Mikäli vesistön saavutettavuutta haluttaisiin edistää, tulisi tässä yhteydessä lähteä liikkeelle informaation jakelun parantamisesta. Asiakasnäkökulmasta ensisijaisena käytännön toteutuksena olisi karttapohjaisen informaatiokokonaisuuden luominen.

5.7. Harrastuksen merkitys

Vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittämiseksi kohderyhmien tuntemus on avainasemassa, sillä näin eri osaryhmille voidaan tuottaa heidän omiin tarpeisiinsa rakennettuja palvelukokonaisuuksia (Markuksela 2009, Parkkila 2010). Palveluja suunniteltaessa nämä eri ryhmät pitäisi pystyä erottelemaan toisistaan. Tässä tutkimuksessa kohderyhmien tuntemusta pyrittiin lisäämään kalastuksen merkityksiä tutkivien väittämien avulla.

Taulukko 27. Varsinaisten harrastajien osaryhmittäinen suhtautuminen vapaa-ajankalastuksen merkityksiä koskeviin väittämiin (%). Lukuihin on yhdistetty kyselylomakkeella olleiden luokkien: "täysin ja jokseenkin samaa mieltä" prosenttiosuudet.

Väittäämä	Kaikki	Veto- uistelu	Heitto- kalastus	Perho	Onki & Pilkki	Verkko & Katiska
Rentoutuminen on merkittävä osa kalastuskokemusta	98	98	98	100	93	100
Kokemus luonnonrauhasta on merkittävä osakalastuskokemusta	98	98	99	99	95	95
Kalastus tarjoaa hyvän mahdollisuuden irrottautua arkirutiineista	98	99	98	98	93	98
Tärppihetki on merkittävä osa kalastuskokemusta	95	94	94	93	95	93
Maisemien kauneus on merkittävä osa kalastuskokemusta	94	95	96	94	87	95
Saaliin odotus, mahdollisuus saaliiseen on merkittävä osa kalastuskokemusta	92	92	90	90	88	98
Mahdollisuus omaan rauhaan on merkittävä osa kalastuskokemusta	91	89	91	99	87	86
Mahdollisuus kalastaa perheen tai kavereiden kanssa on merkittävä osa kalastuskokemusta	86	84	86	81	88	88
Kalastukseen liittyvien uusien taitojen opettelu on merkittävä osa kalastuskokemusta	83	84	83	87	74	74
Kalastus kuuluu mökkielämään	79	80	80	78	79	86
Kalastuksessa voin toteuttaa itseäni	75	75	75	84	68	60
Erityisten kalojen saaminen (isot tai harvinaiset yksilöt) on merkittävä osa kalastuskokemusta	74	74	75	68	80	71
Valokuva tai muu muisto saaliista on merkittävä osa kalastuskokemusta	72	74	68	76	66	67
Saaliskalan valmistus ruuaksi on merkittävä osa kalastuskokemusta	69	78	67	44	73	95
Saaliilla on merkittävä osa kalastuskokemuksesta	67	72	66	54	71	76
Yhteisten kokemusten jakaminen (tuttavat, internetfoorumit, tms.) on merkittävä osa kalastuskokemusta	64	67	56	62	66	57
Pidän kalastuksesta, koska olen hyvä siinä	43	42	45	42	37	41

Aiemmissa tutkimuksissa esille nousseet syyt harrastaa vapaa-ajankalastusta ovat olleet hyvin yleisiä ulkoilmaharrastuksiin liittyviä syitä (Mikkola & Yrjölä 2003). Esimerkiksi kalastusspesifisiä merkityksiä ei ole aiemmissa tutkimuksissa kovinkaan laajasti mitattu. Aiempien tutkimusten yksi yritys kalastusspesifisten merkityksien mittaamiseen lienee kysymys, jossa selvitetään, harrastaako vastaaja kalastusta jännityksen vuoksi. Kysymys ja sen merkityssisältö on kuitenkin varsin monitulkintainen, puutteellisesti operationalisoitu ja ehkä jossain määrin ”naiivi”. Kyseinen syy onkin jäänyt hyvin vähämerkitykselliseksi syyksi harrastaa kalastusta. Toinen kalastusspesifisten merkitysten mittaamiseksi käytetty

kysymys on saaliin rooli kalastusharrastuksen merkityksissä. Saalis on perinteisesti jäänyt myös vähämerkitykseksi motiiviksi harrastaa kalastusta.

Tässä tutkimuksessa tarkoituksena oli tarkastella mahdollisemman hienovaraisesti, löytyykö harrastuksen merkityksistä kalastusspesifisiä motiiveja eli sellaisia motiiveja, jotka selittävät, miksi harrastaja harrastaa juuri kalastusta eikä vaikkapa veneilyä. Tutkimuksessa kalastusspesifisiä merkityksiä pyrittiin operationalisoimaan huolellisesti: esimerkiksi saalista käsiteltävät kysymykset oli jaettu siten, että mahdollisuus saaliiseen (tunnetason odotusarvo) ja tärppihetki (jännitys) oli pilkottu omiksi kysymyksikseen, ja itse saalis (ruokaraaka-aine) oli omana kysymyksenään (Taulukko 27). Väittämät pyrittiin sisällyttämään seuraavia merkityksiä: emotionaaliset tekijät, saalis, sosiaalinen merkitys ja itsensä toteuttaminen.

Harrastuksen merkityksiä selvitettiin varsinaisilta harrastajilta. Kaikkien vastaajien osalta vapaa-ajankalastukseen liittyvissä merkityksistä emotionaaliset syyt, kuten rentoutuminen ja irtautuminen arkirutiineista, koettiin merkittäviksi. Myös kalastusspesifiset väittämät, kuten tärppihetken ja saaliin odotus sekä mahdollisuus saaliiseen, koettiin merkittäväksi osaksi kalastuskokemusta. Varsinaisella saaliilla ja sen jatkojalostuksella koettiin olevan vähemmän merkitystä. Samaten taidolliset ja yhteisölliset väittämät koettiin muita vähemmän merkittäviksi.

Eri osaryhmien välillä selvimmät erot löytyivät suhtautumisessa saaliiseen ja sen käyttöön. Verkko & katiska -ryhmä arvosti saalista ja sen ravintokäyttöä, kun taas perhokalastajaryhmä piti näitä seikkoja vähemmän merkityksellisenä. Verkko & katiska- ja onki & pilkki -ryhmät kokivat itsensä toteuttamisen muita osaryhmiä vähemmän merkityksellisenä. Eri osaryhmistä verkko & katiska -kalastajat sekä perhokalastajat erosivat toisistaan kaikista selvimmin. Onki & pilkki -ryhmä piti useita väittämiä muita osaryhmiä vähemmän merkityksellisinä, mikä voi johtua siitä, että ko. ryhmäläisissä on suhteessa eniten satunnaisia kalastajia.

5.8. Päätelmät

Yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden asiakkaiden ja tuottajien kohtaamisessa törmäävät toisiinsa kaksi erilaista maailmaa. Yhtäällä ovat nuorehkojen kaupunkilaisasiakkaiden ja toisaalla varttuneemman maaseudulla asuvien palveluntuottajien maailmat. Erilaiset taustat tuovat mahdollisesti suhteeseen asiakas-tuottajavuorovaikutuksen ulkopuolista jännitettä. Näistä maailmojen osittaisesta kohtaamattomuudesta huolimatta edellytyksiä on olemassa niin vuorovaikutukseen palveluntuottajien ja asiakkaiden kesken kuin aihepiirin jatkotutkimukseenkin. Tutkimuksesta saatujen kokemusten ja tulosten perusteella yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden tiimoilta voikin osoittaa joitain jatkotutkimusajatuksia sekä palvelukehitystarpeita ja -mahdollisuuksia.

5.8.1. Yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden jatkotutkimus

Eräänä jatkotutkimuksena voisi toteuttaa tämän tutkimuksen kanssa hyvin samankaltaisen tutkimuksen otosperustaisesti. Tällöin vähän kalastava ryhmä saataisiin tätä tutkimusta paremmin mukaan, joskin vapaa-ajankalastuskyselyissä yleensäkin ongelmana on vähän tai ei ollenkaan kalastavien motivoiminen vastaamaan kyselyihin (Kekäläinen 2002). Mikäli vapaa-ajankalastuksesta haluttaisiin tietoa hyvinvointipalveluiden näkökulmasta, olisi tämän vain vähän kalastavan ryhmän saavuttaminen tärkeää ryhmän suuren koon vuoksi. Olisi mielenkiintoista nähdä,

muuttuisivatko tämän tutkimuksen vastaajaprofiilit ja tulokset ja kuinka paljon, mikäli tämä samainen kysely levitettäisiin otosperustaisesti.

Vapaa-ajankalastuksen merkitysten tutkiminen on olennainen osa niin vapaa-ajankalastuksen yhteiskunnallisen merkityksen kuin esimerkiksi vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittämisprosessia. Vapaa-ajankalastuksen merkitysten tutkimusta olisi syytä lähestyä monimenetelmäisesti. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa merkitysten mittaamisen apuvälineenä käytetyn Likert-asteikon laatiminen kyselylomakkeisiin voi olla hankalaa. Sanalliset ilmaisut tarkoittavat eri ihmisille eri asioita ja toisille ilmaisujen merkitykset voivat olla päinvastaiset. Samoin toiset vastaajat vastaavat hillitysti, kun toiset suosivat ääriä vastauksia (Anonyymi 2014). Näihin merkityksiin käsiksi pääseminen voisi onnistua paremmin laadullisia menetelmiä käyttämällä, kuten esimerkiksi Laakkosen (2006) Saaliseläin vapaa-ajankalastajien puheessa -tutkimuksessa käytetyllä diskurssianalyysillä. Samoin palveluntuottajakyselyn toteuttaminen laadullisen tutkimuksen keinoin voisi tuoda syvempää informaatiota valikoitujen palveluntuottajien valmiuksista tarjota yhteisöllisiä vapaa-ajankalastuspalveluita.

Yksi tutkimusta tehdessä esille noussut ajatus liittyy vapaa-ajankalastusharrastajien määrittämiseen. Kalastusharrastuksen ja siihen liittyvien ilmiöiden hahmottamiseksi ja tutkimiseksi olisi hyvä pohtia vapaa-ajankalastuksen harrastajan määritelmää. Uusimman, vuotta 2010 (Anonyymi 2011a) koskevan tutkimuksen mukaan vapaa-ajankalastusta harrastaa noin 1,7 miljoonaa suomalaista, jotka jakaantuvat eri harrastajaryhmiin taulukon 28 mukaisesti.

Taulukko 28. Vapaa-ajankalastusta harrastaneiden määrät, ryhmiteltynä harrastuksen merkityksellisyyden mukaan (Anonyymi 2011a).

Harrastaneiden määrä	Harrastuksen merkitys
50 000	tärkein tai lähes tärkein harrastus
200 000	melko tärkeä harrastus
1 200 000	harrastus muiden joukossa
2 150 000	osallistui kalastamiseen ainoastaan soutamalla tai venettä ohjaamalla

Onkin siis oleellista kysyä, kuinka paljon kalastuksen harrastajia Suomessa todella on? Kerran kesässä kesämökin laiturilla kalastava tuskin lukee itseään kalastuksen harrastajaksi, saati sitten sellainen henkilö, joka on osallistunut kalastukseen ainoastaan venettä ohjaamalla. Voisikin olla paikallaan sisällyttää ”harrastusluokkiin” ainakin yksi lisäluokka, jonka voisi nimetä esimerkiksi ”kalastuksen kokeilijaksi”. Monen kesämökkimato-onkijan voisi kuvitella sijoittavan itsensä mieluummin tähän luokkaan kuin ”kalastuksen harrastajaksi”. Vapaa-ajankalastuksen yhteiskunnallisen merkityksen ja esimerkiksi vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittämisen näkökulmasta kysymys ei liene merkityksetön.

5.8.2. Yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittäminen

Yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittämisen perusedellytyksenä on vapaa-ajankalastuksen merkityksen vahva esilletuonti yhtenä merkittävänä hyvinvointia lisäävänä ulkoiluharrastuksena. Esimerkiksi Suomen Ladun Ulkoilun olosuhteet Suomen kunnissa -hankkeen loppuraportissa virkistyskalastus mainitaan vain kerran 1,7 miljoonasta harrastajastaan huolimatta (Anonyymi 2011b). Itse raportissa käydään

kuitenkin hyvin laajasti läpi mm. ulkoilua tukevien infrastruktuurien ja informaatiopalveluiden merkitystä ulkoiluharrastuksen harjoittamiseen. Myös kuntien toivoisi tiedostavan vapaa-ajankalastuksen roolin yhtenä kansalaisia eheyttävänä hyvinvointipalveluna, johon sijoitetut varat maksaisivat itsensä myös takaisin.

Yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittämisessä täytyy huomioida vallitsevat realiteetit. Markkinat ovat tällä hetkellä kehittymättömät, ja kentällä vallitsee epätäydellinen kilpailutilanne. Suomalainen sisävesien kalastuslupamarkkinoiden institutionaalinen rakenne johtaa vajaakäyttöön ja tehottomuuteen (Sipponen & Latikka 1995). On esitetty, että vesialueen omistajilta puuttuu aito tarve ja motivaatio palveluiden kehittämiseen (Muje & Tonder 2002). Kuitenkin samaan aikaan vapaa-ajankalastussektorilla on suuri potentiaali (Toivonen & Eskelinen 2007). Voidaan vain arvailla, kuinka suureksi vapaa-ajankalastussektori voisi kasvaa, mikäli vapaa-ajankalastusta ja sitä tukevia palveluita kehitettäisiin tavoitteellisesti.

Tässä tutkimuksessa valtaosa osakaskunnista näki, että kalastuslupatulot ovat merkittävä rahoituslähde heidän osakaskunnalleen. Osakaskuntakohtaisten kalastuslupien myyntimäärien kasvattamiselle näki tarvetta myös suuri osa palveluntuottajista. Näiden seikkojen pohjalta voi olettaa, että yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittämiseksi on mahdollisuuksia. Osakaskuntakohtaista taloudellista motivaatiota kehittämiseen on olemassa, mutta aiemman tutkimuksen mukaan yksittäisen osakkaan eli vesialueen omistajan on saatava motivaationsa osakaskuntatoimintaan taloudellisten seikkojen ulkopuolelta (Muje & Tonder 2002). Kehittämistoimien alkuvaiheessa on myös hyvä muistaa, että jos asiakkaiden välillä on eroja, niin eroja on myös palveluntuottajien eli tässä tapauksessa osakaskuntien välillä. Tämän tutkimuksen perusteella on nähtävissä, että osa osakaskunnista suhtautuu varsin myönteisesti vapaa-ajankalastuksen kehittämiseen hallinnoimillaan vesialueilla. Esimerkiksi erilaistettujen kalastuskohteiden kehittämisen luonnollisena kehityskulkuna voisi olla eteneminen pilottihankkeiden kautta. Alkuvaiheen kehittämiseen riittää hyvinkin pieni määrä ennakkoluulottomia osakaskuntia, joiden kokemuksia hyödyntäen voidaan toimintaa mahdollisesti aikanaan laajentaa.

Oman ulottuvuuden tuo Sipposen (1999) mainitsema osakaskuntatoimijoiden kalaveden omistajan ja käyttäjän kaksoisrooli. Voidaankin kysyä, kuinka realistinen on se vaihtoehto, että osakaskuntatoimijat alkaisivat aktiivisesti kehittää alueensa yhteisöllisiä vapaa-ajankalastuspalveluita, joita eivät itse olisi aktiivisesti käyttämässä. Voisiko ajatella, että on riittävää, että osakaskunnat mahdollistavat toiminnan tarjoamalla kalastusoikeuden hallinnoimilleen vesialueille, ja muut tahot huolehtisivat muista käytännön toimituksista?

5.8.2.1 Ajatuksia käytännön toimiksi

Tutkimuksen perusteella ensisijaiseksi käytännön toimeksi voisi suositella vapaa-ajankalastusta tukevan informaatiokokonaisuuden luomista. Varsinaisten harrastajien, joita tässä tapauksessa ovat aktiiviset kalastuksen harrastajat, mielestä vapaa-ajankalastusta tukevien infrastruktuuripalveluiden saatavuus on varsin hyvällä mallilla. Ensisijaiset kehittämistarpeet liittyvät näiden palveluiden informaation jakeluun. Tämä on kehittämistoimien kannalta hyvä tilanne, sillä kun varsinaiset palvelut, jotka ovat myös kustannuksiltaan merkittävin osakokonaisuus, ovat kunnossa, voidaan keskittyä niitä tukevan informaation kehittämiseen. Informaation kehittäminen lisää jo olemassa olevien palveluiden käyttöä ja siten parantaa niiden kustannushyötyjä.

Informaatiokokonaisuuden tulisi palvella niin palveluntuottajaa kuin asiakasta. Informaatiokokonaisuuden voisi ajatella olevan karttapohjainen palvelu, jossa voisi olla mm. seuraavia tietokokonaisuuksia:

- kalastusalueiden ja osakaskuntien rajat, kalastussäännöt, yhteystiedot ja luvanmyyntipisteet
- rauhoitusalueet
- viralliset veneenlaskupaikat, osoitteet ja mahdollisia kuvia tai kuvauksia
- keskeisillä paikoilla olevat pysäköintipaikat, esim. uimarannat ja muut vastaavat, jotka soveltuisivat vapaa-ajankalastajien käyttöön myös talviaikaan.
- yleiset vesistöjen äärellä olevat nuotio- tai taukopaikat
- matalan kynnyksen kalastuspaikat
- mahdollisia ”tärppiäikoja” tai alueellisesti tarkkarajaisia kalastusvinkkejä satunnaisille kalastajille.

Myös luvanmyynnin internet-jakelukanavan ja osakaskuntien kalastuslupien myynnin yhteydessä jaettavan kalastussääntötiedotekokonaisuuksien kehittäminen olisi luonnollinen osa informaatiokokonaisuuden luomista.

Toisena käytännön toimenä voisi olla pienimuotoisten kalastuskohteiden kehittäminen. Vaikka Suomi tunnetaan tuhansien järvien ja lampien maana, on erilaistettujen ja kehitettyjen kalastuskohteiden määrällinen tarjonta varsin vaatimatonta. Valtaosa erilaistetuista kohteista on erityyppisiä virtavesikohteita tai kirjolohilampia. Kehitettyjä kohteita, joissa kalastus olisi jokamiehenoikeus ja palvelurakenteet olisi kehitetty asiakaslähtöisesti, on maassamme varsin vähän. Kohteiden kehittämisessä tulisi selkeästi valita tavoiteltava asiakassegmentti ja edetä tämän segmentin tarpeet huomioiden. Ensisijaisesti ajateltavia segmenttejä voisivat olla joko potentiaaliset ja satunnaiset kalastajat tai vaihtoehtoisesti aktiivisista kalastajista perhokalastajat. Perhokalastajat olivat erityiskohteista eniten kiinnostunut ryhmä, ja heillä oli myös eniten maksuvalmiutta kohteen käyttöä kohtaan. Perhokalastajille voitaisiin luoda luonnonympäristössä oleva maksullinen seisovan veden kalastuskohde, joka nojautuisi heitä kiinnostaviin lohikaloihin.

Potentiaalisten harrastajien palvelemiseksi tulee luonnontilaisten lähikalastuspaikkojen saatavuuteen ja saavutettavuuteen kiinnittää erityistä huomiota. Potentiaalisille ja satunnaisille kalastajille voisikin luoda helposti saavutettavan jokamiehen kalastusoikeudella kalastettavissa olevan kohteen, jossa olisi huomioitu kohteen luonnontilaisuus ja mahdollisuus muihin ulkoiluaktiviteetteihin. Tällöin kalastus toimisi ennemminkin muun ulkoilun oheistoimintona. Tällaisen kohteen ensisijainen tarkoitus olisi houkuttaa uusia harrastajia ja vahvistaa satunnaisten harrastajien harrastusedellytyksiä. Tämänkaltaisten kohteiden taloudellinen kannattavuus voi olla ongelma, joten kohteen ylläpitäjän voisi kuvitella olevan jokin yleishyödyllinen taho. Toisaalta kohde voisi olla myös osa esimerkiksi maaseutumatkailua tukevaa toimintaa.

Kolmantena käytännön toimenä voisi olla vesistön saavutettavuuden parantaminen. Osakaskunnat suhtautuivat varsin myönteisesti vesistön saavutettavuuden parantamiseen myös oman osakaskuntansa alueella. Asiakkailta löytyi myös maksuvalmiutta vesistön saavutettavuutta kohtaan. Maksamisteknologian niin salliessa maksullisten pysäköintipaikkojen ja veneenlaskupaikkojen kysyntää ja tarjontaa kohtaan voisi olla jo nyt kiinnostusta etenkin houkuttelevilla paikoilla. Pitää kuitenkin muistaa, että asiakaspuolella vesistön saavutettavuuteen oltiin pääosin tyytyväisiä jo nykyisellä tarjonnalla.

Näiden edellä mainittujen edistysaskeleiden lisäksi olisi ilahduttavaa nähdä pelkästään tai ainakin valtaosin venevapakalastuksen ja vieläpä moottorivetouistelun

ehtoilla toteutetun erityiskohteen luonti. Tällaisen kohteen luomiseen tarvitaan ennakkoluulottomuutta ja hyvää hallinnointia. Kohteen luonnissa tulisi huomioida paikalliset intressit, ja käytöstä aiheutuvat hyödyt ja haitat tulisi tuoda avoimesti esiin. Osalla asiakkaista voisi löytyä huomattavaakin maksuvalmiutta tällaista laadukasta kohdetta kohtaan. Esimerkiksi tähän tutkimukseen vastanneista enemmistö käytti harrastukseensa rahaa tutkimusvuonna yli 500 €. Myös Venäjälle ja Ruotsiin suuntautuvat vetouistelumatkat antavat viitteitä asiakkaiden maksuvalmiudesta. Erityiskohteen tulisi poiketa kalastoltaan ja kalastussäännöiltään huomattavasti Suomen nykyisestä kalastuskohdetarjonnasta, ja pelkästään kalastuspaineen säätelyyn ja kalaston pyynninkestoon tulisi kiinnittää erityisen paljon huomiota. Kehitysmahdollisuuksia olisi kuitenkin useita. Yhtenä kehityssuuntana olisi mahdollista toteuttaa eri kalalajeihin erikoistuneita kohteita, jolloin esimerkiksi järvi- ja järvitaimeneen tai kuhaan erikoistuneet kohteet voisivat palvella eri asiakasryhmiä. Kohteiden tulisi erottautua yleiskohteista myös kalan koon suhteen, sillä varsinkin kuha on kalalajina niin yleinen, ettei sen pelkkä läsnäolo tee vielä vesistöstä erityisen houkuttelevaa kohdetta.

Palveluntuottajilla on siinä määrin valmiuksia yhteisöllisten vapaa-ajankalastuspalveluiden kehittämiseen, että kehittämistyötä voitaisiin lähteä toteuttamaan ainakin jossain muodossa. Kehittämismallit tulee räätälöidä tapauskohtaisesti, sillä päälinjana on, ettei osakaskunnilla ole palveluntuottajina suurta halua käytännön työtoimiin palveluiden kehittämiseksi. Kehittämistoimissa on syytä lähteä liikkeelle eri asiakassegmenttien erityyppisistä tarpeista. Kuten Grönroos (2000) toteaa, asiakkailla on erilaisia tarpeita ja toiveita, ja hyvin harvoin organisaatio pystyy tyydyttämään jokaisen potentiaalisen asiakkaan tarpeen samalla tavalla.

Oleellista käytännön toimiin pyrkivissä kehityshankkeissa on niiden riittävä käytännönläheisyys ja pitkäjänteisyys. Etenemisen tulisi tapahtua mieluummin pienillä konkreettisilla askelilla kuin suurilla visioilla, joiden elinkaari päättyy hankkeen loppukatselmuksen.

KIITOKSET

Kiitokset vaimolleni Kirsi Rautiaiselle, jonka kommenttien avulla työ pysyi hyvin käynnissä. Kiitokset ohjaajilleni Timo Marjomäelle ja Matti Sipposelle. Kiitokset Pirjo Kuituselle ja Pertti Mäki-Välkkilälle, joiden luomaa lomaketoiminnallisuutta käytin hyväksi web-lomakkeissa. Kiitokset myös Keski-Suomen kalatalouskeskukselle, jolta sain osakaskuntien yhteystiedot. Kiitokset myös Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestölle, joka julkaisi asiakaskyselykutsun omilla verkkosivuillaan. Ennen kaikkea kiitokset kaikille 662:lle kyselyihin vastanneelle.

KIRJALLISUUS

- Airaksinen M. & Valkeajärvi P. 2005. Vapakalastus Keski-Suomen koskilla vuonna 2004. Osa II. Kalastajien näkemyksiä kalastuksen järjestelyistä ja taimenkantojen hoidosta. *Kala- ja riistaraportteja* 362: 1–35.
- Alasuutari P. 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino. Tampere.
- Alkula T., Pöntinen S. & Ylöstalo P. 1995. *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät*. WSOY. Juva.
- Anonyymi 2001. *Virkistyskalastus Suomessa nyt ja tulevaisuudessa*. Maa- ja metsätalousministeriön vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategia. Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki.

- Anonyymi 2005a. *Millennium Ecosystem Assessment, 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis*. World Resources Institute, Washington, DC.
- Anonyymi 2008a. EIFAC code of practice for recreational fisheries. *EIFAC Occasional Paper No. 42*: 1–154.
- Anonyymi 2008b. Kalastusmatkailun kehittämisen valtakunnallinen toimenpideohjelma 2008–2013. *Maa- ja metsätalousministeriö 2/2008*: 1–43.
- Anonyymi 2009. *Economic evaluation of inland fisheries. Managers report from science project SC050026/SR2*. Environment Agency, Bristol.
- Anonyymi 2010. *Kalastus nyky-yhteiskunnassa ja tulevaisuudessa. Erillisselvitys kalastuslain kokonaisuudistusta varten*. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.
- Anonyymi 2011a. Vapaa-ajankalastus 2010. *Riista- ja kalatalous – tilastoja 7/2011*: 1–59.
- Anonyymi 2011b. *Ulkoilun olosuhteet Suomen kunnissa. Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus (Sulka II) -hanke. Hankkeen loppuraportti*. Suomen Latu ry, Helsinki.
- Anonyymi 2012b. Ammattikalastus sisävesillä 2010. *Riista- ja kalatalous – tilastoja 4/2012*: 1–29.
- Anonyymi 2012c. *Saimaan lohikalojen kestävän kalastuksen edistäminen -hanke*. Pohjois-Karjalan ELY-keskus. <http://www.jarvilohi.fi/fi/etusivu/>. Luettu 13.9.2012.
- Anonyymi 2012d. *Vastuullinen vapaa-ajankalastaja*. Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö. <http://www.vapaa-ajankalastaja.fi/vastuullinen/>. Luettu 13.9.2012.
- Anonyymi 2012e. *Hyvät metsästäjätavat*. Suomen Metsästäjäliitto. <http://www.metsastajaliitto.fi/?q=node/774>. Luettu 13.9.2012.
- Anonyymi 2012f. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat, *Hinnat ja kustannukset / Kuluttajahintaindeksit, kokonaisindeksi* <http://193.166.171.75/Dialog/Saveshow.asp>. Luettu 23.11.2012.
- Anonyymi 2012g. *Kuhamaa*. Pirkanmaan kalatalouskeskus. <http://www.kuhamaa.fi/kuhamaa>. Luettu 16.11.2012
- Anonyymi 2013a. Vapaa-ajan kalatalous Suomessa. *RKTL:n työraportteja 6/2013*: 1–51.
- Anonyymi 2013b. Kotitarvekalastus säilytettävä uudessa kalastuslaissa. *Suomen Kalastuslehti 120(5)*: 3.
- Anonyymi 2013c. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. *Kalavesien omistus*. <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/kalavesien-omistus>. Luettu 20.5.2013.
- Anonyymi 2013d. Kalatalouden Keskusliitto. *Osakaskunnat*. <http://www.ahven.net/osakaskunta> Luettu 20.5.2013.
- Anonyymi 2013e. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. *Kalastusalueet*. <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/kalastusalueet>. Luettu 20.5.2013.
- Anonyymi, 2013f. Finlex. *Ulkoilulaki*. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730606>. Luettu 15.8.2013.
- Anonyymi 2013g. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat, *Elinolot/Ajankäyttötutkimus*. <http://pxweb2.stat.fi/Dialog/Saveshow.asp>. Luettu 11.8.2013.
- Anonyymi 2013h. Maa- ja metsätalousministeriö. *Kalastuksenhoitomaksu*. <http://kalastuslupa.smilehouse.com/PublishedService?pageID=3&action=view&groupID=296&OpenGroups=296>. Luettu 24.6.2013.
- Anonyymi 2013i. Maa- ja metsätalousministeriö. *Kalastuslaki uudistetaan – jatkossa kalaan pääsee yhdellä kortilla* http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/tiedotteet/120209_kalastuslaki.html. Luettu 24.6.2013.

- Anonyymi 2013j. Vaajakosken Koukku ja Paukku ry. *Kalastusluvut ja -säännöt kesäkaudella*. <http://www.koukkupaukku.net/18>. Luettu 24.6.2013
- Anonyymi 2013k. Kalakortti.com. *Alueelliset viehekalastusluvut*. http://www.kalakortti.com/luvan_tilaus/Default.asp. Luettu 1.10.2013.
- Anonyymi 2013l. Liikenteen turvallisuusvirasto. *Veneretki*. <http://www.veneretki.fi/> Luettu 11.8.2013.
- Anonyymi 2013m. *Veneilykesä 2013*. Päijätmark, Jyväskylä.
- Anonyymi 2013n. Keski-Suomen vapaa-ajankalastuksen kehittämisohjelma 2013–2017. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. *Raportteja* 10/2013: 1–34.
- Anonyymi 2014. Menetelmäopetuksen tietovaranto. KvantiMOTTV. *Mittaaminen: Muuttujien ominaisuudet*. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/mittaaminen/ominaisuudet.html> Luettu 15.3.2014.
- Arlinghaus R. 2006a. On the Apparently Striking Disconnect between Motivation and Satisfaction in Recreational Fishing: the Case of Catch Orientation of German Anglers. *N. Am. J. Fish Manag.* 2: 592–600.
- Arlinghaus R. 2006b. Understanding Recreational Angling Participation in Germany: Preparing for Demographic Change. *Hum. Dimens. Wild* 11: 229–240.
- Arlinghaus R., Bork M. & Fladung E. 2008. Understanding the heterogeneity of recreational anglers across an urban-rural gradient in a metropolitan area (Berlin, Germany), with implications for fisheries management. *Fish Res.* 92: 53–62.
- Arlinghaus R. & Cooke S.J. 2009. Recreational fisheries: socioeconomic importance, conservation issues and management challenges. Teoksessa: B. Dickson, J. Hutton, W. M. Adams, (toim.), *Recreational Hunting, Conservation and Rural Livelihoods: Science and Practice*. Blackwell Publishing, Oxford.
- Arlinghaus R., Cooke S. J., Schwab A. & Cooke I. G. 2009. Contrasting pragmatic and suffering-centred approaches to fish welfare in recreational fishing. *J. Fish Biol.* 75: 2448–2463.
- Bergström S. & Leppänen A. 2005. *Yrityksen asiakasmarkkinointi*. Helsinki, Edita.
- Brainerd S. 2010. *European charter on recreational fishing and biodiversity. Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats, Standing Committee*. Council of Europe, Strasbourg.
- Butler J. R., Radford A., Riddington G. & Laughton R. 2009. Evaluating an ecosystem service provided by Atlantic salmon, sea trout and other fish species in the River Spey, Scotland: The economic impact of recreational rod fisheries. *Fish Res.* 96: 259–266.
- Grönroos C. 2000. *Nyt kilpaillaan palveluilla*. WS Bookwell, Porvoo.
- Grönroos C. 2010. *Palvelujen johtaminen ja markkinointi*. WS Bookwell, Juva.
- Hakala J. T. 2001. Menetelmällisiä koetuksia. Teoksessa: Aaltola J. & Valli R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*, PS-kustannus, Jyväskylä, 10–23.
- Hemmi J. 2005a. *Matkailu, ympäristö, luonto*. Osa 2. Gummerus Kirjapaino, Jyväskylä.
- Hemmi J. 2005b. *Matkailu, ympäristö, luonto*. Osa 1. Gummerus Kirjapaino, Jyväskylä.
- Hiedanpää J., Suvanto L., Naskali A. (toim.) 2010. *Hyödyllinen luonto. Ekosysteemipalvelut hyvinvointimme perustana*. Vastapaino, Tampere.
- Hirsjärvi S., Huttunen J. 1995. *Johdatus kasvatustieteeseen*. WSOY, Juva.
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 1999. *Tutki ja kirjoita*. Tammi, Helsinki.

- Hyytinen L. & Kupiainen H. 1995. Kalaveteen piirretty viiva. Kalastus ja kalastaja yhteiskunnallisten muutosten pyörteissä. *Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja* 37: 1–210.
- Kekäläinen K. 2002. Vastauskato ja otantayksikköongelma vapaa-ajankalastuskyselyissä. *Kala- ja riistaraportteja* 256: 1–55.
- Kolari I. 2012. *Kansainvälisesti kalavesillä 2008–2012. Loppuraportti*. ProAgria Pirkanmaa, Pirkanmaan kalatalouskeskus, Tampere.
- Laakkonen M. 2006. Saaliseläin vapaa-ajankalastajien puheessa. *Kala- ja riistaraportteja* nro 389: 1–54.
- Lappalainen A. 2010. Kommenttipuheenvuoro – Vapaa-ajankalastus osana yhteiskunnan muutosta. Teoksessa: Seppänen E., Eskelinen P., Vähä V. & Hiedanpää J. (toim.), *Vapaa-ajankalastustutkimuksen tulevaisuuden haasteet*. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Helsinki, 18–20.
- Liikkanen M. (toim.) 2009. *Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat*. Gaudeamus, Helsinki.
- Lehtinen E. 1998. Keski-Suomen vapaa-ajankalastuksen kehittämishjelma 1998–2002. *Kala- ja riistahallinnon julkaisuja* Nro 32: 1–23.
- Lehtonen H. 2002. Vapaa-ajankalastajan odotuksia kalakantojen hoidolle. Teoksessa: Manninen, K. (toim.), *Veden satoa 2002 – vesiviljely matkailun tukena*. *Kala- ja riistaraportteja* 244: 1–54.
- Markuksela V. 2009. Sitoutuneet vapaa-ajankalastajat harrastajina ja matkailijoina. *Oulun yliopiston taloustieteiden tiedekunnan tutkimuksia* No. 48: 1–255.
- Mikkola J. & Yrjölä R. 2003. Suomalainen vapaa-ajankalastus ja -kalastaja vuosituhannen vaihteessa. *Kalatutkimuksia* 190: 1–35.
- Muje K. 1995. Kalastuskunta maaseudun ja kaupungin rajalla. *Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja* 37: 1–210.
- Muje K. 2000. Vapaa-ajan kalastuksen kehittäminen. Intressiryhmien näkökulmia Keski-Suomessa. *Kala- ja riistaraportteja* 175: 1–30.
- Muje K. & Tonder M. (toim.) 2002. Vesialueiden omistus ja alueellinen hallinnointi. *Kalatutkimuksia* 183: 1–119.
- Muje K., Salmi P. & Eskelinen P. 2010. Kalastuksenhoitomaksun vaikuttavuus. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä* 3/2010: 1–40.
- Neuvonen M., Sievänen T. & Pouta E. 2005. Virkistyskalastajien harrastajaprofiilit. *Metlan työraportteja* 20: 1–11.
- Pantzar M. & Shove E. (eds.) 2005. Manufacturing leisure. Innovations in happiness, well-being and fun. *National Consumer Research Centre, publications* 1:2005: 1–270.
- Parantainen J. 2011. *Tuotteistaminen – Rakenna palvelusta tuote 10 päivässä*. Viides painos. Talentum, Helsinki.
- Parkkila K., Arlinghaus R., Artell J., Gentner B., Haider W., Aas Ø., Barton D., Roth E. & Sipponen M. 2010. Methodologies for assessing socio-economic benefits of European inland recreational fisheries. *EIFAC Occasional Paper* No. 46: 1–112.
- Puttonen L. 2011. *Jyväskylän ulkoilureittien muutos, nykytila ja kehitystarpeet*. Liikunnan yhteiskuntatieteet. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Rahkonen R. & Railo E. (toim.) 2000. Yhteiskunnalliset arvot muuttuvat – muuttuuko kalatalous? Kalantutkimuspäivät 2000. *Kala- ja riistaraportteja* 201: 1–61.

- Rautiainen T. 2009. *Virkistyskalastajien lupamaksujärjestelmä – kohtaako tarjonta kysynnän.* Vesistötieteiden LuK-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Rolin K., Kaakkuri-Knuuttila M-L., Henttonen E. (toim.) 2006. *Soveltava yhteiskuntatiede ja filosofia.* Gaudeamus, Helsinki.
- Salmi J., Salmi P. & Muje K. 2002. Kalatuskuntien ja alueiden profiilit vuonna 1999. Valtakunnallisten postikyselyiden tuloksia. *Kala- ja riistaraportteja* nro 247: 1–63.
- Schramm H. L. & Gerard P. D. 2004. Temporal changes in fishing motivation among fishing club anglers in the United States. *Fish Manag. Ecol.* 11: 313–321.
- Seppänen E., Eskelinen P., Salmi P. & Immonen H. 2012. Miksi vapaa-ajankalastajien luvat jäävät maksamatta? Riista- ja kalatalous. *Tutkimuksia ja selvityksiä* 5/2012: 1–32.
- Seppänen E., Eskelinen P., Vähä V. & Hiedanpää J. (toim.) 2010. *Vapaa-ajankalastustutkimuksen tulevaisuuden haasteet.* Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.
- Sipponen M. 1999. The Finnish inland fisheries system: the outcomes of private ownership of fishing rights and of changes in administrative practices. *Biological Research Reports from the University of Jyväskylä.* 73: 1–79.
- Sipponen M. & Latikka A.-L. 1995. The market for recreational fishing opportunities in Finnish inland waters in 1974-1991. *Finnish Fisheries Research* 15: 1–21.
- Sievänen T. (toim.) 2001. Luonnon virkistyskäyttö 2000. *Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja* 802: 1–204.
- Sievänen T. & Neuvonen M. (toim.) 2011. Luonnon virkistyskäyttö 2010. *Metlan työraportteja* 212: 1–190.
- Sirkka A. 2008. *Virkistyskalastus ja sen kehittäminen Metsähallituksen kalastuskohteissa vuonna 2007.* Opinnäytetyö. Kala- ja ympäristötalous. Turun ammattikorkeakoulu.
- Timonen P. 2005. Kuluttajien vapaa-ajan haaveet ja elämysklusteri. *Työselosteita ja esitelmää* 86:2005: 1–30.
- Toivonen A.-L. & Eskelinen P. 2007. Vapaa-ajankalastusta ja virtuaalimaksuja. *Kala- ja riistaraportteja* 416: 1–19.
- Toivonen A.-L., Mikkola J., Salmi P. & Salmi J. 2003. Vapaa-ajankalastuksen monet merkitykset. *Kalatutkimuksia* 187: 1–39.
- Toivonen A.-L., Roth E., Navrud S., Gudbergsson G., Appelblad H., Bengtsson B. & Tuunainen P. 2004. The economic value of recreational fisheries in Nordic countries. *Fish Manag. Ecol.* 11: 1–14.
- Valli R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa: Aaltola J. & Valli R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*, PS-kustannus, Jyväskylä, 102–125.

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuksessa käytetyt keskeisimmät termit ja käsitteet.

Käsite / termi	Käsitteen / termin selite
Vapaa-aika	Vapaa-aika on perinteisesti tulkittu palkkatyön vastakohtaksi (Timonen 2005). Timosen mukaan vapaa-ajan käsitettä olisi kuitenkin syytä laajentaa. Vapaa-aikaa ei pitäisi nähdä enää resurssina tai residuaalina, vaan pikemminkin tekemisen kautta syntyvänä kokonaisuutena. Vapaa-aika nähdään mahdollisuutena autonomiaan esimerkiksi oman itsensä toteuttamisen tai vaikka joutilaisuuden kautta.
Palvelu	Grönroosin (2009) mukaan palvelu on ainakin jossain määrin aineettomien toimintojen sarjasta koostuva prosessi, jonka keskiössä on asiakkaan ongelma, joka ratkaistaan palvelujen avulla. Palveluissa yleensä merkityksellistä on asiakkaan ja palveluntuottajan vuorovaikutus.
Palvelutuote	Palvelutuote tarkoittaa Grönroosin (1998) määritelmän mukaan palvelua markkinoitavana kohteena. Parantaisen (2011) näkemyksen mukaan palvelu muuttuu palvelutuotteeksi ydinpalvelun ja tuotteistuksen summana.
Yhteisölliset vapaa-ajankalastuspalvelut	Yhteisöllisillä vapaa-ajankalastuspalveluilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa palveluja, jotka palvelevat vapaa-ajankalastajia ja joita tuottavat eri yhteisöt. Tuottajia voivat olla mm. valtio, kunnat, kalastusalueet, osakaskunnat sekä muut yhdistykset. Palveluihin voivat kuulua mm. kalastuskohteet, kalastusluvat, venesatamapalvelut, veneenlaskuluiskat, kalastusta tukevat pysäköintipaikat, kalastukseen soveltuvan ranta-alueen käyttömahdollisuus sekä nuotio- ja leiripaikat.

Tutkimus vapaa-ajankalastuksesta.

Arvoisa vastaanottaja, oheinen kyselylomake on osa Jyväskylän yliopistossa tehtävää opinnäytetyötä, jonka tarkoitus on selvittää suomalaista vapaa-ajankalastusta ja siihen liittyviä palveluita. Tämä kysely on henkilökohtainen ja se on tarkoitettu henkilöille, jotka **eivät ole** kalastaneet **vuoden 2012 aikana**. Mikäli olette kalastanut vuoden 2012 aikana, voitte siirtyä vastamaan toiselle lomakkeelle, joka löytyy osoitteesta:

http://users.jyu.fi/~tojupera/kysely/G/A/kysely_a.htm

Kaikki kyselyn tiedot ovat luottamuksellisia, eikä mitään tietoja käsitellä yksittäin, eikä luovuteta eteenpäin. Mikäli olette vastannut kyselyyn jo aiemmin, pyydän ettette vastaa enää toistamiseen. Mikäli olette alle 18-vuotias, ette voi valitettavasti vastata kyselyyn.

Vastaamalla kyselyyn olette mukana arvokkaassa vapaa-ajankalastuksen kehitystyössä! Tämän tutkimuksen tuloksista julkaistaan raportti 31.10.2013 mennessä osoitteessa:

<http://users.jyu.fi/~tojupera/kysely/G/raportti.html>. Tervetuloa tutustumaan tuloksiin.

Kiitoksia mielenkiinnostanne!

Tommi Rautiainen
Luonnontieteiden kandidaatti
Jyväskylän yliopisto, akvaattiset tieteet

1. Sukupuoli:

Nainen Mies

2. Ikä:

18-30 31-40 41-50 51-60 61-70 yli 70

3. Koulutusaste (merkitkää korkein aste):

Alempi perusaste tai vähemmän Ylempi perusaste Keskiaste
Alin korkea-aste Muu korkea-aste

4. Toimenkuva:

Työssä Opiskelija Eläkeläinen Työtön

5. Viikoittainen työ- ja / tai opiskeluaika yhteensä (tuntia):

0-10 11-20 21-30 31-40 Yli 40

6. Tuloluokka (brutto €/ vuosi):

0 - 10 000 10 001 - 20 000 20 001 - 30 000
30 001 - 40 000 40 001 - 50 000 Yli 50 000

7. Asuinmaakunta

Valitse maakunta

8. Asuinkuntatyyppi:

Kaupunki

Taajaan asuttu kunta

Maaseutumainen kunta

9. Kuinka monta tuntia käytätte keskimäärin viikossa harrastuksiin?

0-2

3-5

6-10

11-20

21-50

yli 50

10. Miksi ette ole kokeillut vapaa-ajankalastusta vuoden 2012 aikana?

11. Oletteko joskus aiemmin kokeillut kalastusta?

En koskaan, miksi ette ole?

(mikäli vastasitte "En koskaan",

Kyllä *voitte siirtyä tämän kysymyksen jälkeen kysymykseen 14.*)

12. Mitä vapaa-ajankalastusta olette aiemmin kokeillut?

Mato-onki

Pilkintä

Heittouistinkalastus

Vetouistelu

Katiska

Verkko

Rysä

Pitkäsiima

Nuotta

Muu, mikä?

13. Alla on esitetty väittämiä vapaa-ajankalastusta tukevista oheispalveluista. Merkitkää mielipidettänne vastaava kohta (merkitkää yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä).

Väittämiä kalastuksen oheispalveluista. Minulla olisi käyttöä:	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Kalastuskohteissa oleville nuotio / taukopaikoille						
Kalastuskohteeni läheisyydessä oleville infotauluille, joissa olisi tietoa alueen kalastussäännöistä						
Kalastuskohteeni läheisyydessä oleville kalan perkauspaikoille						
Vuokrattaville kalastusvälineille						
Vuokrattaville vesikulkuneuvoille						
Kalastuskohteen vesistön opaskartalle, jossa merkittynä esim. mahdollisia "tärppipaikkoja"						
Lasten ehdoilla suunnitellulle kalastuspaikalle (esim. panostettu esteettömään liikkumiseen, turvallisuuteen, oheistoimintamahdollisuuksiin, kuten uimiseen, yms.)						

13.1. Mitä muita oheispalveluja voisitte ajatella käyttävän?

14. Mikäli lähtisitte kalastamaan, mitä seikkoja arvostaisitte kalastuskohteessa, eli millainen olisi mielikalastuskohteenne?

Väittämiä mielikalastuskohteesta	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Mielikalastuskohte sijaitsee mielummin luonnonympäristössä kuin taajama-alueella.						
Mielikalastuskohte on mielummin luonnontilainen vesistö kuin erityislupakohte (erityislupakohteella tarkoitetaan tässä yhteydessä kohdetta, jossa olisi hoidettu kalakanta, päivälupakäytäntö ja saalisrajoitukset).						
Mielikalastuskohteen kohdekalalajit, numeroikaa kaikki kalalajit numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= kohdekala, joka eniten kiinnostaisi (voitte numeroida eri kalalajeja samalla numerolla, mikäli esim. ahven ja hauki kiinnostaisi yhtä paljon. Mikäli jokin kohdekala ei ole kiinnostava, voitte jättää ko. kohdan tyhjäksi).						
Ahven	Hauki	Kuha	Järvitaimen / Järvilohi			
Siika	Särkikalat	Kirjolohi	Muikku			
Rapu						
Muu, mikä?						
Mielikalastuskohteen kalastusmuodot, numeroikaa kaikki kalastusmuodot numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= kalastusmuoto, joka eniten kiinnostaisi (voitte numeroida eri kalastusmuotoja samalla numerolla, mikäli esim. heittouistinkalastus ja onginta kiinnostaisi yhtä paljon. Mikäli jokin kalastusmuoto ei ole kiinnostava, voitte jättää ko. kohdan tyhjäksi).						
Heittouistinkalastus	Onginta	Perhokalastus	Pilkintä			
Tuulastus	Vetouistelu	Katiska	Verkko			
Ravustus						
Muu, mikä?						
Mielikalastuskohteen vetovoimatekijät, numeroikaa kohteen kaikki ominaisuudet, joiden perusteella tekisit päätöksen mennä kohteeseen numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= ominaisuus, joka eniten vaikuttaisi päätökseenne (voitte numeroida eri vetovoimatekijöitä samalla numerolla, mikäli jotkin vetovoimatekijät vaikuttavat päätökseenne yhtä paljon. Mikäli jokin vetovoimatekijä ei ole kiinnostava, voitte jättää ko. kohdan tyhjäksi).						
Houkuttelevat kohdekalalajit	Kohdekalalajin suuri koko	Kohteen luonnontilaisuus	Kohteen rauhallisuus			
Kohteen sijainti lähellä kotia	Kohteen sijainti taajamassa	Majoitusmahdollisuus	Kohteen muu palveluvarustus (tulipaikat, yms.)			
Muu, mikä?						
Kuinka paljon olisitte valmis maksamaan kalastuslupina erityislupakohteessa € käyttökerta (merkitse 0, mikäli mielestäsi ko. palvelun tulisi olla ilmainen)?						
Olisin valmis maksamaan (syötä summa)		€/ käyttökerta				
Kuinka paljon olisitte valmis maksamaan kalastuslupina luonnontilaisessa kalastuskohteessa € kausi (merkitse 0, mikäli mielestäsi ko. palvelun tulisi olla ilmainen)?						
Olisin valmis maksamaan (syötä summa)		€/ kausi				

14.1. Mitä muuta mielikalastuskohteessanne tulisi huomioida?

15. Avoin palaute (*Voitte antaa palautetta kyselyyn tai vapaa-ajankalastussektoriin liittyen*):

Palautetta voitte antaa myös osoitteeseen: tojupera@student.jyu.fi. Terveisin Tommi Rautiainen

Kiitoksia vastauksistanne!

Tutkimus vapaa-ajankalastuksesta.

Arvoisa vastaanottaja, oheinen kyselylomake on osa Jyväskylän yliopistossa tehtävää opinnäytetyötä, jonka tarkoitus on selvittää suomalaista vapaa-ajankalastusta ja siihen liittyviä palveluita. Tämä kysely on henkilökohtainen ja se on tarkoitettu henkilöille, jotka **ovat** kalastaneet **vuoden 2012 aikana**. Mikäli ette ole kalastanut vuoden 2012 aikana, voitte siirtyä vastaamaan toiselle lomakkeelle, joka löytyy osoitteesta:

http://users.jyu.fi/~tojupera/kysely/G/P/kysely_p.htm

Kaikki kyselyn tiedot ovat luottamuksellisia, eikä mitään tietoja käsitellä yksittäin, eikä luovuteta eteenpäin. Mikäli olette vastannut kyselyyn jo aiemmin, pyydän ettette vastaa enää toistamiseen. Mikäli olette alle 18 vuotias, ette voi valitettavasti vastata kyselyyn.

Vastaamalla kyselyyn olette mukana arvokkaassa vapaa-ajankalastuksen kehitystyössä! Tämän tutkimuksen tuloksista julkaistaan raportti 31.10.2013 mennessä osoitteessa:

<http://users.jyu.fi/~tojupera/kysely/G/raportti.html>. Tervetuloa tutustumaan tuloksiin.

Kiitoksia mielenkiinnostanne!

Tommi Rautiainen
Luonnontieteiden kandidaatti
Jyväskylän yliopisto, akvaattiset tieteet

1. Sukupuoli:

Nainen Mies

2. Ikä:

18-30 31-40 41-50 51-60 61-70 yli 70

3. Koulutusaste (merkitkää korkein aste):

Alempi perusaste tai vähemmän Ylempi perusaste Keskiaste
Alin korkea-aste Muu korkea-aste

4. Toimenkuva:

Työssä Opiskelija Eläkeläinen Työtön

5. Viikoittainen työ- ja / tai opiskeluaika yhteensä (tuntia):

0-10 11-20 21-30 31-40 Yli 40

6. Tuloluokka (brutto €/ vuosi):

0 - 10 000 10 001 - 20 000 20 001 - 30 000
30 001 - 40 000 40 001 - 50 000 Yli 50 000

7. Asuinmaakunta

Valitse maakunta

8. Asuinkuntatyyppi:

Kaupunki	Taajaan asuttu kunta	Maaseutumainen kunta
----------	----------------------	----------------------

9. Kuinka monta tuntia käytätte keskimäärin viikossa harrastuksiin?

0-2	3-5	6-10	11-20	21-50	yli 50
-----	-----	------	-------	-------	--------

9.1. Kuinka suuren prosenttiosuuden harrastuksiin käyttämästä vapaa-ajasta käytätte vapaa-ajankalastusharrastukseen?

0-25 %	26-50 %	51-75 %	76-100%
--------	---------	---------	---------

10. Merkitkää kuinka monena vuorokautena olette harrastanut seuraavia kalastusmuotoja vuoden 2012 aikana (katiska-, verkko-, rysä- ja pitkäsiimapyödyksen kohdalla kalastusvuorokautena tarkoitetaan pyödyksen kokemiskertaa. Täsmällisten määrien muistaminen voi olla vaikeaa, mutta suuruusluokka-arvio on riittävä. Mikäli ette ole harrastanut jotain kalastusmuotoa, voitte jättää ko. kohdan tyhjäksi).

Mato-onki	Pilkintä	Heittouistinkalastus	Vetouistelu
Perhokalastus	Verkko	Katiska	Pitkäsiima
Nuotta	Rysä		
Muu, mikä?			

11. Merkitkää maakunnat, jossa olette kalastanut vuoden 2012 aikana siten, että 1= maakunta, jossa olette kalastanut eniten (voitte numeroida eri maakuntia samalla numerolla, mikäli olette kalastanut useassa maakunnassa yhtä paljon. Mikäli ette ole kalastanut jossain maakunnassa, voitte jättää ko. kohdan tyhjäksi).

Ahvenanmaa	Etelä-Karjala	Etelä-Pohjanmaa	Etelä-Savo
Kymenlaakso	Kanta-Häme	Keski-Pohjanmaa	Keski-Suomi
Pohjois-Karjala	Päijät-Häme	Pirkanmaa	Pohjanmaa
Pohjois-Pohjanmaa	Pohjois-Savo	Satakunta	Uusimaa
Varsinais-Suomi	Lappi	Kainuu	

12. Mikä tai mitkä ovat pääasialliset kalastuksenne kohdekalat (kalat, joita pyritte saamaan), numeroikaa kaikki kalalajit numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= kohdekalat, jota ensisijaisesti pyritte saamaan (voitte numeroida eri kalalajeja samalla numerolla, mikäli esim. pyritte saamaan sekä muikkua että kuhaa yhtä mielellään. Mikäli ette ole pyrkinyt saamaan jotain kalalajia, voitte jättää ko. kohdan tyhjäksi)?

Ahven	Hauki	Kuha	Taimen
Lohi	Harjus	Muikku	Made
Särki	Säyne	Lahna	Siika
Kirjolohi	Silakka	Kilohaili	Nahkiainen
Rapu		<="" td="">	
Muu, mikä?			

13. Mitä teette saadulla saaliilla?

14. Kuinka paljon olette kuluttanut rahaa vapaa-ajankalastusharrastukseen vuoden 2012 aikana (mm. kalastusvälineisiin, kalastuslupiin, polttoaineeseen, yms., mutta ei suuria hankintoja, kuten venettä)?

0-20 € 21-50 € 51-100 € 101-250 € 251-500 € 501-1000 € yli 1000 €

15. Alla on esitetty väittämiä vapaa-ajankalastusharrastukseen liittyvistä merkityksistä. Merkitkää mielipidettänne vastaava kohta (merkitkää yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä).

Väittäjä	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Kokemus luonnonrauhasta on merkittävä osa kalastuskokemusta						
Maisemien kauneus on merkittävä osa kalastuskokemusta						
Rentoutuminen on merkittävä osa kalastuskokemusta						
Kalastus kuuluu mökkielämään						
Saaliin odotus, mahdollisuus saaliiseen on merkittävä osa kalastuskokemusta						
Tärppihetki on merkittävä osa kalastuskokemusta						
Saaliilla on merkittävä osa kalastuskokemuksesta						
Erityisten kalojen saaminen (isot tai harvinaiset yksilöt) on merkittävä osa kalastuskokemusta						
Saaliskalan valmistus ruuaksi on merkittävä osa kalastuskokemusta						
	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Valokuva tai muu muisto saaliista on merkittävä osa kalastuskokemusta						
Yhteisten kokemusten jakaminen (tuttavat, internetfoorumit, tms.) on merkittävä osa kalastuskokemusta						
Mahdollisuus kalastaa perheen tai kavereiden kanssa on merkittävä osa kalastuskokemusta						
Mahdollisuus omaan rauhaan on merkittävä osa kalastuskokemusta						
Kalastus tarjoaa hyvän mahdollisuuden irrottautua arkirutiineista						
Pidän kalastuksesta, koska olen hyvä siinä						
Kalastuksessa voin toteuttaa itseäni						
Kalastukseen liittyvien uusien taitojen opettelu on merkittävä						

osa kalastuskokemusta						
-----------------------	--	--	--	--	--	--

16. Alla on esitetty väittämiä vapaa-ajankalastusta tukevista oheispalveluista. Merkitkää mielipidettänne vastaava kohta (merkitkää yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä).

Väittämiä kalastuksen oheispalveluista. Minulla olisi käyttöä:	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Tilapäiselle venepaikalle kalastuskohteeni lähellä						
Kalastuskohteissa oleville nuotio / taukopaikoille						
Kalastuskohteeni läheisyydessä oleville infotauluille, joissa olisi tietoa alueen kalastussäännöistä						
Kalastuskohteeni läheisyydessä oleville kalan perkauspaikoille						
Vuokrattaville kalastusvälineille						
Vuokrattaville vesikulkuneuvoille						
Kalastuskohteen vesistön opaskartalle, jossa merkittynä esim. mahdollisia "tärppipaikkoja"						
Opaskartalle, jossa merkittynä veneenlaskupaikkoja, vesistön äärellä olevia parkkipaikkoja, yms.						

16.1. Kehitysideoita / tarpeita kalastuksen oheispalvelujen monipuolistamiseksi ja parantamiseksi:

17. Alla on esitetty väittämiä, käyttökokemus- ja maksuhaluuskysymyksiä liittyen vesistön saavutettavuuteen (Merkitkää kuhunkin kohtaan kokemuksianne tai mielipidettänne vastaava kohta. Mikäli ette ole käyttänyt, ettekä ole kiinnostunut käyttämään kysyttyä palvelua, voitte jättää vastaamatta ko. palvelua koskeviin tarkentaviin väittämiin ja kysymyksiin).

Vesistön saavutettavuus						
	Käytin	En käyttänyt, mutta olen kiinnostunut käyttämään	En käyttänyt, enkä ole kiinnostunut käyttämään			
17.1. Veneenlaskupaikat						
			(voitte siirtyä kohtaan 17.2.)			
Väittämiä veneenlaskupaikoista	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Pystyn laskemaan veneeni riittävän lähelle kalastuskohdettani						

Veneenlaskupaikkojen ominaisuudet soveltuvat käyttämäni vene- ja kuljetuskalustoon						
Tietoa veneenlaskupaikkojen sijainnista on saatavilla riittävästi						

Kuinka paljon olisitte valmis maksamaan laadukkaasta ja hyvällä sijainnilla olevasta veneenlaskupaikasta € käyttökerta (**merkitkää 0**, mikäli mielestänne ko. palvelun tulisi olla ilmainen)?

Olisin valmis maksamaan (**syötä summa**) €/ käyttökerta

17.2. Kalastuskäyttöön soveltuvia pysäköintipaikkoja vesistön lähellä. (Pysäköintipaikoilla tarkoitetaan niin kesä- kuin talvikalastukseen käytettäviä pysäköintipaikkoja).	Käytin	En käyttänyt, mutta olen kiinnostunut käyttämään	En käyttänyt, enkä ole kiinnostunut käyttämään			
			(voitte siirtyä kohtaan 17.3.)			
Väittämiä pysäköintipaikoista	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Pystyn pysäköimään autoni riittävän lähelle kalastuskohdettani						
Tietoa pysäköintipaikoista ja pysäköintipaikkojen sijainnista on saatavilla riittävästi						

Kuinka paljon olisitte valmiita maksamaan laadukkaasta ja hyvällä sijainnilla olevasta pysäköintipaikasta € käyttökerta (**merkitkää 0**, mikäli mielestänne ko. palvelun tulisi olla ilmainen)?

Olisin valmis maksamaan (**syötä summa**) €/ käyttökerta

17.3. Kehitysideoita / tarpeita vesistöjen saavutettavuuden parantamiseksi:

18. Alla on esitetty väittämiä, käyttökokemus-, maksuhalukkuus- ja arvottomiskysymyksiä liittyen kalastuskohteisiin ja niiden kehittämiseen (merkitkää kuhunkin kohtaan kokemuksianne tai mielipidettänne vastaava kohta. Mikäli ette ole käyttänyt, ettekä ole kiinnostunut käyttämään kysyttyä palvelua, voitte jättää vastaamatta ko. palvelua koskeviin tarkentaviin väittämiin ja kysymyksiin).

Kalastuskohteet	Käytin	En käyttänyt, mutta olen kiinnostunut käyttämään	En käyttänyt, enkä ole kiinnostunut käyttämään			
18.1. Helposti saavutettavat matalan kynnyksen kalastuskohteet. (Matalan kynnyksen kalastuskohteilla tässä tarkoitetaan kohteita, jotka ovat vaivattomasti saavutettavissa. Matalan kynnyksen kohteita ovat niin taajamien lähikalastuskohteet kuin luonnontilaiset pienvesistöt)						
			(voitte siirtyä kohtaan 18.2.)			
Väittämiä matalan kynnyksen kalastuskohteista	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Taajamissa on lähikalastuspaikkoja (mahdollisuuksia kalastaa) riittävästi						

(Venekalastukseen soveltuvalla seisovan veden erityislupakohteella tarkoitetaan tässä järvikokoluokan kohdetta, jossa kalastaminen tapahtuu pääasiallisesti veneestä käsin. Kohteessa olisi päivälupakäytäntö ja saalisrajoitukset).	Käytin	mutta olen kiinnostunut käyttämään	enkä ole kiinnostunut käyttämään			
			(voitte siirtyä kohtaan 18.4.)			
Väittämiä venekalastukseen soveltuvasta seisovan veden erityislupakohteesta	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Kiinnostava venekalastukseen soveltuva seisovan veden erityislupakohde sijaitsee mieluummin luonnonympäristössä kuin taajama-alueella.						

Venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen kohdekalalajit, numeroikaa kaikki kalalajit numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= kohdekalaa, joka eniten kiinnostaisi (voitte numeroida eri kalalajeja samalla numerolla, mikäli esim. ahven ja hauki kiinnostaisi yhtä paljon. Mikäli jokin kohdekalaa ei ole kiinnostava venekalastukseen soveltuvassa seisovan veden erityislupakohteessa, voitte jättää ko. kohdan tyhjäksi).

Ahven	Hauki	Kuha	Järvitaimen / Järvilohi
Siika	Kirjolohi	Särkikalat	Rapu
Muu, mikä?			

Venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen kalastusmuodot, numeroikaa kaikki kalastusmuodot numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= kalastusmuoto, joka eniten kiinnostaisi (voitte numeroida eri kalastusmuotoja samalla numerolla, mikäli esim. heittouistinkalastus ja onginta kiinnostaisi yhtä paljon. Mikäli jokin kalastusmuoto ei ole kiinnostava venekalastukseen soveltuvassa seisovan veden erityislupakohteessa, voitte jättää ko. kohdan tyhjäksi).

Heittouistinkalastus	Onginta	Perhokalastus	Pilkintä
Tuulastus	Vetouistelu	Ravustus	
Muu, mikä?			

Venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen vetovoimatekijät, numeroikaa kohteen kaikki ominaisuudet, joiden perusteella tekisit päätöksen mennä kohteeseen numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= ominaisuus, joka eniten vaikuttaisi päätökseenne (voitte numeroida eri vetovoimatekijöitä samalla numerolla, mikäli jotkin vetovoimatekijät vaikuttavat päätökseenne yhtä paljon. Mikäli jokin vetovoimatekijä ei ole kiinnostava venekalastukseen soveltuvassa seisovan veden erityislupakohteessa, voitte jättää ko. kohdan tyhjäksi).

Houkuttelevat kohdekalalajit	Kohdekalalajin suuri koko	Kohteen luonnontilaisuus	Kohteen rauhallisuus
Kohteen sijainti lähellä kotia	Majoitusmahdollisuus	Kohteen muu palveluvarustus (tulipaikat, yms.)	
Muu, mikä?			

Kuinka paljon olisitte valmis maksamaan kalastuslupina isompimuotoisessa seisovan veden erityiskohteessa € käyttökerta (merkitkää 0, mikäli mielestänne ko. palvelun tulisi olla ilmainen)?

Olisin valmis maksamaan (syötä summa) € / käyttökerta

18.4. Kehitysideoita / tarpeita kalastustarjonnan monipuolistamiseksi ja parantamiseksi:

19. Avoin palaute (Voitte antaa palautetta kyselyyn tai vapaa-ajankalastussektoriin liittyen):

Palautetta voitte antaa myös osoitteeseen: tojupera@student.jyu.fi. Terveisin Tommi Rautiainen

Kiitoksia vastauksistanne!

Arvoisa vastaanottaja

Olette saanut ketjukirjeitse levitettävän kutsun vastata vapaa-ajankalastusta koskevaan web-kyselyyn. Tutkimuksen kannalta olisi äärettömän tärkeää saada mahdollisimman paljon vastauksia, joten pyydän Teitä ystävällisesti vastaamaan kyselyyn. Vastaaminen vie aikaa noin 5 – 15 minuuttia, riippuen kumpaan kyselyyn vastaatte.

Pyydän Teitä myös lähettämään tätä kutsua tuttavapiirillenne (tuttavienne kalastusaktiivisuudesta riippumatta). Tässä viestissä on linkki kyselylomakkeelle, joka on tarkoitettu henkilölle joka on kalastanut vuoden 2012 aikana, ja henkilölle joka ei ole kalastanut vuoden 2012 aikana.

Kalastamisella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että on käyttänyt henkilökohtaisesti jotain pyyntivälinettä (esim. mato-onki, pilkkionki, virveli, katista tai verkko).

Kyselyyn vastaaminen edellyttää vastaajalta täysi-ikäisyyttä, mikäli olette alle 18-vuotias, ette valitettavasti voi osallistua kyselyyn.

Tämä kysely ei sisällä mitään mainos- tai kaupalliseen tarkoitukseen liittyvää materiaalia.

Taustaa kyselystä:

Olen Tommi Rautiainen, Jyväskylän yliopiston akvaattisten tieteiden opiskelija. Teen opinnäytetyötutkimusta vapaa-ajankalastuksesta ja siihen liittyvien palveluiden kehitystarpeista.

Työtä ohjaa lehtori Timo Marjomäki bio- ja ympäristötieteiden laitokselta

(<http://www.jyu.fi/science/laitokset/bioenv/osastot/wet>) ja kalatalouspäällikkö Matti Sipponen

Keski-Suomen ELY-keskukselta ([http://www.ely-](http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/KeskiSuomenELY/Maaseutuelinkeinotjakalatalous/kalatalous/Sivut/default.aspx)

[keskus.fi/fi/ELYkeskukset/KeskiSuomenELY/Maaseutuelinkeinotjakalatalous/kalatalous/Sivut/default.aspx](http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/KeskiSuomenELY/Maaseutuelinkeinotjakalatalous/kalatalous/Sivut/default.aspx)). Tärkeä osa tätä tutkimusta on vapaa-ajankalastuskysely, johon toivoisin Teidän vastaavan.

Tutkimuksen kannalta niin kalastaneiden kuin kalastamattomien vastaukset ovat yhtä tärkeitä.

Kaikki kyselyn tiedot ovat luottamuksellisia, eikä mitään tietoja käsitellä yksittäin, eikä luovuteta eteenpäin. Edes kyselyn tekijä ei saa tietoonsa vastaajien henkilöllisyyttä. Vastauksen avulla voitte omalta osaltanne olla mukana kehittämässä vapaa-ajankalastussektoria entistä paremmin meitä kaikkia palvelevaksi!

Kyselyyn pääsette klikkaamalla alla olevaa Jyväskylän yliopiston osoitetta (tai kopioimalla/kirjoittamalla osoitteen selaimenne osoitekenttään).

Mikäli olette jo vastannut kyselyyn, toivon ettette vastaa enää toistamiseen.

Linkki kyselylomakkeelle, mikäli ette ole kalastanut vuoden 2012 aikana:

http://users.jyu.fi/~tojupera/kysely/G/P/kysely_p.htm. Kyselyyn vastaamiseen kuluu aikaa noin 5 minuuttia.

Linkki kyselylomakkeelle, mikäli olette kalastanut vuoden 2012 aikana:

http://users.jyu.fi/~tojupera/kysely/G/A/kysely_a.htm. Kyselyyn vastaamiseen kuluu aikaa noin 15 minuuttia.

Toivon vastaustanne mahdollisimman pian, kuitenkin 31.1.2013 mennessä.

Ongelmatilanteissa lähettäkää sähköpostia osoitteeseen:

tojupera@student.jyu.fi

Tämän tutkimuksen tuloksista julkaistaan raportti 31.10.2013 mennessä osoitteessa:

<http://users.jyu.fi/~tojupera/kysely/G/raportti.html>

Tervetuloa tutustumaan tuloksiin!

Yhteistyöstä kiittäen

Tommi Rautiainen, tojupera@student.jyu.fi

TAUSTATIETOJA VASTAAJASTA:

1. Sukupuoli:

- Nainen Mies

2. Ikä:

- 18-30 31-40 41- 50 51-60 61-70 yli 70

3. Asuinkuntatyyppi:

- Kaupunki Taajaan asuttu kunta Maaseutumainen kunta

4. Kuinka kauan olette ollut mukana osakaskuntatoiminnassa (merkitkää numeroin)?

_____ vuotta.

5. Oletteko ollut mukana kalastusalue toiminnassa?

- Kyllä. Kuinka monta vuotta yhteensä olette ollut mukana (merkitkää numeroin)? _____ vuotta
- En

TAUSTATIETOJA OSAKASKUNNASTANNE:

6. Osakaskuntanne nimi?

7. Osakaskuntanne pinta-ala?

_____ hehtaaria

8. Minkä kunnan / kuntien alueella osakaskuntanne sijaitsee?

9. Osakaskuntanne vesistön tärkein tyyppi (järvi, lampi, joki)?

10. Alla on esitetty väittämiä vapaa-ajankalastuksesta ja siihen liittyvistä palveluista.
Merkittämiä mielipidettänne vastaava kohta (merkitkää yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä).

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Osakaskuntamme alueella on lapsille ja nuorille riittävästi vapaa-ajankalastusmahdollisuuksia	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme voisi osoittaa / neuvoa jollekin keskitetylle tietolähteelle (esim. kalastusalue, kunta tms.) alueeltaan helposti saavutettavia luonnontilaisia lampia, jotka soveltuisivat mm. lapsiperheiden kalastusretkikohteeksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyötä vapaa-ajankalastusedellytysten kehittämiseksi (esim. suunnittelu, rakentaminen, ylläpito) osakaskuntien ja osakaskuntiin kuulumattomien vapaa-ajankalastajien välillä tulisi edistää osakaskuntamme alueella	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Valittuihin luonnontilaisiin kalastuskohteisiin voisi osakaskuntamme alueelle rakentaa nuotio- ja taukopaikoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme alueelta voisi tarjota venepaikkoja kalastajien tilapäiseen tarpeeseen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme voisi tarjota tietoja vesistöalueen opaskarttaan, jossa olisi merkittynä mahdollisia "tärppipaikkoja". "Tärppipaikkakartan" avulla varsinkin harrastuksen alkutaipaleella olevat kalastajat pääsevät harrastuksessaan eteenpäin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Osakaskuntakohtaiset kalastusluvut:

11. Alla on esitetty väittämiä osakaskuntakohtaisista kalastusluvista.
Merkittämiä mielipidettänne vastaava kohta (merkitkää yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä).

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Kalastuslupatulot ovat merkittävä rahoituslähde osakaskunnallemme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntakohtaisten kalastuslupien myyntimääriä tulisi pyrkiä kasvattamaan osakaskuntamme alueella	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme osakaskuntakohtaisia kalastuslupia olisi hyvä myydä nykyisten myyntipaikkojen lisäksi myös keskitetysti (esim. internet ja/tai henkilökohtainen asiakaspalvelupiste)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme osakaskuntakohtaisen kalastusluvanmyynnin yhteydessä tulisi jakaa tietoa, jossa olisi tietoa alueen kalastussäännöistä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Myykö osakaskuntanne kalastuslupia osakaskunnan ulkopuolisille vapaa-ajankalastajille?

Kyllä

Ei, miksi ei: _____

(mikäli vastasitte "Ei" voitte siirtyä tämän kysymyksen jälkeen kohtaan 16.)

13. Merkitkää mitä kalastusmuotoja osakaskunnan ulkopuoliset saavat osakaskuntanne kalastusluvalla harjoittaa? Merkitkää myös kuinka monta pyydystä yhdellä luvalla saa pitää pyynnissä ja kuinka montaa kalastuslain tarkoittamaa pyydysyksikköä yksi lupa vastaa (esim. yhdellä luvalla yksi 30m pitkä / 3m korkea verkko tai uistinkalastuksessa 4 vapaa / yksi lupa.)?

Kalastusmuoto	Sallittu pyydys- määrä / kalastuslupa	Kuinka monta kalastuslain tarkoittamaa pyydysyksikköä tarvitaan / yksi kalastuslupa
☐ Heittouistinkalastus _____	_____	_____
☐ Verkkokalastus _____	_____	_____
☐ Rysä _____	_____	_____
☐ Vetouistelu _____	_____	_____
☐ Katiskakalastus _____	_____	_____
☐ Ravustus _____	_____	_____
☐ Tuulastus _____	_____	_____
☐ Pitkäsiima _____	_____	_____
☐ Muu, mikä? _____	_____	_____

14. Kuinka paljon osakaskuntalupanne (yksi pyydysyksikkö) maksaa osakaskunnan ulkopuolisille?

_____ € / yksikkö

15. Myydäänkö osakaskuntanne kalastuslupia muualla kuin osakaskuntatoimijoiden välityksellä?

Kyllä, missä: _____

Ei

16. Ohessa on listattu kaksi erityyppistä vapakalastuslupaa (heitto- ja uistelukalastuslupa) ja niille neljä erimittaista voimassaoloaika. Merkitä tulisiko osakaskuntanne tarjota vapakalastajille ko. lupaa ja kuinka paljon luvan tulisi mielestänne maksaa?

Heittokalastuslupa, vaparajoitus **2 vapaa**. Lupa veneestä kalastettaessa venekunta-kohtainen ja rannalta kalastettaessa henkilökohtainen.

Voimassaoloaika:	Voisiko oma osakaskuntanne myydä ko. lupaa?
Voimassaoloaika 1 vrk.	☐ Kyllä, luvan hinta _____ € ☐ Ei
Voimassaoloaika 1 viikko	☐ Kyllä, luvan hinta _____ € ☐ Ei
Voimassaoloaika 1 kuukausi	☐ Kyllä, luvan hinta _____ € ☐ Ei
Voimassaoloaika kalenterivuosi	☐ Kyllä, luvan hinta _____ € ☐ Ei

Uistelukalastuslupa, vaparajoitus **8 vapaa**. Lupa veneestä kalastettaessa venekunta-kohtainen.

Voimassaoloaika:	Voisiko oma osakaskuntanne myydä ko. lupaa?
Voimassaoloaika 1 vrk.	☐ Kyllä, luvan hinta _____ € ☐ Ei
Voimassaoloaika 1 viikko	☐ Kyllä, luvan hinta _____ € ☐ Ei
Voimassaoloaika 1 kuukausi	☐ Kyllä, luvan hinta _____ € ☐ Ei
Voimassaoloaika kalenterivuosi	☐ Kyllä, luvan hinta _____ € ☐ Ei

17. Merkitkää mitä kalastusmuotoja osakaskunnan ulkopuoliset vapaa-ajankalastajat saisivat mielestänne osakaskuntanne alueella harjoittaa. Numeroikaa kaikki kalastusmuodot numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= kalastusmuoto, jota mieluiten voisi harjoittaa (voitte numeroida eri kalastusmuotoja samalla numerolla, mikäli jotkin kalastusmuodot ovat mielestänne yhtä hyviä. Mikäli jokin kalastusmuoto ei ole mielestänne soveltuva osakaskuntanne alueelle, merkitkää kohtaan "ei").

Merkitkää myös kuinka paljon kukin kalastusmuoto tulisi maksaa / kalenterivuosi. Merkitkää 0, mikäli ko. kalastusmuodon tulisi olla ilmainen)?

Kalastusmuoto	Soveltuva hinta / kalenterivuosi
_____ Mato-onki	_____
_____ Pilkintä	_____
_____ Heittouistinkalastus	_____
_____ Vetouistelu	_____
_____ Verkkokalastus	_____
_____ Rysä	_____
_____ Katiskakalastus	_____
_____ Ravustus	_____
_____ Tuulastus	_____
_____ Pitkäsiima	_____
_____ Muu, mikä? _____	_____

18. Merkitkää missä osakaskuntanne osakaskuntakohtaisia kalastuslupia tulisi myydä. Numeroikaa kaikki kohteet numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= kohde, jossa mieluiten lupia voisi myydä (voitte numeroida eri kohteita samalla numerolla, mikäli jotkin kohteet ovat mielestänne yhtä hyviä. Mikäli jokin kohde ei ole mielestänne soveltuva osakaskuntakohtaisten vapakalastuslupien myyntiin, merkitkää kohtaan "ei").

_____ Internetissä	_____ Osakaskuntatoimihenkilöiden kotona
_____ Kunnan yhteis palvelupisteessä	_____ Kirjastossa
_____ Osakaskuntien läheisyydessä olevissa asiakaspalveluyrityksissä (kaupat, huoltoasemat, tms.)	
_____ Muualla, missä? _____	

19. Mitä muuta mielestänne tulisi huomioida osakaskuntakohtaisten kalastuslupien myynnissä?

Vesistön saavutettavuus:

Vesistön saavutettavuus on perusedellytys vapaa-ajankalastukselle. Veneenlasku- ja pysäköintipaikat veden äärellä ja niiden helppo löydettävyys luovat puitteita onnistuneelle kalastuskokemukselle niin kesä- kuin talviaikaan. Osoitetut pysäköinti- ja veneenlaskupaikat voivat myös ohjata käyttöpainetta haluttuihin kohteisiin.

20. Alla on esitetty väittämiä pysäköintipaikoista.

Merkitäkää mielipidettänne vastaava kohta (merkitkää yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä).

Pysäköintipaikat kalavesien äärellä. (Merkitäkää tulisiko osakaskuntien yleensä, ja voisiko oma osakaskuntanne, tarjota tai olla mukana tarjoamassa pysäköintipaikkoja tai -mahdollisuuksia muualta tuleville vapaa-ajankalastajille.)	Osakaskunnat yleensä voisivat tarjota MUTTA Oman osakaskuntani ei tulisi tarjota	Osakaskunnat yleensä JA Oma osakaskuntani voisi tarjota	Osakaskuntien ei tulisi tarjota
	☐	☐	☐

Väittämiä pysäköintipaikoista	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Vapaa-ajankalastajien käyttöön soveltuvia pysäköintipaikkoja on osakaskuntamme alueella riittävästi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaa-ajankalastajien autojen pysäköinti osakaskuntamme alueella häiritsee muuta tien tai alueen käyttöä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme alueelta voisi neuvoa pysäköintipaikkojen sijainteja muualta tuleville vapaa-ajankalastajille	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme alueella voisi aurata pilkkijöille pysäköintipaikkoja muun tienhoitotyön yhteydessä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Minkä tahon mielestänne tulisi järjestää pysäköintipaikkoja vapaa-ajankalastajien tarpeisiin?

22. Minkä tahon mielestänne tulisi vastata mahdollisista kustannuksista?

23. Kuinka paljon vapaa-ajankalastajien tulisi maksaa osoitetun ja hoidetun pysäköintipaikan käytöstä (syöttäkää summa . Merkitkää 0, mikäli ko. palvelun tulisi olla ilmainen)?

_____ €/käyttökerta.

24. Alla on esitetty väittämiä veneenlaskupaikoista. Merkitkää mielipidettänne vastaava kohta (merkitkää yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä).

Veneenlaskupaikat kalavesien äärellä. (Merkitkää tulisiko osakaskuntien yleensä, ja voisiko oma osakaskuntanne, tarjota tai olla mukana tarjoamassa veneenlaskupaikkoja tai -mahdollisuuksia muualta tuleville vapaa-ajankalastajille.)	Osakaskunnat yleensä voisivat tarjota MUTTA Oman osakaskuntani ei tulisi tarjota	Osakaskunnat yleensä JA Oma osakaskuntani voisi tarjota	Osakaskuntien ei tulisi tarjota
	☐	☐	☐

Väittämiä veneenlaskupaikoista	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Vapaa-ajankalastajien käyttöön soveltuvia veneenlaskupaikkoja on osakaskuntamme alueella riittävästi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme voisi osoittaa soveltuvia paikkoja, johon veneenlaskupaikkoja voisi rakentaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme voisi rakentaa tai rakennuttaa veneenlaskupaikkoja alueelleen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme voisi järjestää alueellaan olevien veneenlaskupaikkojen ylläpidon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Veneenlaskupaikkoja käyttävät vapaa-ajankalastajat voisivat olla osakaskuntamme alueella mukana veneenlaskupaikkojen rakentamisessa ja ylläpidossa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaa-ajankalastajille voisi neuvoa osakaskuntamme alueella olevien veneenlaskupaikkojen sijainteja	☐	☐	☐	☐	☐	☐

25. Minkä tahon mielestänne tulisi järjestää veneenlaskupaikkoja vapaa-ajankalastajien tarpeisiin?

26. Minkä tahon mielestänne tulisi vastata rakentamis ja/tai ylläpitokustannuksista?

27. Kuinka paljon vapaa-ajankalastajien tulisi maksaa osoitetun ja hoidetun veneenlaskupaikan käytöstä (syöttökää summa. Merkitkää 0, mikäli ko. palvelun tulisi olla ilmainen)?

_____ €/käyttökerta.

28. Mitä muuta mielestänne tulisi huomioida vesistön saavutettavuutta edistettäessä?

Erityiskalastuskohteet:

Tuhansista järvi- ja lampikohteista huolimatta Keski-Suomen alueella on vähän seisovan veden erityiskalastuskohteita. Erityiskalastuskohteilla tarkoitetaan tässä yhteydessä alueellisesti rajattuja erillisen kalastusluvan edellyttäviä kohteita, joissa kalastolla on erityisominaisuuksia (saalisvarmuus, lajivalikoima, kalojen koko tai muu laatu) tai joissa kalastusta ohjataan tavoitteellisesti.

29. Alla on esitetty väittämiä pienimuotoisesta seisovan veden pyydystä ja päästä- kohteesta (*pienimuotoisella seisovan veden pyydystä ja päästä- kohteella tarkoitetaan tässä lampikokoluokan kohdetta, jossa kalastaminen tapahtuu rannalta tai esim. kelluntarenkaalla. Kohteessa olisi päivälupakäytäntö*). Merkitkää mielipidettänne vastaava kohta (merkitkää yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä).

Pienimuotoinen seisovan veden pyydystä ja päästä- kohde. (Merkitkää tulisiko osakaskuntien yleensä, ja voisiko oma osakaskuntanne, tarjota tai olla mukana tarjoamassa (esim. tarjoamalla sopivaa kohdetta vuokralle) pienimuotoista seisovan veden pyydystä ja päästä- kohdetta.)	Osakaskunnat yleensä voisivat tarjota MUTTA Oman osakaskuntani ei tulisi tarjota	Osakaskunnat yleensä JA Oma osakaskuntani voisi tarjota	Osakaskuntien ei tulisi tarjota
	☐	☐	☐

Väittämiä pienimuotoisesta seisovan veden pyydystä ja päästä-kohteesta	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Osakaskuntamme alueelta löytyisi kohde, joka voisi soveltua pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä kohteeksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme voisi ylläpitää pienimuotoista seisovan veden erityislupakohdetta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme voisi tarjota vuokralle pienimuotoista seisovan veden erityislupakohdetta ulkopuoliselle taholle (esim. yrittäjä, kalastusseura, tms., joka järjestäisi kalastuksen kohteessa)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

29.1. Mitkä kalalajit olisivat soveltuvia pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä- kohteen kohdekalalajeiksi? Numeroikaa kaikki kalalajit numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= kalalaji, joka parhaiten soveltuisi (*voitte numeroida eri kalalajeja samalla numerolla, mikäli jotkin kalalajit ovat mielestänne yhtä hyviä. Mikäli jokin kalalaji ei ole mielestänne soveltuva kohdekalalajiksi, merkitkää kohtaan "ei"*).

_____ Ahven

_____ Hauki

_____ Kirjolohi

_____ Siika

_____ Taimen

_____ Särkikalat

_____ Muu, mikä? _____

29.2. Mihin vetoimatekijöihin (vahvuuksiin) pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä- kohteen tulisi nojautua? Numeroikaa kaikki vetoimatekijät numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= vetoimatekijä, joka on mielestänne paras (*voitte numeroida eri vetoimatekijöitä samalla numerolla, mikäli jotkin vetoimatekijät ovat mielestänne yhtä hyviä. Mikäli jokin vetoimatekijä ei ole mielestänne soveltuva tähän kohteeseen, merkitkää kohtaan "ei"*).

_____ Houkuttelevat kalalajit

_____ Kohteen rauhallisuus

_____ Kohteen ympäristön luonnontilaisuus

_____ Kohdekalojen suuri koko

_____ Oheispalvelut (esim. tulipaikat, yms.)

_____ Muu, mikä? _____

29.3. Mikäli osakaskuntanne tarjoaisi vuokralle kohdetta (esim. lampi) pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä-kohteeksi ulkopuoliselle palveluntarjoajalle, minkä suuruinen vuosivuokran tulisi mielestänne olla?

_____ €/ vuosi.

29.4. Kuinka paljon vapaa-ajankalastajien tulisi maksaa pienimuotoisen seisovan veden pyydystä ja päästä- kohteen käytöstä (*syötä summa. Merkitkää 0, mikäli ko. palvelun tulisi olla ilmainen*)?

_____ €/ vuorokausi.

30. Alla on esitetty väittämiä venekalastukseen soveltuvasta seisovan veden erityislupakohteesta (venekalastukseen soveltuvalla seisovan veden erityislupakohteella tarkoitetaan tässä järvikokoluokan kohdetta, jossa kalastaminen tapahtuu pääasiallisesti veneestä käsin. Kohteessa olisi päivälupakäytäntö ja saalisrajoitukset). Merkitkää mielipidettänne vastaava kohta (merkitkää yksi vaihtoehto jokaiselta riviltä).

Venekalastukseen soveltuva seisovan veden erityislupakohde. (Merkitkää tulisiko osakaskuntien yleensä, ja voisiko oma osakaskuntanne, tarjota tai olla mukana tarjoamassa (esim. tarjoamalla sopivaa kohdetta vuokralle) venekalastukseen soveltuva seisovan veden erityislupakohdekohdetta.)	Osakaskunnat yleensä voisivat tarjota MUTTA Oman osakaskuntani ei tulisi tarjota	Osakaskunnat yleensä JA Oma osakaskuntani voisi tarjota	Osakaskuntien ei tulisi tarjota
	☐	☐	☐

Väittämiä venekalastukseen soveltuvasta seisovan veden erityislupakohteesta	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Osakaskunnallamme on osuuksia sellaisella vesialueella, joka voisi soveltua venekalastukseen soveltuvaksi seisovan veden erityislupakohteeksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme voisi olla mukana ylläpitämässä venekalastukseen soveltuvaa seisovan veden erityislupakohdetta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Osakaskuntamme voisi tarjota, yhdessä muiden osakaskuntien kanssa, vuokralle venekalastukseen soveltuvaa seisovan veden erityislupakohdetta ulkopuoliselle taholle (esim. yrittäjä, kalastusseura, tms., joka järjestäisi kalastuksen kohteessa)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

30.1. Mitkä kalalajit olisivat soveltuvia venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen kohdekalalajeiksi? Numeroikaa kaikki kalalajit numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= kalalaji, joka parhaiten soveltuisi (voitte numeroida eri kalalajeja samalla numerolla, mikäli jotkin kalalajit ovat mielestänne yhtä hyviä. Mikäli jokin kalalaji ei ole mielestänne soveltuva kohdekalalajiksi, merkitkää kohtaan "ei").

_____ Ahven _____ Hauki _____ Kuha
 _____ Siika _____ Järvitaimen / järv _____ Kirjolohi
 _____ Särkikalat _____ Rapu
 _____ Muu, mikä? _____

30.2. Mihin vetoimatekijöihin (vahvuuksiin) venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen tulisi nojautua? Numeroikaa kaikki vetoimatekijät numerosta yksi (1) alkaen siten, että 1= vetoimatekijä, joka on mielestänne paras (voitte numeroida eri vetoimatekijöitä samalla numerolla, mikäli jotkin vetoimatekijät ovat mielestänne yhtä hyviä. Mikäli jokin vetoimatekijä ei ole mielestänne soveltuva tähän kohteeseen, merkitkää kohtaan "ei").

_____ Houkuttelevat kalalajit _____ Kohteen rauhallisuus
 _____ Kohteen ympäristön luonnontilaisuus _____ Kohdekalojen suuri koko
 _____ Oheispalvelut (esim. tulipaikat, yms.) _____ Muu, mikä? _____

30.3. Mikäli osakaskuntanne tarjosi vuokralle vesiosuutta venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteeksi ulkopuoliselle palveluntarjoajalle, minkä suuruinen vuosivuokran tulisi mielestänne olla? Merkitkää myös minkä kokoinen mahdollisesti vuokrattava vesialue olisi (hehtaaria)?

_____ €/ vuosi. Vesialueen pinta-ala? _____ hehtaaria

30.4. Kuinka paljon vapaa-ajankalastajien tulisi maksaa venekalastukseen soveltuvan seisovan veden erityislupakohteen käytöstä (syötä summa. Merkitkää 0, mikäli ko. palvelun tulisi olla ilmainen)?

_____ €/ vuorokausi.

Arvoisa vastaanottaja,

Olen Tommi Rautiainen, Jyväskylän yliopiston akvaattisten tieteiden opiskelija. Teen opinnäytetyötutkimusta vapaa-ajankalastuksesta ja siihen liittyvien palveluiden kehittämismahdollisuuksista.

Tärkeä osa tätä tutkimusta on tämä osakaskuntakysely. Tutkimuksen kannalta olisi äärettömän tärkeää saada mahdollisimman paljon vastauksia, joten pyydän Teitä ystävällisesti vastaamaan kyselyyn. Vastaaminen vie aikaa noin 15 minuuttia.

Tämä kysely ei sisällä mitään mainos- tai kaupalliseen tarkoitukseen liittyvää materiaalia. Osoitetiedot on saatu Keski-Suomen kalatalouskeskukselta.

Työtä ohjaa lehtori Timo Marjomäki bio- ja ympäristötieteiden laitokselta (<http://www.jyu.fi/science/laitokset/bioenv/osastot/wet>) ja kalatalouspäällikkö Matti Sipponen Keski-Suomen ELY-keskukselta (<http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/KeskiSuomenELY/Maaseutuelinkeinotjakalatalous/kalatalous/Sivut/default.aspx>).

Kaikki kyselyn tiedot ovat luottamuksellisia. Vastauksen avulla voitte omalta osaltanne olla mukana kehittämässä vapaa-ajankalastussektoria entistä paremmin meitä kaikkia palvelevaksi!

Toivon vastaustanne mahdollisimman pian, kuitenkin 20.2.2013 mennessä. Ongelmatilanteissa lähettäkää sähköpostia osoitteeseen: tojupera@student.jyu.fi

Tämän tutkimuksen tuloksista julkaistaan raportti 31.10.2013 mennessä osoitteessa: <http://users.jyu.fi/~tojupera/kysely/G/raportti.html>
Tervetuloa tutustumaan tuloksiin!

Yhteistyöstä kiittäen
Tommi Rautiainen
Luonnontieteiden kandidaatti
Jyväskylän yliopisto, akvaattiset tieteet
tojupera@student.jyu.fi

PALAUTUSOHJEET:

Täyttäkää oheiset lomakkeet ja palauttakaa viimeistään 20.2.2013 mennessä mukana olevalla palautuskuorella. Palautuskuoressa on lähetysosoite valmiina ja postimaksu on maksettu.
